

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

МАТУШЕВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

Допускається до захисту:
в. о. завідувача кафедри
фінансів і банківської справи,
канд. екон. наук, доцент
Л. В. Юрчишена
« ____ » _____ 20__ р.

**СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ**

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
ОП «Міжнародний фінансовий менеджмент»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:

В.І. Матвійчук, доцент кафедри
фінансів і банківської справи,
канд. екон. наук, доцент
ДонНУ ім. Василя Стуса

_____ (підпис)

Dimitar Kostov , доцент кафедри
фінансів і банківської справи,
канд. екон. наук, доцент
Економічна академія ім. Д. А. Ценова

_____ (підпис)

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Матушевський О. В. Стратегічні пріоритети забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування. Освітня програма «Міжнародний фінансовий менеджмент». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

У роботі досліджено теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою підприємства, зокрема, сучасні погляди на формування фінансової безпеки та основні засади управління фінансовою безпекою підприємства. Проаналізовано сучасний стан фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсултинг», зокрема, методологію оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання, фінансовий стан ОДД «АПС Планконсултинг», показники фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсултинг».

Розроблено концепцію удосконалення системи забезпечення фінансової безпеки підприємства, розроблено стратегічні напрямки удосконалення фінансової безпеки підприємства, розраховано прогнозовані значення оцінки фінансової безпеки з урахуванням запропонованих стратегічних пріоритетів.

Метою розробки стратегічних напрямків удосконалення управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсултинг» є удосконалення системи управління та забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання, підвищення фінансової стійкості, зниження імовірності банкрутства, впровадження підсистеми моніторингу та контролінгу фінансової безпеки.

Ключові слова: фінансова безпека, економічна безпека, фінансова стійкість, система управління фінансовою безпекою, суб'єкт господарювання, фінансова стабільність, прибутковість, методики оцінки фінансової безпеки.

108 с., 16 табл., 44 рис., 2 дод., 67 джерел.

Matushevskiy O. V. Strategic priorities for ensuring the financial security of a business entity. Specialty 072 Finance, banking, insurance. Educational program «International Financial Management». Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The paper examines the theoretical aspects of enterprise financial security management, in particular, modern views on the formation of financial security and the basic principles of enterprise financial security management. The current state of financial security of APS Planconsulting is analyzed, in particular, the methodology for assessing the financial security of an enterprise, the financial condition of APS Planconsulting, and indicators of financial security of APS Planconsulting.

The concept of improving the system of ensuring the financial security of an enterprise is developed, strategic directions for improving the financial security of an enterprise are developed, and the predicted values of financial security assessment are calculated, taking into account the proposed strategic priorities.

The purpose of developing strategic directions for improving the financial security management of APS Plan Consulting is to improve the system of management and financial security of the business entity, increase financial stability, reduce the likelihood of bankruptcy, and implement a subsystem for monitoring and controlling financial security.

Keywords: financial security, economic security, financial stability, financial security management system, business entity, financial stability, profitability, methods of financial security assessment.

108 p., 16 tables, 44 figures, 2 appendix, 67 sources.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1 Сучасні погляди на формування фінансової безпеки	9
1.2 Основні засади управління фінансовою безпекою підприємства	18
Висновки до 1 розділу	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ОДД «АПС Планконсалтинг».....	29
2.1 Методологія оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання	29
2.2 Аналіз фінансового стану ОДД «АПС Планконсалтинг»	35
2.3 Комплексний аналіз показників фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг»	49
Висновки до 2 розділу	56
РОЗДІЛ 3 СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ОДД «АПС Планконсалтинг»	57
3.1 Концепція удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства	57
3.2 Стратегічні напрямки удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства	65
3.3 Прогнозування фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» та визначення економічної доцільності запропонованих стратегічних пріоритетів	70
Висновки до 3 розділу	75
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. Соціально-економічна та політична криза в Україні створила нову систему небезпек і загроз, які впливають як на національну економіку, так і на окремих суб'єктів господарювання. Агресивне економічне середовище зумовлює необхідність стратегічного підходу до управління фінансовою безпекою підприємства. Станом на сьогодні основними стратегічними пріоритетами забезпечення фінансової безпеки є управління ризиками, управління ліквідністю, оптимізація структури капіталу, зосередження на можливостях прибуткового зростання та розвитку.

Традиційний підхід до фінансової безпеки зосереджується на управлінні ризиками з акцентом на стратегії страхування та хеджування. Однак такий підхід може бути недостатнім в агресивному економічному середовищі, де ризики є системними та взаємопов'язаними.

Стратегічний підхід є більш комплексним і враховує не лише ризики, але й ліквідність, структуру капіталу та прибутковість. Він узгоджує фінансову безпеку підприємства з його загальними стратегічними цілями, тим самим підвищуючи стійкість і довгострокову стабільність суб'єкта господарювання.

У галузях з високим рівнем волатильності або ризику (таких як енергетичний сектор або виробництво) стратегічний забезпечує надійну основу для управління фінансовою безпекою. Стратегія забезпечує підприємствам можливість пережити економічні кризи, адаптуватися до ринкових змін та скористатися можливостями зростання. Таким чином, цей підхід сприяє стабільності та розвитку цих галузей.

Адаптація стратегічного управління фінансовою безпекою підприємства до умов агресивного економічного середовища є не просто актуальною, а необхідною для виживання та зростання українських підприємств. Вона являє собою зміну парадигми від реактивного до проактивного підходу, від управління ризиками до стратегічного управління фінансовими ресурсами.

Мета дослідження. Метою дослідження є розробка стратегічних напрямків удосконалення управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання.

Досягнення мети дослідження можливе за умови дотримання відповідних **завдань дослідження.**

1. Дослідити сучасні погляди на формування фінансової безпеки.
2. Визначити основні засади управління фінансовою безпекою підприємства.
3. Дослідити методологію оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання.
4. Проаналізувати фінансовий стан ОДД «АПС Планконсалтинг».
5. Провести комплексний аналіз показників фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг».
6. Розробити концепцію удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства.
7. Розробити стратегічні напрямки удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства.
8. Розрахувати прогноз оцінки фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» та визначити економічну доцільність запропонованих стратегічних пріоритетів.

Об'єктом дослідження визначено процес забезпечення фінансовою безпекою суб'єкта господарювання.

Предметом дослідження визначено методичні положення та практичні рекомендації щодо стратегічних пріоритетів удосконалення забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання.

Методи дослідження. У теоретичному розділі магістерської роботи використовувалися такі методи як огляд літератури, концептуальний аналіз та теоретичне моделювання. У аналітичному розділі використано такі методи дослідження як фінансовий аналіз, коефіцієнтний аналіз, метод експертних оцінок, трендовий аналіз тощо. У проектній частині роботи використовувалися

такі методи як стратегічне планування, концептуальна діаграма (побудова концепції вдосконалення управління фінансовою безпекою), зовнішній факторний аналіз та стратегічне мапування.

Наукова новизна дослідження: запропоновано концепцію удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства, запропоновано модель підсистеми моніторингу у складі системи управління фінансовою безпекою підприємства.

Теоретичне значення отриманих результатів. Результати магістерської роботи сприяють теоретичному розумінню управління фінансовою безпекою кількома способами: робота забезпечує чітку та всебічну концептуалізацію фінансової безпеки підприємства, особливо в контексті агресивного економічного середовища; інтегрує різні аспекти фінансової безпеки – управління ризиками, управління ліквідністю, структурою капіталу та прибутковістю – в єдину стратегічну систему; пропонує нове розуміння ролі зовнішніх факторів, завдань підсистем контролінгу та стратегічних напрямків удосконалення фінансової безпеки.

Практичне значення результатів дослідження. Стратегічні напрямки, розроблені у дослідженні, можуть бути використані підприємства для стратегічного планування управління фінансовою безпекою. Розроблена модель підсистеми моніторингу та контролінгу дозволить підприємства підвищити операційну ефективність та покращити фінансові показники. Стратегії, визначені у дослідженні, сприятимуть розвитку консалтингової галузі в Болгарії, а саме, дозволяють консалтинговим підприємствам удосконалити забезпечення фінансової безпеки, тим самим підвищуючи їх конкурентоспроможність і сприяючи загальному розвитку галузі.

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення та практичні пропозиції дослідження доповідались та обговорювались у 2023 році на Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій 55-річчю кафедри фінансів і банківської справи «Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України» та на Міжнародній науково-

практичній конференції «Актуальні питання економіки, фінансів, менеджменту та права в сучасних умовах».

Matushevskiy O. V. The state of financial security of business entities in the context of digitalisation. Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 55-річчю кафедри фінансів і банківської справи (27 квіт. 2023 р., м. Вінниця). Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2023. С.13-15.

Матушевський О.В, Матвійчук В.І. Поняття та забезпечення фінансової безпеки у вітчизняних банківських установах. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання економіки, фінансів, менеджменту та права в сучасних умовах». 10 січня 2023 року м. Рівне, Україна. С.48-50.

Матушевський О. В, Матвійчук В. І. Формування фінансової безпеки суб'єкта господарювання в умовах воєнного стану. *Економіка і організація управління*. №4 (52). Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023.

Положення, що виносяться на захист: запропоноване визначення фінансової безпеки підприємства, концепція удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства, розроблена підсистема моніторингу та контролінгу у системі управління фінансовою безпекою підприємства, стратегічні пріоритети удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства, результат и прогнозу фінансової безпеки підприємства.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із найменувань, додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сучасні погляди на формування фінансової безпеки

З огляду на зростання нестабільності та кількості загроз у сучасному світі (таких як коливання на фінансових ринках, волатильність цін на основні активи та ресурси, геополітичні конфлікти), питання безпеки набуло безпрецедентного значення. У цьому контексті суб'єкти на державному, регіональному рівнях та на рівні підприємств стикаються з необхідністю застосування інноваційних підходів до забезпечення безпеки. Фінансова безпека постає як ключова підсистема в ширшій структурі безпеки, беручи на себе критично важливу роль у вирішенні цих викликів, що еволюціонують.

Важливість фінансової безпеки в діяльності підприємства важко переоцінити. Вона слугує захисним щитом від потенційних фінансових загроз як внутрішнього, так і зовнішнього характеру та забезпечує фінансову стабільність і стійкість підприємства. Фінансова безпека є ключовим фактором здатності підприємства досягати своїх економічних цілей і забезпечувати довгострокову життєздатність.

Фінансова безпека виступає ключовим елементом економічної безпеки, особливо в умовах трансформацій, що відбуваються у світовій економіці. У економічній науці економічна безпека суб'єкта господарювання посідає фундаментальне місце, виступаючи невід'ємним чинником забезпечення сталого розвитку підприємства.

Ряд науковців, таких як В. М. Тумін [67], А. А. Козіцин та М. В. Дудінська [58], досліджуючи сутність економічної безпеки, стверджують, що для підприємства вона означає стабільність, оптимальну функціональність та надійний потенціал для досягнення успіху в майбутньому. Н. Єршова, В. Ткаченко та В. Гаркуш [10] формулюють сутність економічної безпеки як захист, збереження та підтримка життєдіяльності суб'єкта господарювання з

метою сприяння реалізації інтересів, раціонального використання ресурсів, підвищення прибутковості, рентабельності інвестицій та ліквідності. З їх точки зору, економічна безпека охоплює два аспекти: захист і стан, що охоплює інші аспекти: інтереси, ресурси та фінансовий стан. Вміле та адаптивне управління діяльністю стає вирішальним фактором для успішного функціонування та економічного розвитку підприємств.

Досліджуючи еволюцію терміну «економічна безпека підприємств», Т. Федоренко та С. Долінський [57] підкреслюють його вузьке, більш специфічне значення. У цьому сенсі економічна безпека підприємства постає як першочергова характеристика, що свідчить про ступінь використання всіх ресурсів підприємства для запобігання, пом'якшення або захисту від існуючих небезпек, загроз або непередбачуваних обставин.

Т. Б. Кузенко [23]. вказує, що у межах підходу, обумовленого впливом зовнішнього ресурсно-функціонального підходу, існує сім функціональних складових економічної безпеки підприємства, одним з яких є фінансова безпека компанії. Перераховуючи усі сім функціональних складових економічної безпеки, дослідниці не враховують восьмий компонент економічної безпеки – екологічна безпека.

Функціональні компоненти економічної безпеки з часом еволюціонували, адаптуючись до мінливого бізнес- та економічного середовища. Неможливо стверджувати, який з восьми згаданих на рис. 1.1 компонентів з'явився останнім, оскільки різні джерела по різному інтерпретують та класифікують ці складові. Однак, одним з компонентів, якому останніми роками приділяється підвищена увага, є екологічна безпека. К. О. Утенкова визначаючи сутнісну характеристику функціональних складових економічної безпеки, вказує, що в першу чергу це пов'язано зі зростаючим визнанням впливу екологічних факторів на економіку та стійкість бізнесу. Екологічна безпека передбачає заходи, що вживаються підприємством для зменшення екологічних ризиків і забезпечення того, щоб його діяльність була сталою і не завдавала шкоди навколишньому середовищу [45].

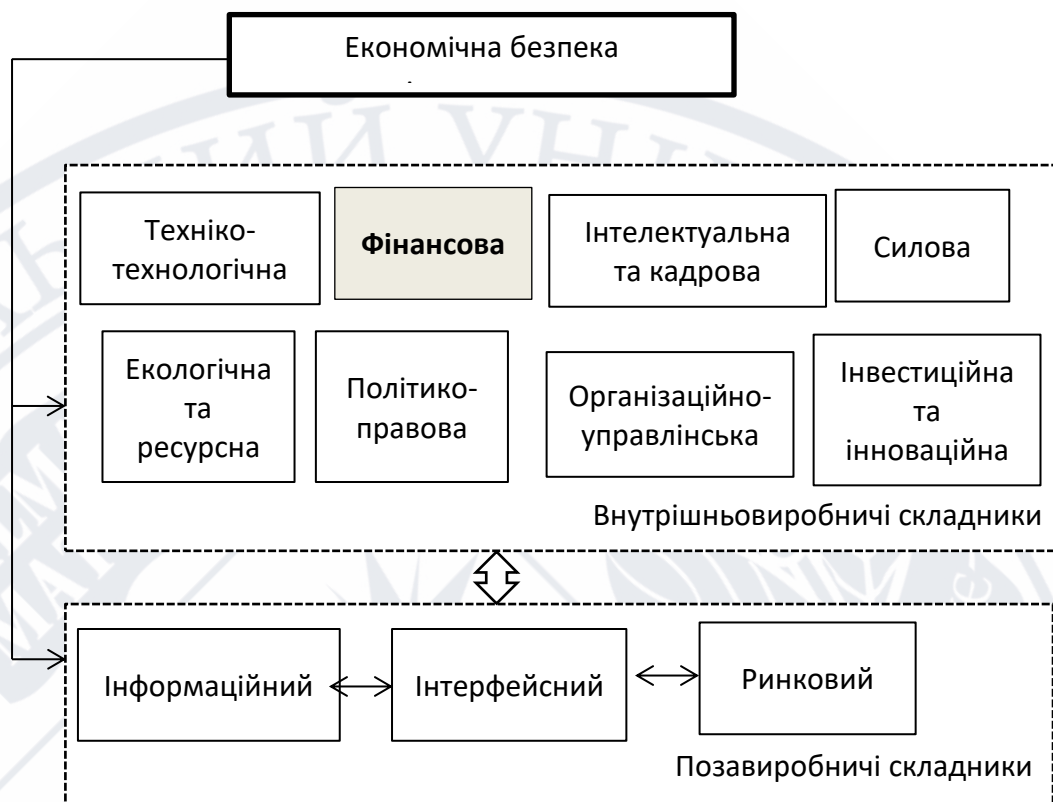

Рисунок 1.1 – Місце фінансової безпеки у системі економічної безпеки підприємств

Джерело: складено автором на основі [19, 11, 54, 45]

Враховуючи твердження та думку сучасних науковців, важливо підкреслити, що фінансова безпека є не просто складовою, а важливим та невід’ємним компонентом системи економічної безпеки підприємства. Фінансова безпека є частиною, що об’єднує різні компоненти системи економічної безпеки, забезпечуючи довгострокову стійкість суб’єкта господарювання до економічних коливань і волатильності ринку.

Г. Влякута та Т. Ganushchak [54] досліджуючи фінансову безпеку підприємств як компонент економічної безпеки держави підкреслюють, що фінансова безпека підприємства – це частина економічної безпеки підприємства, яка визначає процес розвитку підприємства на основі визначених ресурсів, достатньої структури капіталу, що використовується підприємства, яка використовується підприємством, дотримання цілей та місії, виходячи з

рівня внутрішніх та зовнішніх загроз, певного факторного впливу у мінливому поточному та майбутньому періодах розвитку.

За результатами свого дослідження дослідниці вказують, що фінансова безпека підприємства є також складовою економічної безпеки держави. Твердження доказове, оскільки підприємство створює додану вартість, яка формує валовий внутрішній продукт на державному рівні. Крім того, підприємства є основними платниками податків, що впливають на формування доходів державного та місцевих бюджетів. Отже, відповідний рівень фінансової безпеки забезпечить здатність держави виконувати свої функції та забезпечить економічний розвиток держави та підвищення соціальних стандартів.

З огляду на це необхідно враховувати, що в умовах економічної та політичної нестабільності, мінливості факторів мікро- та макросередовища вивчення сутності фінансової безпеки підприємства та її впливу на діяльність підприємства в цілому стає особливо актуальним. Своєчасна оцінка фінансової безпеки дозволить підприємству мінімізувати загрозу фінансовій нестабільності.

У ієрархічній структурі фінансова безпека підприємств займає значне місце, оскільки вказує на можливості подальшого розвитку суб'єкта господарювання (рис. 1.2).

Враховуючи вищенаведене твердження, в контексті економічної безпеки підприємства фінансову безпеку можна розглядати як важливий компонент, який сприяє здатності підприємства досягати економічних цілей і забезпечувати довгострокову стійкість.

У сучасній науковій літературі не існує єдиного трактування для терміну «фінансова безпека підприємства», адже автори протягом десятиліть розглядали фінансову безпеку з точки зору, як мінімум шести аспектів (рис. 1.3).

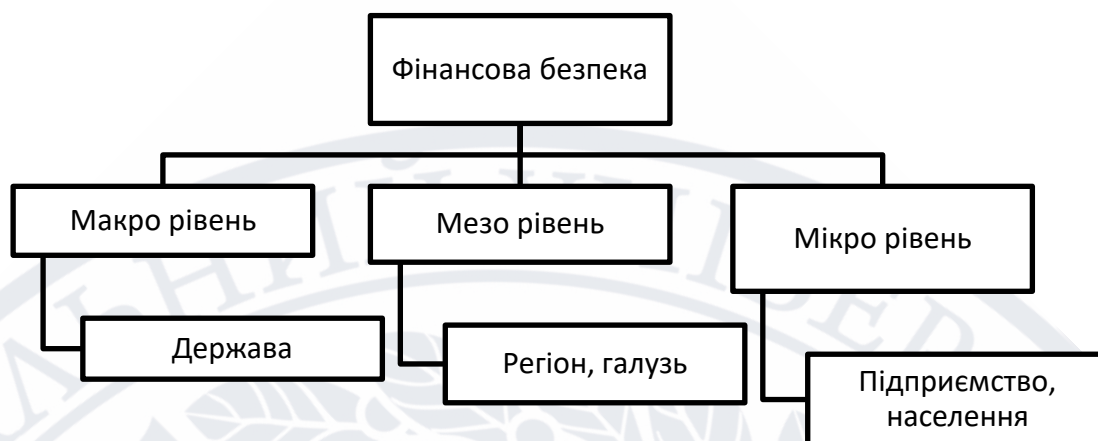

Рисунок 1.2 – Ієрархічна структура категорії «фінансова безпека»

Джерело: складено автором на основі [51, 65]

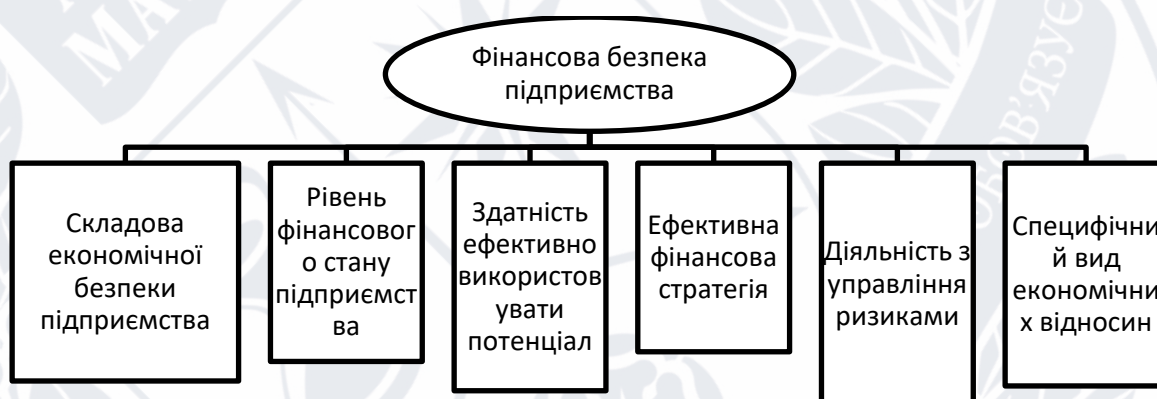

Рисунок 1.3 – Аспекти визначення фінансової безпеки підприємства

Джерело: складено автором на основі [19, 3, 53, 5]

Здатність забезпечити безперервне зростання організації залежить від стану її системи фінансової безпеки, яка формує «захист» від загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. У роботах І. А. Бланка [53] фінансова безпека підприємства розглядається з точки зору рівня фінансового стану компанії та трактується як кількісно та якісно визначений рівень фінансового стану компанії, за якого забезпечується стабільна захищеність пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього середовища. Параметри цих загроз визначаються на основі фінансової філософії компанії,

створюючи тим самим необхідні передумови для фінансового забезпечення сталого зростання.

Подібну думку має О.Н. Sorokina [60], але дослідниця уточнює, що фінансова безпека визначає рівень фінансового стану підприємства, що утворює умови для стабільного надійного функціонування, здатного до планомірного розвитку, при збереженні фінансової рівноваги, платоспроможності та ліквідності в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

У своєму дослідженні К. С. Горячева [5] пропонує наступне положення про категорію фінансової безпеки підприємства, яка проявляється в існуючому фінансовому стані, що характеризується збалансованістю та якістю фінансових інструментів, технологій та послуг, стійкістю до загроз, здатність фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії та завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також забезпечувати ефективний та сталий розвиток цієї фінансової системи.

Хоча фінансова безпека дійсно має вирішальне значення, важливо також враховувати динамічний характер бізнес-середовища. Фінансовий стан підприємства не є статичним, а постійно змінюється під впливом різних факторів, таких як ринкові тенденції, конкуренція, регуляторні зміни, технологічний прогрес тощо. Тому ефективна система фінансової безпеки повинна бути не лише спрямована на підтримку фінансової рівноваги, платоспроможності та ліквідності, але й бути гнучкою та адаптивною до цих змін.

Крім того, фінансова безпека підприємства тісно пов'язана з його загальною економічною безпекою. У той час як фінансова безпека зосереджена на фінансових аспектах, економічна безпека має ширший погляд, враховуючи інші аспекти, такі як позиція підприємства на ринку, конкурентоспроможність та здатність протистояти економічним викликам. Згідно із дослідженнями економічна безпека підприємства – це стан ефективного використання ресурсів

та існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігти загрозам і забезпечити його довгострокове виживання та сталий розвиток [55]

Сучасні дослідники Т. Б. Кузенко [24] та А. Bieniaz [52] розглядають «фінансову безпеку» як складову частину економічної безпеки. Місце фінансової безпеки у системи економічної безпеки бізнесу зображено на рис. 1.2.

А. Bieniaz [52] вважає, що фінансова безпека є складовою економічної безпеки і може розглядатися по відношенню до ряду суб'єктів, включаючи, але не обмежуючись ними.

Розглянувши поняття фінансової безпеки як компонента економічної безпеки підприємства, держави та як рівня фінансового стану підприємства, стає зрозуміло, що ці аспекти нерозривно пов'язані з фінансовою стратегією суб'єкта господарювання.

Ефективна фінансова стратегія – це не лише підтримка фінансової стабільності в сьогоденні, але й планування на майбутнє. Вона передбачає прийняття стратегічних рішень щодо інвестицій, структури капіталу та розподілу ресурсів для забезпечення довгострокової фінансової стійкості.

У цьому контексті фінансова безпека виступає як метою, так і керівним принципом фінансової стратегії. Як мета, фінансова стратегія спрямована на посилення фінансової безпеки підприємства шляхом поліпшення його фінансового стану та стійкості до потенційних загроз. Як керівний принцип, концепція фінансової безпеки лежить в основі стратегічних рішень, що приймаються в рамках фінансової стратегії, гарантуючи, що ці рішення відповідають фінансовим інтересам підприємства і сприяють його економічній безпеці.

Л. С. Крючко [21] досліджуючи фінансову безпеку підприємства вказує, що це першочергова складова економічної безпеки, що дозволяє бізнесу забезпечувати фінансову стійкість, ліквідність та платоспроможність, дозволяє визначити як внутрішніх, так і зовнішніх ризики та викликів, з якими стикається підприємство, і сприяє розробці стратегій для подолання цих

перешкод. Фінансова безпека за твердженням автора має кількісне та якісне вираження й надає можливість самостійно формувати, обирати та впроваджувати фінансову стратегію.

Ю. Б. Кракос та Р. О. Разгон [20] вказують, що особливість фінансової безпеки полягає у здатності суб'єкта господарювання самостійно розробляти та проводити фінансову стратегію, відповідно до цілей корпоративної стратегії підприємства, в умовах нестабільного та конкурентного середовища.

Фінансова безпека підприємства часто обговорюється в контексті формування стратегії підприємства, але важливо зазначити, що її також можна розглядати як окремий механізм. Ця точка зору, хоча і не так широко досліджена в науковій літературі, пропонує цінне розуміння операційних аспектів фінансової безпеки.

Як механізм, фінансова безпека включає в себе сукупність процесів, засобів контролю та заходів, спрямованих на захист фінансових ресурсів підприємства та забезпечення його фінансової стабільності. Вона охоплює різні види діяльності, такі як управління ризиками, фінансове планування та контроль, управління інвестиціями тощо. Зазначені види діяльності функціонують разом, щоб визначити потенційні фінансові загрози, оцінити їх вплив та впровадити відповідні стратегії для їх пом'якшення.

І. В. Чібісова представляє фінансову безпеку як механізм, що з однієї сторони, забезпечує стабільність фінансової системи суб'єкту шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів [51].

У даному випадку термін «механізм» використовується у переносному значенні і відображає систему, що забезпечує фінансову стійкість, ефективне функціонування та економічне зростання підприємства. З погляду автора, фінансова безпека характеризується збалансованістю та якістю набору фінансових інструментів, що використовуються підприємством, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю фінансової політики підприємства

забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії та цілей достатніми фінансовими ресурсами.

Такий погляд на фінансову безпеку, орієнтований на механізм, підкреслює її динамічний характер. Йдеться не лише про реагування на фінансові загрози, коли вони виникають, а й про їх передбачення та впровадження превентивних заходів.

Серед провідних зарубіжних учених велике значення має підхід, запропонований Х. Шіназі [64], який визначає фінансову безпеку підприємств як «здатність стимулювати та розширювати бізнес-процеси підприємства, ефективно управляти ризиками та усувати наслідки».

А. Загородній у своїх дослідженнях пропонує розглядати фінансову безпеку підприємства як захист фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, а також забезпечення підприємств, організацій та установ фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення потреб та виконання фінансових зобов'язань [13].

З. М. Васильченко та І. П. Васильченко підкреслюють, що «фінансова безпека підприємства – це сам захист фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин» [2].

Тому можна стверджувати, що фінансова безпека – це складна категорія, що характеризує ефективність використання наявних фінансових ресурсів з урахуванням загроз зовнішнього та внутрішнього середовища з метою розробки та реалізації фінансової стратегії підприємства, яка сприятиме досягненню спільних цілей діяльності підприємства.

Отже, поняття фінансової безпеки є дійсно складним і багатогранним. Воно охоплює різні аспекти: від однієї з найважливіших складових економічної безпеки до здатності стимулювати та розширювати бізнес-процеси. Вона також відіграє вирішальну роль у формуванні стратегії підприємства та виступає окремим механізмом захисту фінансових інтересів підприємства.

Базуючись на дослідженнях науковців, сформульовано власне визначення фінансової безпеки підприємства. Фінансова безпека підприємства – це стан

стабільності та стійкості, досягнутий завдяки стратегічному фінансовому управлінню. Вона забезпечує здатність суб'єкта господарювання виконувати фінансові зобов'язання, підтримувати операційну діяльність та інвестувати у зростання. Цей стан досягається шляхом зменшення потенційних ризиків і невизначеностей, що відображає здатність підприємства поглинати фінансові шоки без загрози для діяльності.

Таким чином, фінансова безпека – це не просто концепція, а критично важливий аспект діяльності та фінансової стратегії підприємства. Це сфера, яка потребує постійної уваги, стратегічного планування та ефективного управління для забезпечення фінансової стійкості та економічної безпеки суб'єкта господарювання.

1.2 Основні засади управління фінансовою безпекою підприємства

Збільшення кількості загроз у зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування сучасних економічних систем мікро- та макрорівня призводить до необхідності трансформації та ускладнення процесів управління фінансовою безпекою. управління їх фінансово-економічною безпекою. Управління фінансовою безпекою підприємства представляє собою систему методів та заходів, спрямованих на розробку та здійснення управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту його фінансових інтересів від різних загроз.

Визначення сутності фінансової безпеки підприємства дозволяє сформулювати її основну мету – забезпечення максимальної стабільності та ефективності на поточному етапі функціонування підприємства, а також забезпечення надійного потенціалу для майбутнього розвитку та зростання суб'єкта господарювання. Для того, щоб оптимізувати використання ресурсів підприємства та досягти поставлених цілей, менеджмент повинен дотримуватися ключових функціональних цілей, що стосуються фінансової безпеки підприємства [39] (рис. 1.4).

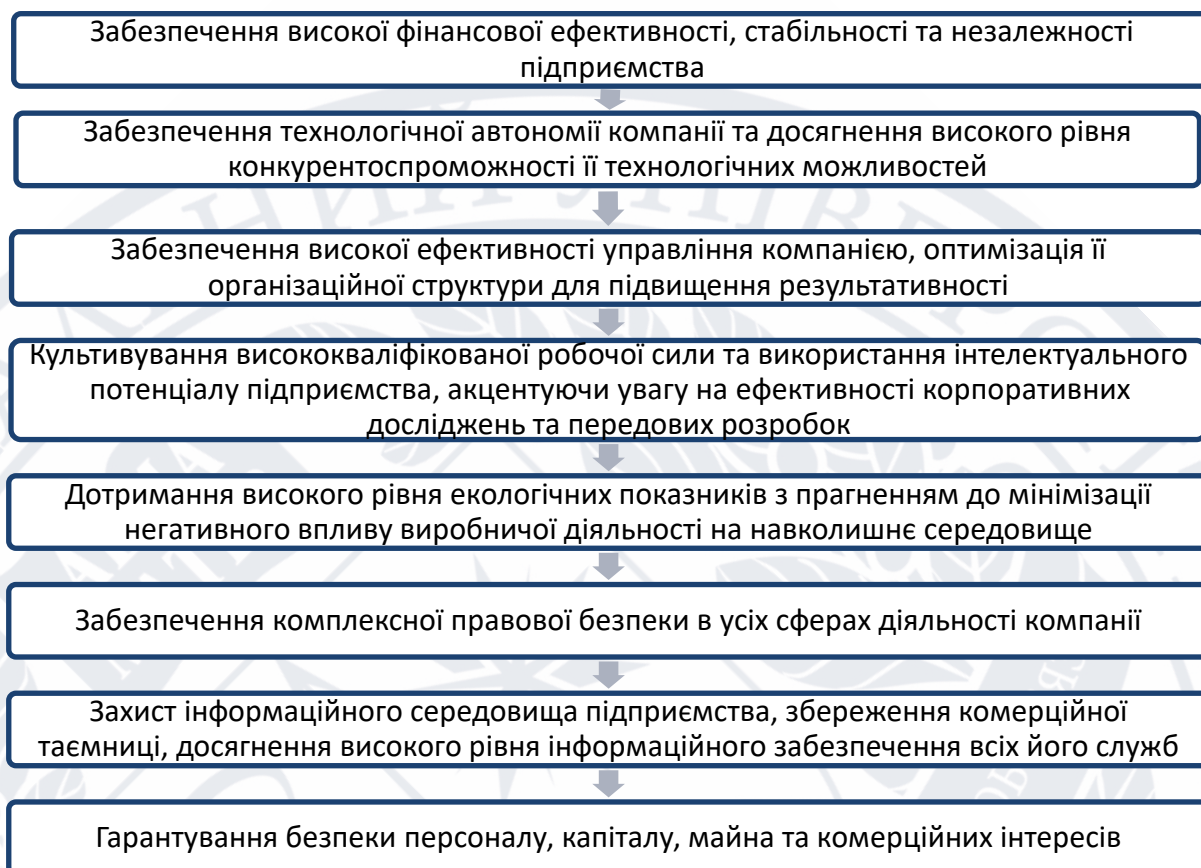

Рисунок 1.4 – Функціональні цілі фінансової безпеки підприємства

У науковій літературі щодо фінансової безпеки підприємства зустрічаються такі ключові поняття, як «система управління» та «система забезпечення». Під час розгляду фінансової безпеки підприємства термін «управління» охоплює ширший спектр, ніж «забезпечення». Управління охоплює діяльність, пов'язану з впливом суб'єкта управління на об'єкт управління, спрямовану на досягнення конкретних результатів. По суті, якщо забезпечення фінансової безпеки підприємства стосується виключно створення необхідних умов для досягнення бажаного рівня, то управління фінансовою безпекою передбачає також постійну підтримку та підвищення цього рівня.

М. Ю. Погосова [34] розглядає систему забезпечення фінансової безпеки підприємства як впорядковану сукупність взаємопов'язаних елементів, які утворюють єдину функціональну цілісність, призначену для захисту фінансових інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Л. А. Парфентій досліджуючи систему управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання вказував, що це система принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з забезпеченням захисту його пріоритетних фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз [32].

V. Delas [56] досліджуючи сутність фінансової безпеки підприємства визначає, що система управління фінансовою безпекою підприємства передбачає детальну оцінку як кількісних, так і якісних параметрів, спрямованих на захист фінансових інтересів підприємства відповідно до унікальної фінансової філософії.

Таким чином, створення фінансової безпеки компанії нерозривно пов'язане з її специфічною фінансовою філософією, яка окреслює фундаментальні принципи, що всебічно визначають фінансову діяльність підприємства. Система управління фінансовою безпекою виходить за рамки суто економічних міркувань, охоплюючи поведінкові аспекти управління, структуровані відповідно до прогресу фінансового розвитку компанії. Фінансова безпека як складова економічної безпеки компанії має першорядне значення, враховуючи ключову роль в організації грошових потоків і формуванні доходів, впливаючи на безліч компонентів економічної системи суб'єкта господарювання.

Н. Сабліна та Т. Кузенко [25, с. 54] дотримуються думки, що система управління фінансовою безпекою – це сукупність ієрархічно взаємопов'язаних і взаємообумовлених елементів фінансового менеджменту, зміст яких відображає особливості конкретних процесів в управлінні фінансовою сферою діяльності, які на даний момент є пріоритетними для підприємства.

Л. М. Петренко [33, с. 332], досліджуючи моделювання процесів управління фінансовою безпекою підприємства вказує, що це система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту його пріоритетних фінансових інтересів від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Таким чином, якщо Н. Сабліна та Т. Кузенко висвітлюють структуру та специфіку системи управління фінансовою безпекою, то Л. М. Петренко підкреслює важливість процесів прийняття стратегічних рішень в рамках цієї системи для захисту фінансових інтересів підприємства. Обидва підходи дають комплексне розуміння системи управління фінансовою безпекою, акцентуючи увагу як на її структурних компонентах, так і на стратегічних операціях.

Концепція фінансової безпеки на підприємстві ґрунтується на чітко визначеній послідовності етапів управління (рис. 1.5). Ця послідовність згодом формує механізм, який є інструментом управління фінансовою безпекою підприємства

Отже, одним з основних етапів в рамках управління фінансовою безпекою підприємства є побудова відповідного апарату нагляду за фінансовою безпекою, орієнтованого на своєчасне виявлення та запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім загрозам. Основна мета – гарантувати захист фінансових інтересів підприємства. Система або механізм управління фінансовою безпекою складається з фундаментальних елементів, які впливають на формулювання та реалізацію управлінських рішень з метою захисту фінансових інтересів підприємства від різноманітних загроз.

Рисунок 1.5 – Етапи формування фінансової безпеки на підприємстві

Джерело: складено автором на основі [26, 63, 8, 30]

Механізм управління фінансовою безпекою повинен охоплювати такі елементи, як сукупність фінансових методів, принципів, а також важелів та інструментів (рис. 1.6). У такій конфігурації механізм забезпечує комплексне представлення загальної концепції управління фінансовою безпекою підприємства.

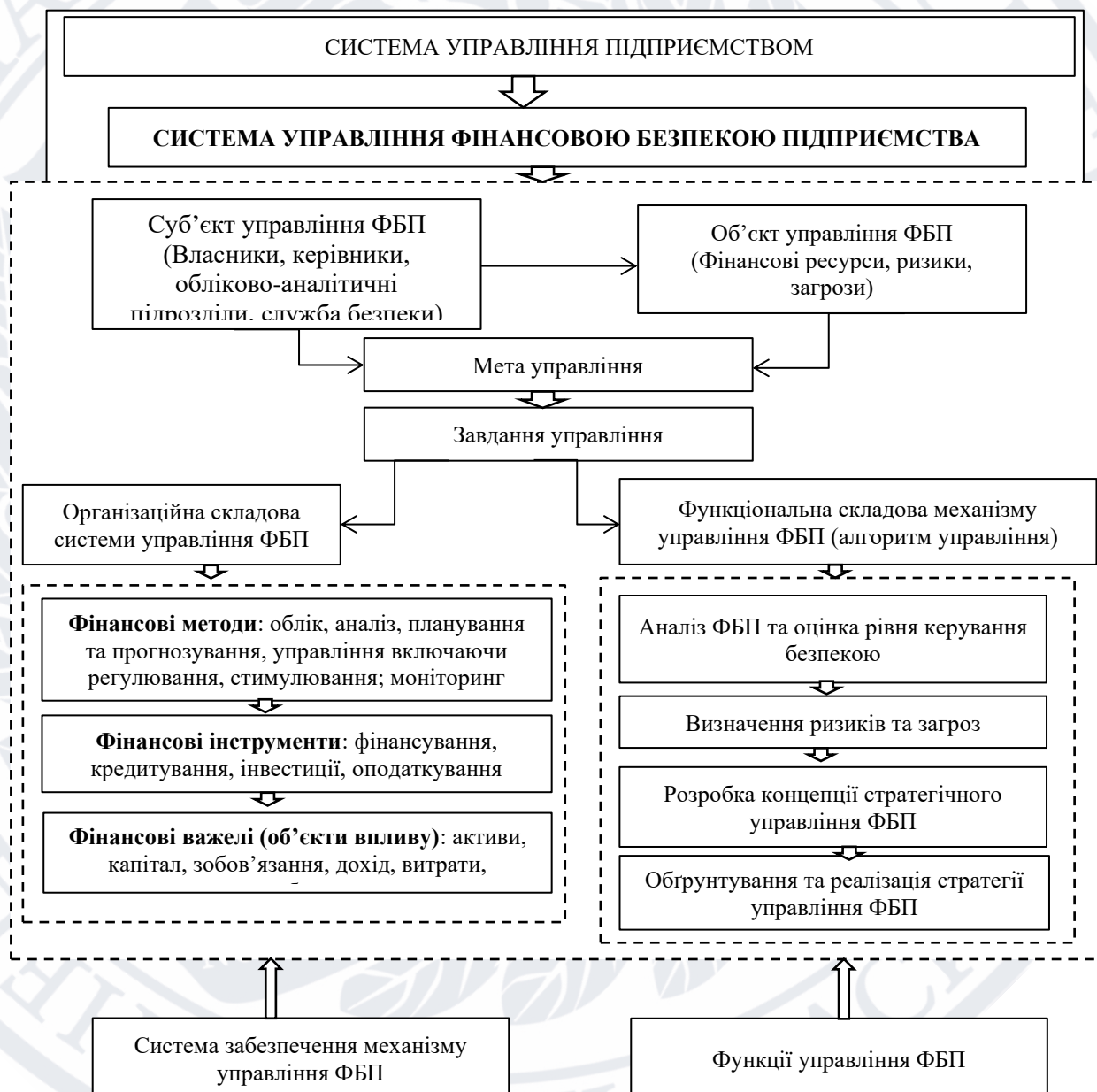

Рисунок 1.6 – Система управління фінансовою безпекою підприємства

Джерело: складено автором на основі [26, 63, 27, 40]

Уточнимо, що до фінансових методів відносяться: фінансовий облік, аналіз, прогнозування та планування, регулювання, стимулювання, оперативне та поточне управління, оцінка фінансових ризиків та моніторинг виконання плану. Фінансовими інструментами вважаються інвестиції, кредити, страхування, ціноутворення та оподаткування, а реалізуються вони за допомогою таких важелів як доходи, витрати, амортизація, заробітна плата, ціни, дивіденди, податки тощо.

Існують науковці, що доповнюють цей механізм додатковими складовими. Як зазначає М. М. Єрмошенко [9], механізм управління фінансовою безпекою складається з таких елементів, як економічні закономірності, мета і завдання управління, функції, організаційна структура, принципи управління, методи управління, управлінський персонал, технічна і технологічна інфраструктура, а також критерії оцінки ефективності системи.

За дослідженням К. С. Горячевої, механізм управління фінансовою безпекою підприємства складається з таких елементів: сукупність фінансових інтересів, притаманних підприємству; функції, принципи та методи управління; організаційна структура; управлінський персонал; технічні та технологічні засоби управління; фінансові інструменти; критерії оцінки рівня фінансової безпеки.

Визнання того, що розробка заходів політики гарантування фінансової безпеки підприємства залежить від наявності та характеристик зовнішніх і внутрішніх загроз, має вирішальне значення. Здатність ефективно захищатися від несприятливих факторів і загроз є необхідною умовою для створення фундаменту для підвищення ефективності використання ресурсів і фінансово-господарської діяльності в цілому. Крім того, значення також має регулярний моніторинг за факторами, що становлять ризик для фінансової безпеки та формують підґрунтя для розвитку підприємства.

Неодноразово у твердженнях та трактуваннях різних науковців, чії думки висвітлювалися вище, згадувався вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову безпеку підприємства. До прикладу, О. П. Гетманець [4] у своєму

дослідженні стверджує, що «фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз.

За словами Ж. В. Кудрицької [22], під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти збалансований стан його елементів та підсистем як окремої економічної системи, яка може бути виражена кількісними чи якісними показниками та характеризується стійкістю до негативних впливів внутрішніх та зовнішнього середовища та здатність забезпечити її ефективне функціонування, стабільність розвитку та економічне зростання у довгостроковій перспективі.

Спираючись на думки вищезазначених науковців, стає очевидним, що загрози фінансовій безпеці підприємства можна умовно поділити на зовнішні та внутрішні. Зовнішні загрози часто пов'язані із загальним економічним середовищем, ринковою конкуренцією, законодавчим регулюванням та іншими факторами, що знаходяться поза прямим контролем підприємства. З іншого боку, внутрішні загрози, як правило, пов'язані з операційною неефективністю підприємства, фінансовими помилками або стратегічними недоліками.

Важливість цих факторів важко переоцінити. Зовнішні фактори можуть накласти значні обмеження на фінансові показники підприємства та перспективи зростання. Водночас, внутрішні фактори можуть підірвати фінансову стабільність підприємства та його стійкість до зовнішніх факторів впливу. Тому всебічне розуміння цих факторів має вирішальне значення для розробки ефективних стратегій управління фінансовою безпекою підприємства.

Досліджуючи зовнішні та внутрішні ризики фінансової безпеки суб'єктів господарювання, О. В. Стащук [41] запровадила класифікацію зовнішніх ризиків фінансовій безпеці за сферами, в яких вони проявляються (рис. 1.7).

Кожен рівень загроз має перелік конкретних загроз. До загроз бюджетної сфери відноситься дефіцит державного бюджету, дефіцит місцевих бюджетів, цільове використання бюджетних коштів. Загрозами кредитного сектору

економіки є загрози валютного ринку, нестабільність курсу національної валюти, динаміка облікової ставки НБУ тощо. Загрози валютного ринку представляють динаміка валютних резервів, зміна офіційного курсу національної валюти, обсяги депозитів та кредитів в іноземній валюті.

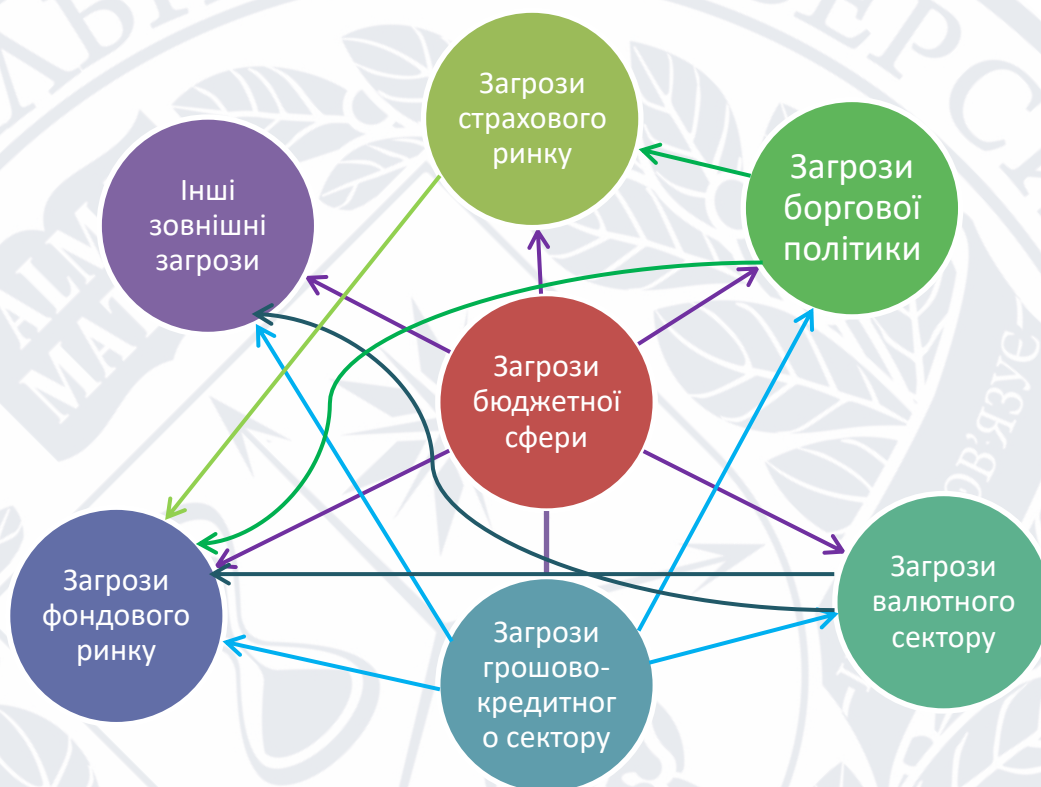

Рисунок 1.7 – Класифікація зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємства

Джерело: складено автором на основі [41, 14, 35]

Загрозами боргової політики є тенденції зовнішнього боргу країни, стан внутрішнього рівня заборгованості в країні, рівень та ефективність використання фінансових інструментів погашення внутрішньої та зовнішньої заборгованості. Загрозами страхового ринку є забезпеченість страхових організацій фінансовими ресурсами, рівень страхових виплат за настання страхового випадку, частка довгострокового страхування тощо.

Фондовий ринок має ряд загроз, що впливають на фінансову безпеку: низький рівень капіталізації фондового ринку, низький рівень ліквідності цінних паперів, використання похідних цінних паперів. Існує також група загроз, що не відносяться до жодної із перелічених вище: низький рівень

реальних доходів населення, високий рівень тіньової політики, неможливість заощадження населенням, часта зміна економічного законодавства.

Існують різні тлумачення [41, 14] внутрішніх загроз фінансовій безпеці. Ці загрози можна класифікувати за окремими рівнями. На початковому рівні існують організаційні ризики, що охоплюють недоліки в управлінні підрозділами та підприємством в цілому, недостатню трудову дисципліну, розголошення конфіденційної інформації, що становить комерційну таємницю, які впливають на фінансову безпеку.

Перехід до другого рівня передбачає недоліки в плануванні та стратегії підприємства, такі як помилки стратегічного планування, неоптимальна маркетингова політика, прорахунки в ціноутворенні, неефективний внутрішній аудит та інші перевірки, а також непродумані операції, що впливають на фінансову безпеку.

До третього рівня пропонується віднести технічні фактори, що сприяють виникненню загроз фінансовій безпеці. До технічних загроз можна віднести недостатнє технічне забезпечення підприємств, відсутність як планів, так і практичних кроків з модернізації, застарілі технологічні процеси, надмірне споживання газу, електроенергії та інших енергоємних матеріалів.

Отже, основні засади системи управління фінансовою безпекою підприємства є багатограничними та взаємопов'язаними. Вони включають в себе чіткі цілі та завдання, чітко визначені етапи забезпечення фінансової безпеки, а також надійний механізм управління фінансовою безпекою. Сам механізм управління є комплексною системою, яка включає в себе різноманітні елементи, такі як фінансові методи, принципи, важелі, інструменти тощо. Він покликаний захищати фінансові інтереси підприємства як від внутрішніх, так і від зовнішніх загроз. Загрози, будучи врахованими в механізмі управління, можуть суттєво впливати на його ефективність.

Загалом, система управління фінансовою безпекою підприємства є динамічною та складною системою, яка потребує ретельного планування, стратегічного управління та постійної пильності для ефективного захисту

фінансових інтересів підприємства. Йдеться не лише про підтримку збалансованого стану її елементів і підсистем, а й про орієнтацію в постійно мінливому ландшафті внутрішніх і зовнішніх загроз. Така подвійна спрямованість забезпечує ефективне функціонування підприємства, стабільність розвитку та довгострокове економічне зростання. Таким чином, розуміння та реалізація цих базових принципів є запорукою успішного управління фінансовою безпекою підприємства.

Висновки до розділу 1

Фінансова безпека, ключовий аспект управління підприємством, розглядається різними авторами по-різному: як частина економічної безпеки, відображення фінансового стану, індикатор ефективного використання потенціалу, результат ефективної стратегії та управління ризиками, вид економічних відносин. Основною метою фінансової безпеки є захист від фінансових загроз і забезпечення фінансової стабільності та стійкості. Власне визначення, що випливає з поглядів науковців, описує фінансову безпеку як стабільний, стійкий стан, досягнутий завдяки стратегічному фінансовому управлінню, що дозволяє бізнесу виконувати зобов'язання, підтримувати діяльність та інвестувати в зростання за рахунок зниження ризиків і невизначеності.

Механізм управління фінансовою безпекою, виходячи з існуючих поглядів науковців, включає суб'єкт та об'єкт управління, мету та завдання, організаційну складову (фінансові методи, інструменти та важелі), функціональну складову (алгоритм управління), а також систему забезпечення механізму та функцій управління. Дослідження висвітлюють вплив зовнішніх факторів (загрози бюджетній сфері, грошово-кредитній сфері, борговій політиці, валютному ринку, страховому ринку, фондовому ринку тощо) та внутрішніх факторів (організаційні ризики, недоліки планування та стратегії, технічні фактори) на систему управління фінансовою безпекою.

Теоретичні засади фінансової безпеки потребують практичного застосування. Це має вирішальне значення, оскільки дозволяє перевірити теорії та їх ефективність на прикладі фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Застосування теорій не лише поглиблює розуміння, але й сприяє розробці перспективних стратегій фінансової безпеки для підприємств.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ОДД «АПС ПЛАНКОНСУЛТИНГ»

2.1 Методологія оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання

У науковій літературі існують різні методології щодо визначення сутності фінансової безпеки та її основних складових. Таке розмаїття призводить до появи численних методик оцінки рівня фінансової безпеки, автори яких зосереджують увагу на окремих аспектах діяльності та різних категоріях загроз фінансовому благополуччю підприємства.

Вивчення та ретельний аналіз сформульованих методик оцінки рівня фінансової безпеки свідчить про можливість їх поділу на дві основні групи: ті, що ґрунтуються на традиціях, та ті, що характеризуються як нетрадиційні [46, с. 32].

Нетрадиційні підходи передбачають оцінку ризиків, проведення ретельного аналізу та визначення ринкової вартості підприємства. Однак ці методи не отримали широкого розповсюдження в сучасній українській науковій літературі. Основними їх недоліками є складність аналізу та потреба у значному обсязі важкодоступної інформації про ринкові тенденції. Крім того, методики, орієнтовані на визначення ринкової вартості, демонструючи інвесторам реальну вартість підприємства, не відображають його фінансовий стан і, відповідно, здатність протистояти як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам.

Серед українських науковців переважає використання традиційних підходів, орієнтованих на оцінку надійності та стійкості діяльності підприємства (рис. 2.1). Базуючись на зображеній схемі досліджено групи методів. На рис. 2.2 наведено перелік методів інтегральної оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання та визначено їх сутність, переваги і недоліки.

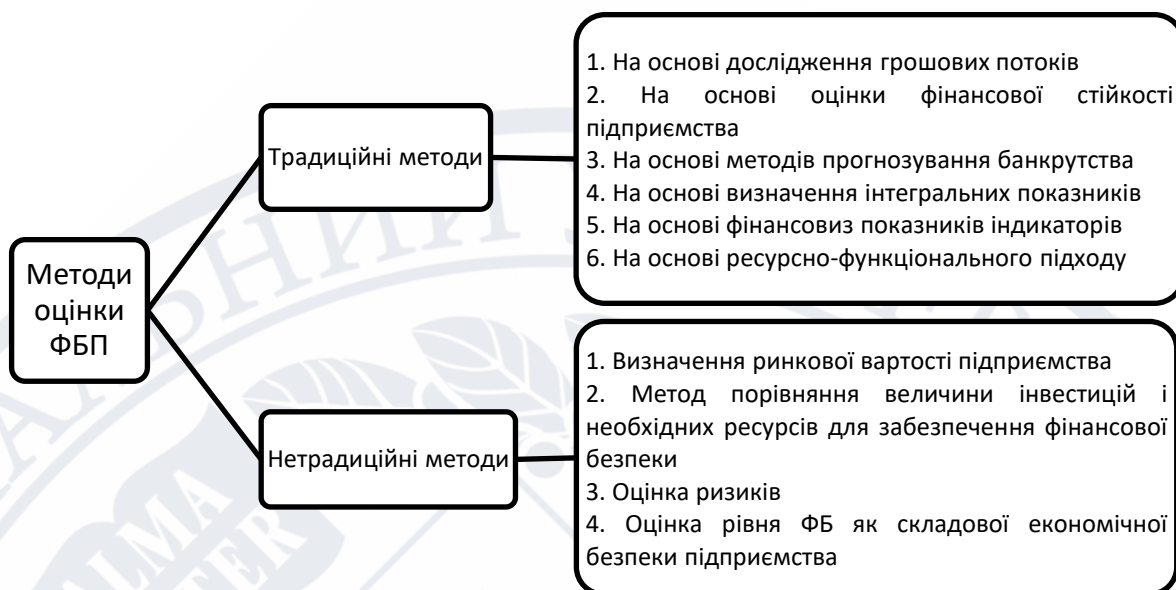

Рисунок 2.1 – Групування методів оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання

Джерело: складено автором на основі [43, 47]

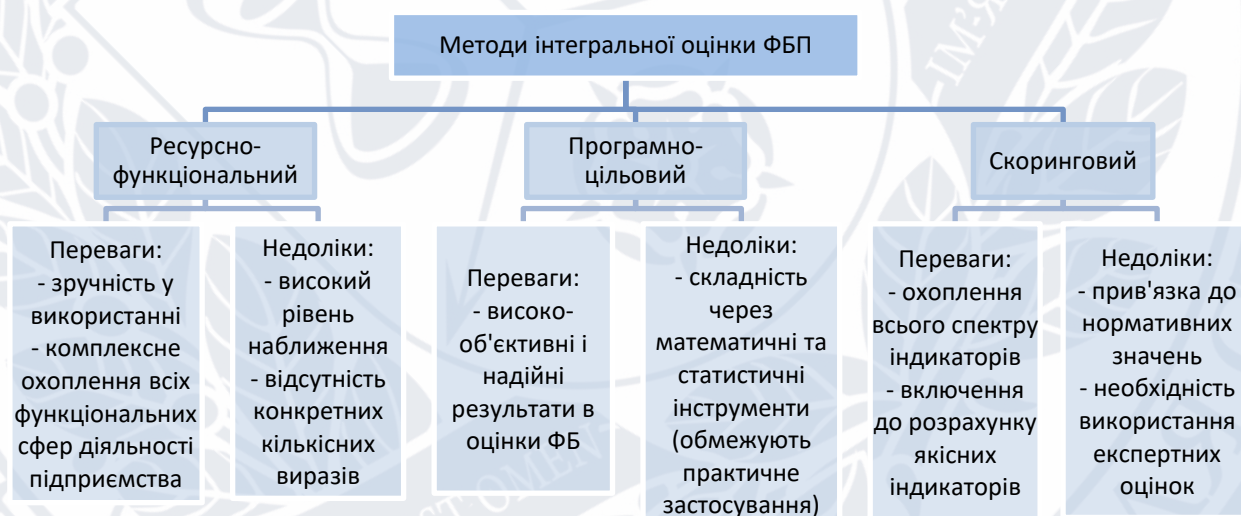

Рисунок 2.2 – Методи інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 4 – А. 5 Додаток А

Інтегральний підхід дозволяє об'єднати сукупність показників в єдиний показник, що визначає ступінь фінансової безпеки. За допомогою цих методик можна дослідити різні аспекти діяльності компанії, а обраний підхід може бути

адаптований до конкретного підприємства. Отже, інтегральні методи оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання залишаються актуальними для підприємств будь-якої галузі.

На рис. 2.3 представлено результати розгляду сутності методів індикаторної оцінки фінансової безпеки суб'єктів господарювання

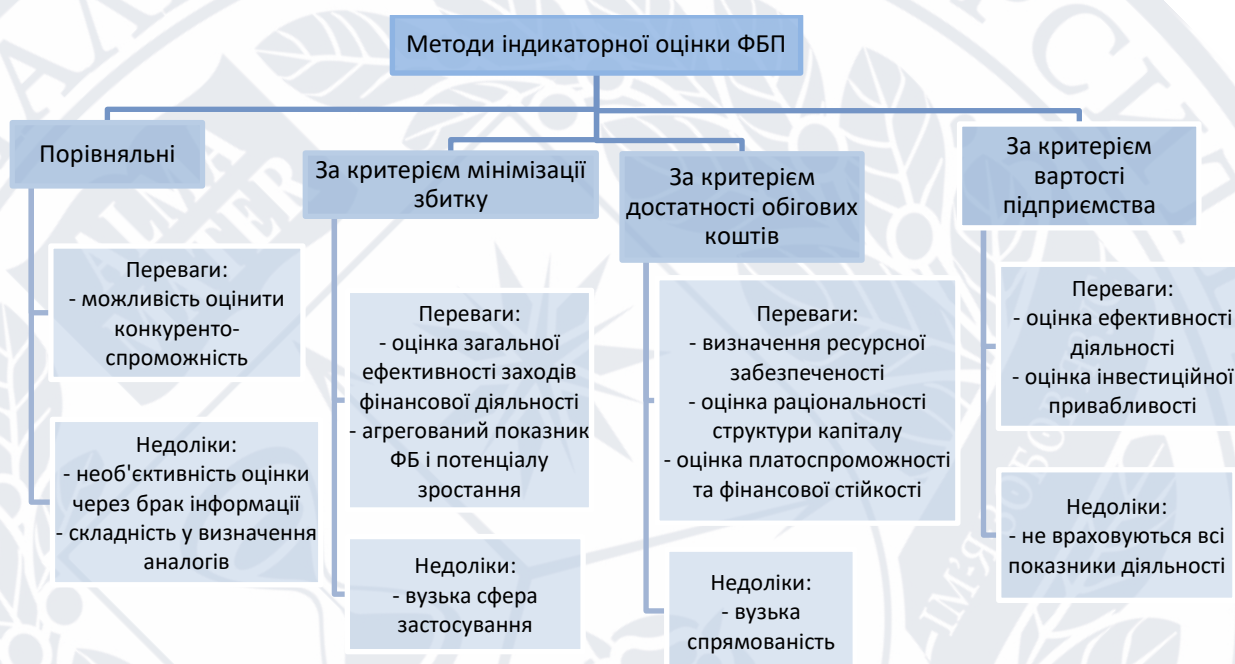

Рисунок 2.3 – Методи індикаторної оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання

Джерело: розроблено автором за даними табл. А.. 4 – А. 5 Додаток А

На відміну від інтегральних, індикаторні методи оцінки є більш специфічними, зосереджуються на окремих складових фінансової безпеки та застосовуються в конкретних сценаріях. Обмеженнями цього підходу є вузький обсяг інформації та схильність до суб'єктивного впливу в процесі оцінювання. Тому ці методи найкраще підходять для компаній, що працюють у традиційних галузях і володіють достатньою інформацією про своїх конкурентів. Під «традиційними галузями» розуміються галузі, які мають тривалу історію та є усталеними, де бізнес-моделі та ринкова динаміка є відносно стабільними та передбачуваними. Така стабільність дозволяє більш точно збирати дані та

прогнозувати тенденції, що робить галузі придатними для застосування методів оцінки фінансової безпеки на основі індикаторів. До таких галузей відносяться: банківська справа та фінанси, промисловість, сільське господарство.

На рис. 2.4 визначено сутність методів оцінки фінансової безпеки підприємства на основі аналізу банкрутства.

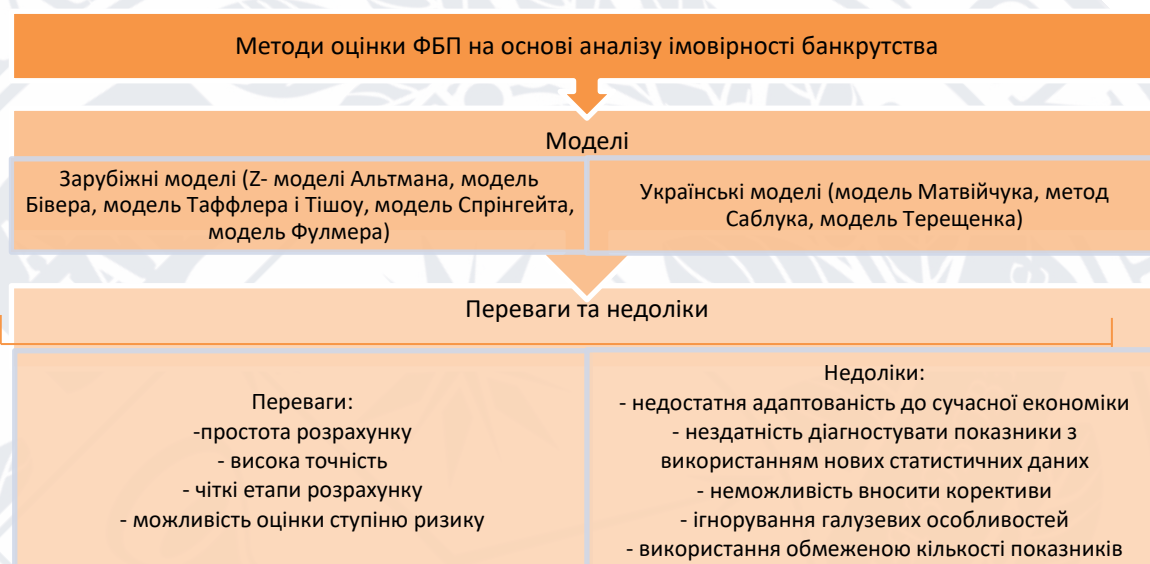

Рисунок 2.4 – Методи оцінки фінансової безпеки підприємства на основі аналізу банкрутства

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 6 Додаток А

Описаний підхід оцінки фінансової безпеки на основі аналізу банкрутства зосереджується на прогнозуванні ризику банкрутства підприємства в майбутніх періодах, а не на аналізі його поточного фінансового стану та захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз [47].

Серед досліджених методик оцінки фінансової безпеки підприємства найбільш поширеним є індикаторний підхід [27, с. 110, 47, 50, 18], що пояснюється простотою розрахунку та комплексним охопленням різних аспектів діяльності підприємства. Основоположний принцип методу полягає в тому, що індикатори фінансової безпеки, в першу чергу, орієнтовані на зміну вартості підприємства. Критичним аспектом у вимірюванні фінансової безпеки є не самі індикатори, а їх порогові значення. Порогові значення являють собою

межі, порушення яких призводить до фінансової нестабільності, порушує нормальний розвиток відтворювальних елементів, посилює негативні та деструктивні тенденції, ставить під загрозу конкурентоспроможність як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Найвищий рівень фінансової безпеки досягається тоді, коли вся сукупність індикаторів наближається до порогових значень, при цьому порогові значення одного індикатора не ставлять під загрозу інші.

Індикаторний підхід вирізняється своєю об'єктивністю, проведенням комплексного аналізу фінансового стану підприємства з різних точок зору. Система кількісних індикаторів сприяє ранньому виявленню потенційних небезпек, що дає змогу вжити превентивних заходів. Однак важливо зазначити, що ефективність підходу залежить від визначення мінливих порогових значень, на які впливає зовнішнє середовище, до якого підприємство може лише пристосовуватися, а не контролювати. Інший ускладнюючий фактор полягає у визначенні цих порогових рівнів для підприємств, оскільки вони варіюються для кожної окремої компанії [9, с. 187].

У рамках цього підходу виділяють різні рівні фінансової безпеки підприємства: [23, с. 190]

- нормальний стан – показники фінансової безпеки підприємства відповідають визначеним граничним значенням;
- передкризовий стан – спрацьовує, коли хоча б один показник фінансової безпеки не досягає порогового значення;
- кризовий стан – виникає, коли більшість показників фінансової безпеки відхиляються від граничних значень;
- критичний стан – свідчить про критичну ситуацію, коли всі показники фінансової безпеки не відповідають встановленим нормативам.

Обговорюючи конкретні граничні значення індикаторів фінансової безпеки підприємства, можна визначити їх порогові значення як важливий орієнтир. Перевищення цих меж сигналізує про зростання як внутрішніх, так і

зовнішніх загроз стабільності та розвитку фінансової системи. Обґрунтувати рівень граничних значень можна за допомогою:

- методу аналогій – встановлення порогового значення індикатора на основі його еквівалента в країнах, що мають найбільш близький рівень економічного розвитку.
- нормативний метод – встановлення граничного значення індикатора відповідно до цілей макроекономічної політики.
- експертний метод – визначення граничного значення шляхом синтезу думок експертів та методологій, що відображає колективну та обґрунтовану точку зору [7, с.340].

Під час дослідження існуючих методів в рамках індикаторного підходу до оцінки фінансової безпеки були визначені окремі групи індикаторів фінансової безпеки. Показники визначено на рис. 2.5.

Рисунок 2.5 – Показники фінансової безпеки підприємства

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 7 Додаток А

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що фінансова безпека виділяється як надзвичайно актуальна та важлива сфера дослідження в сучасних умовах. Тим не менш, існує нагальна потреба в додаткових дослідженнях та удосконаленні наукових підходів і методичних засад оцінки рівня фінансової безпеки підприємств. Отже, потенційним напрямом подальших досліджень є розробка комплексного підходу до оцінки фінансової безпеки підприємств.

2.2 Аналіз фінансових результатів діяльності ОДД «АПС Планконсалтинг»

Компанія ОДД «АПС Планконсалтинг» зареєстрована у місті Свіштов, Болгарія. ОДД «АПС Планконсалтинг» болгарська компанія, яка працює на ринку надання консалтингових послуг ще з 2005 року. Основними напрямками діяльності є [16]:

- консультаційна діяльність;
- фінансовий аналіз і прогнози;
- послуги фінансового консультування;
- навчальні курси; підготовка, кваліфікація та перепідготовка спеціалістів;
- організація вітчизняних та міжнародних семінарів, конференцій, форумів;
- угоди з інтелектуальною власністю;
- авторські консультативні роботи;
- регіональне планування, проектування та програмування;
- інші види діяльності та послуги, не заборонені законодавством.

Висококваліфіковані фахівці ОДД «АПС Планконсалтинг» постійно розробляють інноваційні рішення для консультування компаній з специфіки фінансового консультування, відповідно до змін в законодавстві.

ОДД «АПС Планконсалтинг» приділяє особливу увагу після продажного супроводу, від моменту початкових консультацій, придбання послуги, до моменту її впровадження в компанії.

Команда професійних фахівців, володіє належним рівнем досвіду і знань для забезпечення запитів самого вимогливого клієнта.

Виходячи з потреб ринку, ОДД «АПС Планконсалтинг» надає професійні консультації, що відповідають європейським вимогам та завоювали заслужений авторитет серед консалтингових компаній.

Основою діяльності ОДД «АПС Планконсалтинг» є письмова угода між його членами у вигляді статуту. Він містить: повні вимоги кожного партнера; суму коштів, інвестованих кожним партнером; схему розподілу прибутку та можливих збитків; процедуру ліквідації товариства; обмеження на суму коштів, яка може бути вилучена з капіталу товариства кожним партнером; спосіб компенсації збитків, яких зазнали партнери, тощо [16].

ОДД «АПС Планконсалтинг» має самостійний баланс, розрахункові та інші рахунки в банках, круглу печатку, штамп, фірмові бланки зі своїм найменуванням, товарний та фірмовий знак, емблему та інші атрибути. Підприємство використовує сучасну обчислювальну техніку та користується новітнім програмним забезпеченням для автоматизації облікових, аналітичних та контрольних робіт.

Комплексна оцінка фінансової безпеки підприємства вимагає ретельного вивчення динаміки активів і пасивів підприємства. Цей попередній аналіз є важливим кроком у розумінні фінансового стану підприємства. Перш за все необхідно розглянути конкретну ситуацію у економічному та бізнес-середовищі Болгарії, аби надалі розуміти причини тих чи інших тенденцій у фінансовому стані підприємства. У 2022 році на фінансовий стан компанії мали вплив кілька факторів у болгарському діловому та економічному середовищі.

1. Економічне зростання. У першій половині 2022 року темпи зростання ВВП Болгарії залишалися високими завдяки потужному експорту та зростанню товарних запасів. Однак річне зростання ВВП знизилось з 3,8% у 2022 році до 2,0% у першій половині 2023 року [61]. Таке уповільнення економічного зростання мало негативний вплив на фінансові показники компаній в країні.

2. Інфляція та ціни на енергоносії. Болгарія зіткнулася з високою інфляцією у 2022 році [66]. Підвищення цін на енергоносії призвело до збільшення операційних витрат компаній, що вплинуло на їх прибутковість.

3. Процентні ставки. Очікування зростання відсоткових ставок призвели до збільшення витрат на запозичення для компаній [66].

4. Ділові настрої. У 2022 році ділові настрої дещо послабились, що свідчить про зростання невизначеності. Це мало вплив на інвестиційні рішення та фінансове планування в компаніях країни.

5. Зовнішні кризи. Світова фінансова криза, європейська боргова криза, пандемія COVID-19 та вторгнення росії в Україну вплинули на приплив іноземних інвестицій та прогрес реформ, сповільнивши темпи наближення до середнього рівня доходів у ЄС [61].

6. Послаблення зовнішнього попиту. На економічну активність у Болгарії негативно вплинув слабкий зовнішній попит після бурхливого експорту у 2022 році [55]. Це також мало вплив на продажі та доходи місцевих компаній.

Структура активів і пасивів, яка включає як короткострокові, так і довгострокові активи і пасиви, дає детальну картину фінансового стану підприємства. Активи підприємства, які складаються з грошових коштів, запасів, дебіторської заборгованості та основних засобів, представляють ресурси, які контролюються підприємством. З іншого боку, зобов'язання, які складаються з кредиторської заборгованості, позики та інших фінансових зобов'язань представляють стан управління фінансовими зобов'язаннями підприємства.

Динаміка цих активів і пасивів у часі може виявити важливі тенденції та закономірності. Наприклад, тенденція до зростання активів відносно зобов'язань свідчить про покращення фінансового стану, в той час як тенденція до зменшення – про потенційні фінансові труднощі. На рис. 2.6 показано динаміку активів ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

Дані про динаміку активів підприємства у визначеному проміжку часу дозволили зробити певні висновки стосовно фінансових тенденцій. По-перше,

зменшення дебіторської заборгованості свідчить про покращення кредитного менеджменту підприємства, що може покращити його ліквідність. Однак зростання запасів протягом 2018-2021 років з подальшим скороченням у 2022 році свідчить про зміну ринкового попиту.

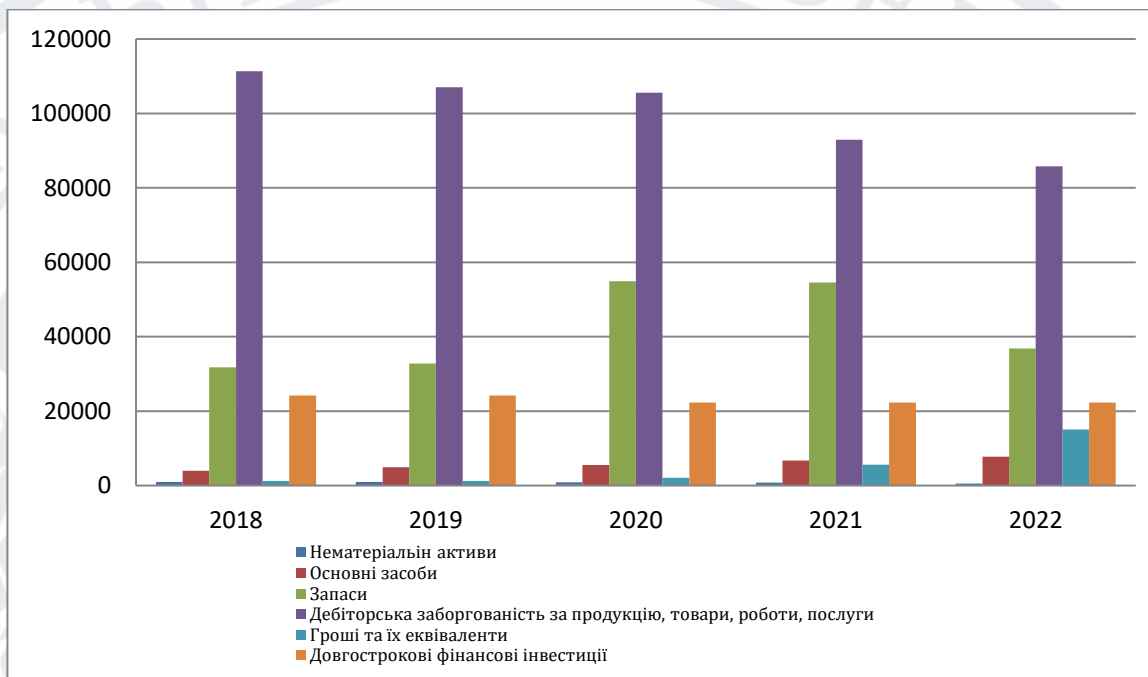

Рисунок 2.6 – Динаміка активів ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2018-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі табл. А. 1 – А. 3 Додаток А

По-друге, зменшення необоротних активів на 45,2% протягом 2018-2022 років є наслідком амортизації, вибуття активів або збитків від зменшення корисності. Така тенденція матиме негативний вплив на довгострокову фінансову стабільність та здатність до фінансового розвитку підприємства.

І навпаки, збільшення основних засобів на 94,5% за той самий період свідчить про значні інвестиції в ці активи, що підвищує виробничу потужність підприємства та його прибутковість у довгостроковій перспективі. Постійна тенденція до зростання за цією статтею є позитивним знаком для фінансової безпеки підприємства.

Позитивна динаміка показника «грошові кошти та їх еквіваленти», який у 2022 році збільшився на 1166,4% порівняно з 2018 роком, є вагомим

індикатором покращення ліквідності підприємства. Значне зростання грошових коштів протягом 2021-2022 років (169,5%) зумовлене підвищенням операційної ефективності, прибутковою господарською діяльністю або успішними зусиллями із залучення фінансування.

Однак зменшення довгострокових фінансових інвестицій на 7,6% протягом 2018-2022 років свідчить про необхідність перерозподілу ресурсів для виконання інших фінансових зобов'язань.

Зважаючи на те, що підприємство працює в Україні, на ці тенденції можуть впливати різні зовнішні фактори, такі як економічні умови, галузеві тенденції, регуляторні зміни та коливання валютних курсів. Наприклад, збільшення запасів може бути пов'язане з очікуванням збільшення попиту або побоюванням перебоїв у постачанні через економічну чи політичну нестабільність.

Отже, хоча підприємство демонструє певні позитивні тенденції щодо основних засобів та грошових коштів, існують сфери, що викликають занепокоєння, такі як зменшення необоротних активів та довгострокових фінансових інвестицій. Ці тенденції, у поєднанні із зовнішнім економічним середовищем в Болгарії, матимуть негативні наслідки для фінансової безпеки підприємства. Тому для підприємства вкрай важливо продовжувати відстежувати ці тенденції та вживати відповідних заходів для забезпечення своєї довгострокової фінансової безпеки.

На рис. 2.7 та рис. 2.8 розглянуто структуру активів підприємства станом на 2018 та 2022 роки.

З наведеної динаміки бачимо, що протягом 2018-2022 рр. зменшився відсоток частки дебіторської заборгованості, що вказує на спроможність підприємства стягувати зобов'язання з клієнтів, з метою покриття кредиторської заборгованості. Значним є збільшення частки довгострокових фінансових інвестицій, що також є позитивною динамікою. У структурі збільшилася частка грошових коштів та їх еквівалентів, що потенційно вказує на підвищення ліквідності підприємства. Однак падіння частки нематеріальних

активів та незначне зростання основних засобів вказує на відсутність змін у модернізації підприємства (інвестиціях у цифровізацію тощо).

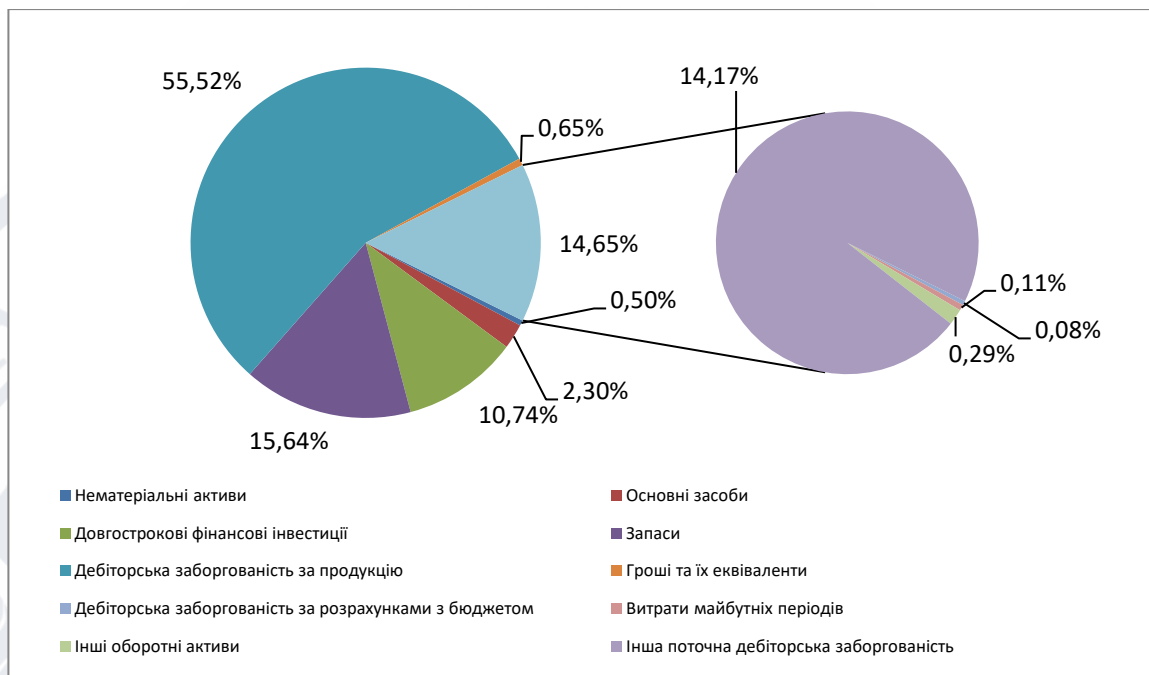

Рисунок 2.7 – Структура активів ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2018 рік

Джерело: складено автором на основі табл. А. 1 – А.3 Додаток А

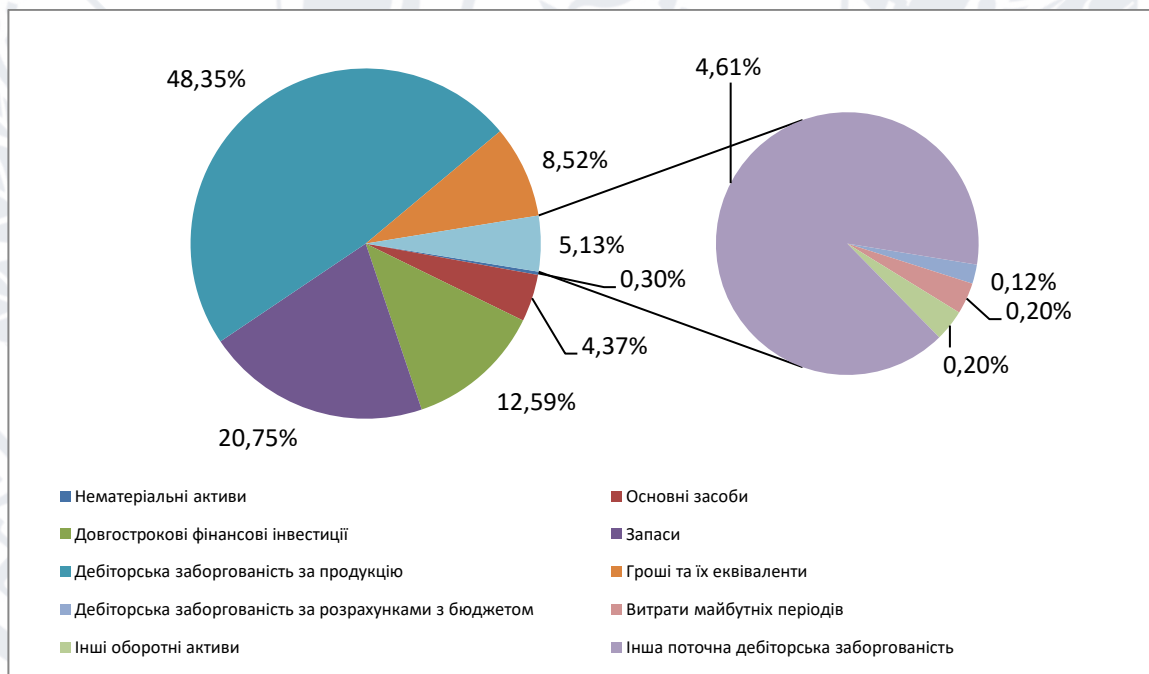

Рисунок 2.8 – Структура активів ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2022 рік

Джерело: складено автором на основі табл. А. 1 – А.3 Додаток А

Структура активів компанії станом на 2022 рік демонструє значну концентрацію дебіторської заборгованості та запасів, які разом складають приблизно 69,52% від загальної суми активів. Така висока концентрація вказує на те, що операції компанії значною мірою залежать від її торговельної діяльності та здатності конвертувати ці активи в грошові кошти.

Однак відносно низька частка грошових коштів та їх еквівалентів (8,52%) потенційно є причиною занепокоєння компанії стосовно ліквідності. Здатність виконувати короткострокові зобов'язання та реагувати на надзвичайні фінансові ситуації часто залежить від наявності ліквідних активів.

Довгострокові фінансові інвестиції компанії складають 12,59% від загальної суми активів, що свідчить про стратегічний розподіл ресурсів для майбутнього зростання або отримання доходу. Однак відносно невелика частка основних засобів та нематеріальних активів (3,88%) свідчить про обмеженість інвестицій у довгострокові виробничі потужності.

З точки зору фінансової безпеки, значна залежність компанії від дебіторської заборгованості може наражати її на кредитний ризик. Здатність своєчасно стягувати цю дебіторську заборгованість має вирішальне значення для підтримки грошових потоків та фінансової стабільності. Аналогічно, висока частка запасів вимагає ефективного управління запасами, щоб уникнути їх застарівання або витрат, які можуть вплинути на прибутковість.

Отже, хоча структура активів компанії відображає її операційну діяльність та стратегічні інвестиції, вона також вказує на потенційні сфери ризику. Управління цими ризиками, особливо щодо дебіторської заборгованості та запасів, має вирішальне значення для забезпечення фінансової безпеки підприємства.

На рис. 2.9 зображено динаміку пасивів досліджуваного підприємства протягом 2018-2022 рр.

Динаміка пасивів та активів компанії дає повне уявлення про її фінансовий стан. Значне зменшення нерозподіленого прибутку (-88%) в поєднанні зі збільшенням довгострокових (67,3%) та інших поточних

зобов'язань (7,5%) свідчить про зміну фінансової стратегії компанії або про потенційні проблеми в управлінні фінансами.

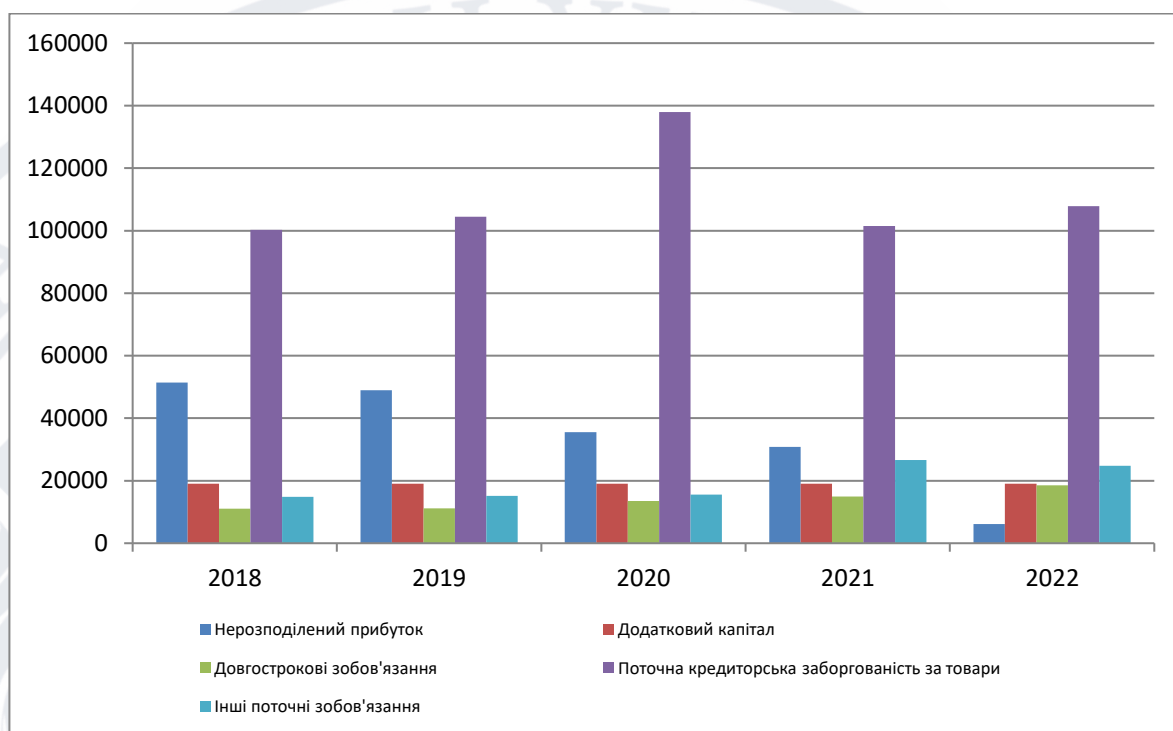

Рисунок 2.9 – Динаміка пасивів ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 1 – А.3 Додаток А

І навпаки, стабільність додаткового капіталу та змішані тенденції в поточних зобов'язаннях свідчать про певний рівень фінансового контролю. Однак висока концентрація активів у дебіторській заборгованості та запасах, а також низька частка грошових коштів та їх еквівалентів вказують на потенційні ризики ліквідності.

Необхідно наголосити на тому, що компанія вмiє впроваджувати необхідні кроки для ліквідації наслідків зростання поточної кредиторської заборгованості. Прикладом для цього є зростання кредиторської заборгованості за товари та послуги протягом 2019-2020 років. Вже у 2021 році компанія зменшила розмір зобов'язань на 26,4%, завдяки проведеній факторинговій операції, яка дозволила перевести частину дебіторської заборгованості протягом 2020-2021 років у грошові кошти (грошові кошти у розмірі 12% від

дебіторської заборгованість станом на кінець 2020 року були переведені на покриття кредиторської заборгованості за товари).

На рис. 2.10 та рис. 2.11 зображено структуру пасивів підприємства у 2018 та 2022 роках.

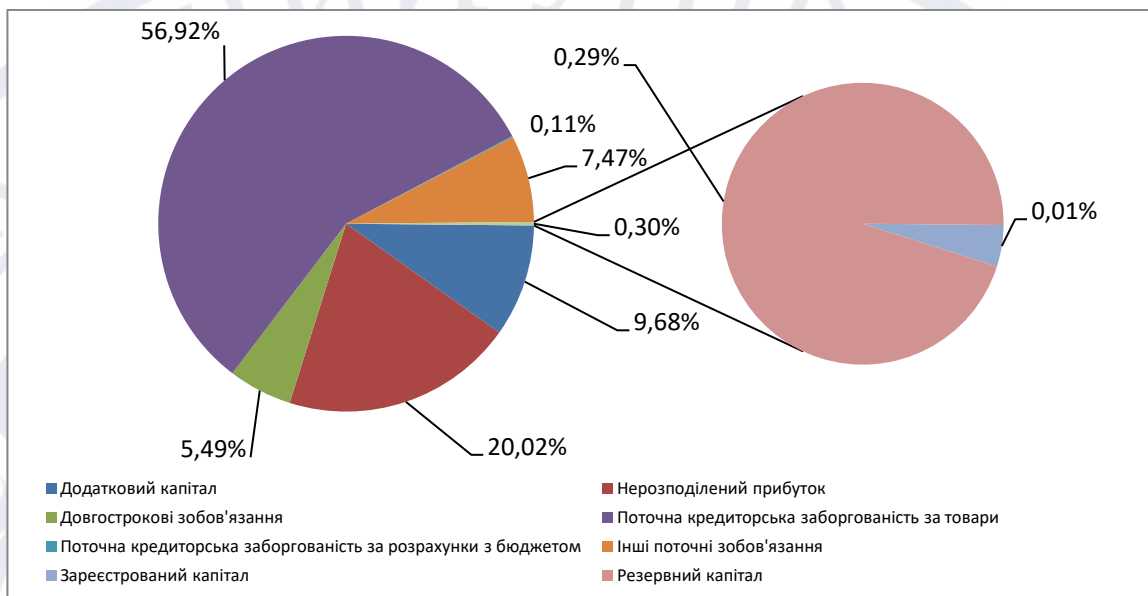

Рисунок 2.10 – Структура пасивів «АПС Планконсалтинг» за 2018 рік

Джерело: складено автором на основі табл. А. 1 – А.3 Додаток А

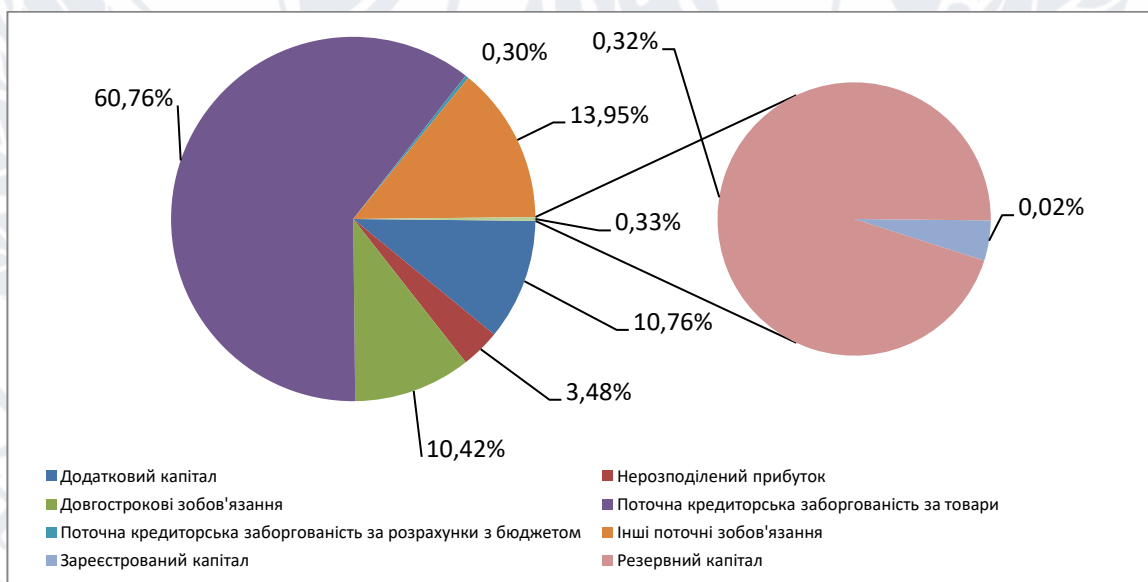

Рисунок 2.11 – Структура пасивів ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2022

рік

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 1 – А.3 Додаток А

Аналіз динаміки структури пасивів протягом 2018-2022 рр. вказує на збільшення поточних зобов'язань, зокрема кредиторської заборгованості за товари та послуги, що є потенційним ризиком для ліквідності підприємства. Подібну тенденцію має стаття довгострокових зобов'язань, що також збільшилася протягом 5 років. Отже, у структурі пасивів суб'єкту господарювання за 2018-2022 рр. значно зросла частка зобов'язань, що вказує на необхідність залучення коштів та потенційне падіння платоспроможності компанії.

Структура пасивів компанії у 2022 році свідчить про значну концентрацію поточної кредиторської заборгованості за товари, яка становить більшу частину зобов'язань компанії (60,76%). Це свідчить про те, що фінансові зобов'язання компанії є переважно короткостроковими та пов'язані з її операційною діяльністю.

Наявність інших поточних зобов'язань, додаткового капіталу та довгострокових зобов'язань свідчить про поєднання фінансових зобов'язань та фінансування за рахунок власного капіталу. Відносно невелика частка нерозподіленого прибутку, інших зобов'язань та поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом відображає стратегію управління фінансами компанії та її взаємодію з акціонерами і державою.

Визначена структура пасивів має безпосередній вплив на фінансову безпеку підприємства. Висока частка поточних зобов'язань створює ризики ліквідності, якщо підприємство зіткнеться з труднощами у виконанні цих короткострокових зобов'язань. З іншого боку, наявність додаткового капіталу та довгострокових зобов'язань свідчить про збалансованість між власним та борговим фінансуванням, що може підвищити фінансову стійкість компанії.

Однак низька частка нерозподіленого прибутку може обмежити здатність підприємства реінвестувати в свою діяльність або покривати майбутні збитки, тим самим впливаючи на її фінансову безпеку. Стабільність резервного капіталу та статутного капіталу протягом багатьох років свідчить про стабільну структуру капіталу, що може бути позитивною ознакою фінансової безпеки.

Отже, структура зобов'язань компанії відображає її фінансову стратегію та профіль ризиків. Управління цими зобов'язаннями, особливо високою часткою поточної кредиторської заборгованості за товари, має вирішальне значення для забезпечення фінансової безпеки компанії.

Для дослідження фінансового стану ОДД «АПС Планконсалтинг» було проаналізовано фінансові результати (доходи) підприємства протягом 2018-2022 рр. (рис. 2.12).

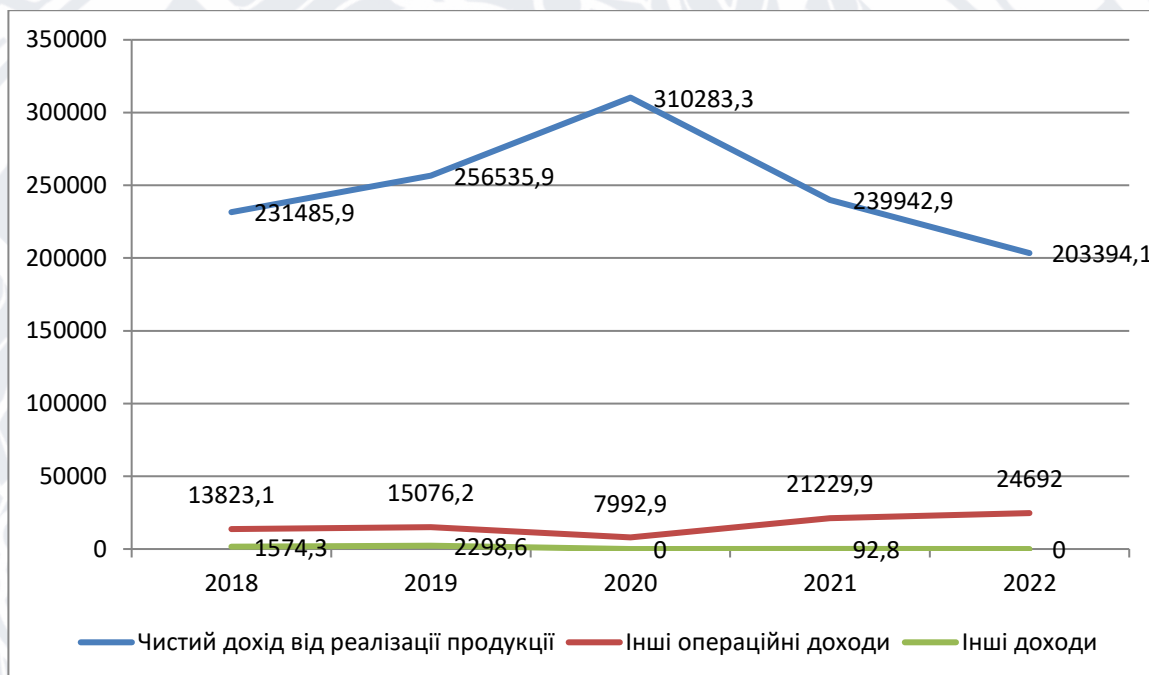

Рисунок 2.12 – Динаміка доходів ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 1 – А.3 Додаток А

Динаміка доходів компанії демонструє складну фінансову ситуацію. Початкове зростання чистого доходу від реалізації продукції протягом 2018-2020 років, а потім зниження протягом 2020-2022 років свідчить про коливання показників продажів. Це перш за все пов'язано із початком пандемії COVID-2019, яка вдарила по обсягах реалізації послуг підприємства, після чого компанія не змогла вийти на відновлення показників.

Інші операційні доходи та інші доходи компанії демонструють схожу картину волатильності. Значне зростання інших операційних доходів у 2020-

2022 роках, незважаючи на падіння у 2019-2020 роках, свідчить про потенційну диверсифікацію джерел доходів компанії або успішну стратегію управління витратами. Однак коливання інших доходів, з падінням до нуля у 2019-2020 та 2022 роках, вказує на потенційну нестабільність джерел неопераційних доходів.

Таку динаміку доходів слід розглядати в контексті структури активів і пасивів компанії. Висока концентрація активів у дебіторській заборгованості та запасах у поєднанні зі значною часткою поточних зобов'язань свідчить про те, що фінансовий стан компанії тісно пов'язаний з її операційною діяльністю. Таким чином, коливання чистого доходу від реалізації мають прямий вплив на ліквідність та фінансову стабільність компанії.

Крім того, зовнішнє бізнес-середовище в Болгарії, включаючи економічні умови та галузеві тенденції, мало вплив на цю динаміку доходів. Наприклад, наслідки пандемії та зміни в регуляторному середовищі вплинули на ринковий попит, операційні витрати та прибутковість інвестицій.

На рис. 2.13 відображено динаміку витрат підприємства.

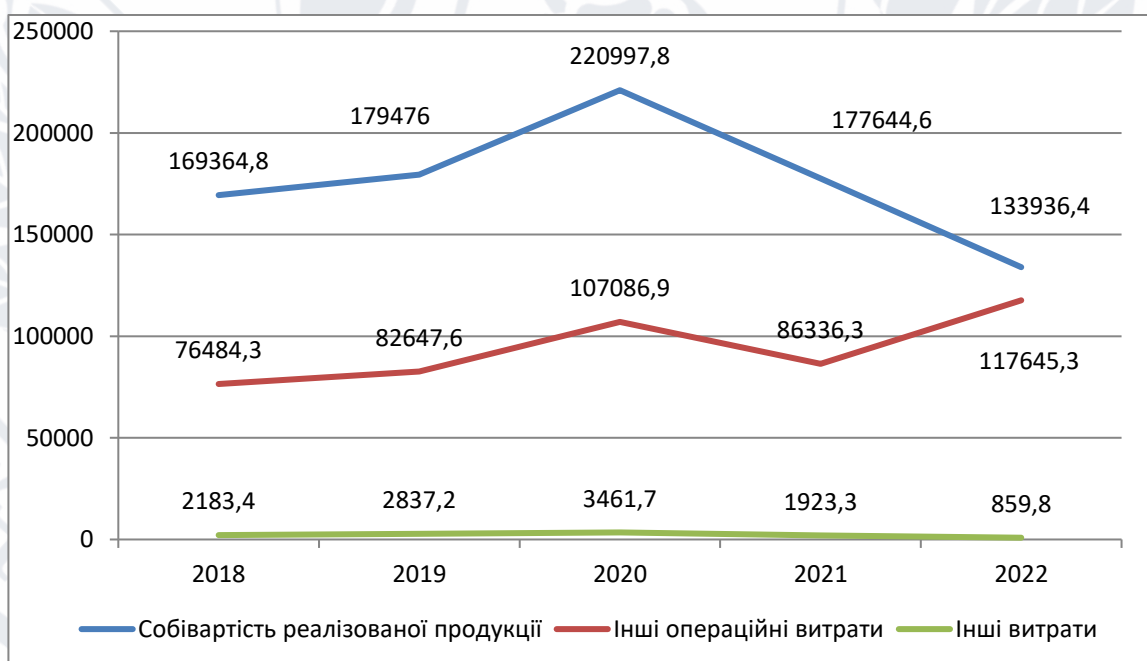

Рисунок 2.13 – Динаміка витрат ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 1 – А.3 Додаток А

Фінансова траєкторія компанії, що відображається в динаміці витрат і чистого доходу від реалізації, являє собою складну картину. Коливання собівартості реалізованої продукції, інших операційних витрат та інших витрат у поєднанні зі змінами чистого доходу від реалізації свідчать про мінливий фінансовий стан підприємства.

Взаємозв'язок між витратами та чистим доходом від реалізації є вирішальним фактором у визначенні прибутковості компанії, а отже, і її фінансової безпеки. Зростання витрат без відповідного збільшення чистого доходу від реалізації може призвести до скорочення прибутку, що потенційно може спричинити фінансові труднощі. І навпаки, ефективне управління витратами в поєднанні з високими показниками продажів може підвищити прибутковість, сприяючи фінансовій стабільності.

Однак у цьому випадку одночасне зниження свідчить про те, що компанія зіткнулася з проблемами та ризиками зовнішнього середовища. Зокрема, наслідки пандемії COVID-2019 вплинули на попит на консультаційні послуги на ринку Болгарії, що призвело до зменшення обсягів реалізованих послуг і паралельне зниження собівартості.

У процесі аналізу фінансового стану підприємства розглянуто було динаміку чистого прибутку підприємства за 2018-2020 рр. (рис. 2.14).

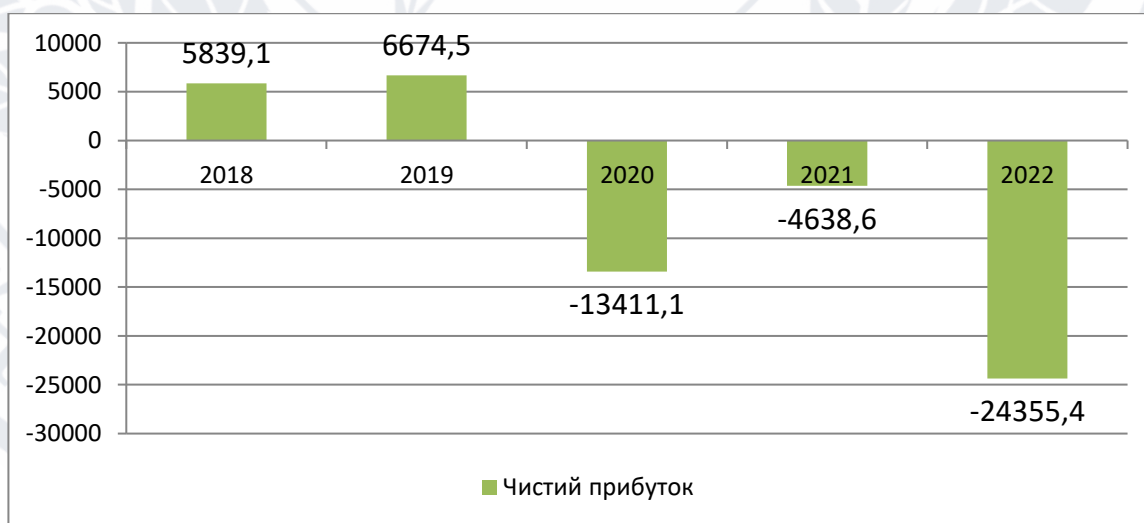

Рисунок 2.14 – Динаміка чистого прибутку ОДД «АПС Планконсалтинг» за 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 1 – А.3 Додаток А 3

Початкове зростання чистого прибутку протягом 2018-2019 років свідчить про період фінансового успіху, можливо, завдяки збільшенню продажів, ефективності витрат або вигідним інвестиціям. Однак подальше зниження чистого прибутку протягом 2019-2020 та 2021-2022 років, коли чистий прибуток компанії став від'ємним, вказує на періоди фінансових труднощів. На фінансовий результат компанії вплинуло зниження обсягів реалізованих послуг, несприятливі економічні умови, падіння попиту на послуги на ринку тощо.

Таким чином, показники прибутковості ОДД «АПС Планконсалтинг» у 2022 році погіршились в порівнянні з 2018 роком, зменшення чистого доходу від реалізації призвело до зменшення чистого прибутку, що й негативно вплинуло на показники рентабельності.

Розраховано показники рентабельності, що надають можливість оцінити вплив конкурентоспроможності ОДД «АПС Планконсалтинг» на показники рентабельності (рис. 2.15).

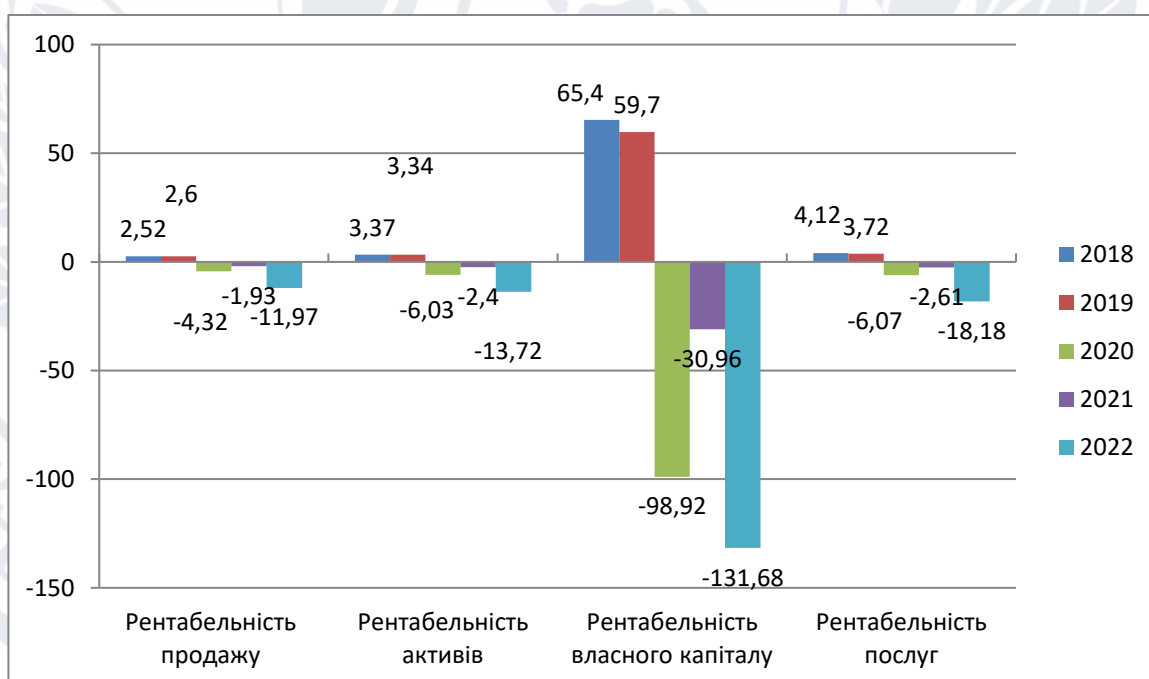

Рисунок 2.15 – Основні показники рентабельності ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 8 Додаток А

На основі розрахунків показників рентабельності, зроблено висновки, що протягом 2018-2022 рр. підприємство має лише від'ємні показники рентабельності, що є наслідком від'ємного значення чистого прибутку підприємства.

Отже, ключовою проблемою ОДД «АПС Планконсалтинг» є зменшення чистого прибутку, що може спричинити банкрутство компанії. Підприємство напряму залежить від впливу зовнішнього середовища і не може адаптуватися під зміни у політичному та економічному середовищах, що призводить до погіршення решти фінансових показників.

2.3 Комплексний аналіз показників фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг»

Фінансова безпека ОДД «АПС Планконсалтинг» - це захист від можливих фінансових витрат та запобігання його банкрутству, досягнення найефективнішого використання корпоративних ресурсів.

Для глибокого дослідження, що має на меті розробку стратегії удосконалення фінансової безпеки підприємства, доцільним є аналіз фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» з точки зору різних методик. У роботі пропонується до розгляду аналіз фінансової безпеки суб'єкта господарювання за допомогою індикаторного підходу та методів оцінки на основі аналізу банкрутства.

Зауважимо, що індикаторний підхід використовується частіше під час оцінки та аналізу рівня фінансової безпеки підприємства, адже він є простим у розрахунку та охоплює різні сфери діяльності суб'єкта господарювання. Для аналізу рівня фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» за індикаторним підходом використано показники, що були відображені у першому підрозділі даного розділу. Результати розрахунків надані у табл. Г.1.

Результати розрахунків для зручності аналізу розподілено на 5 груп.

1. Показники майнового стану. Позитивну динаміку показують коефіцієнт зносу основних засобів та питома вага дебіторської заборгованості у майні,

адже їх зменшення вказує на підвищення ефективності управління активами підприємства. Коефіцієнт мобільності активів знижується протягом 2018-2019 рр., після чого у 2020 році відбувається зростання показника, яке мало позитивний вплив на фінансовий стан підприємства. Однак з 2021 по 2022 роки включно рівень мобільності активів зменшується, що викликано зменшенням питомої ваги оборотних активів у структурі активів (за рахунок скорочення дебіторської заборгованості).

2. Показники ліквідності демонструють негативну динаміку, що пов'язано із нерівномірним зменшенням оборотних активів по відношенню до поточної заборгованості підприємства, а отже вказує на зниження спроможності підприємства покривати зобов'язання за рахунок активів. Однак коефіцієнт абсолютної ліквідності має поступове збільшення, за рахунок незначного зростання грошових коштів та їх еквівалентів у структурі активів підприємства.

3. Показники фінансової незалежності. Протягом усього періоду, що було проаналізовано коефіцієнти фінансової незалежності мають схожу тенденцію: зростання у період 2018-2019 рр. та падіння протягом 2020-2022 рр., що обумовлено зростанням фінансової залежності підприємства після початку пандемії Covid-19 та подальшої боротьби з наслідками пандемії та інших політичних факторів.

4. Показники ділової активності. Оптимальною динамікою для показників ділової активності є їх зниження. Загалом динаміка показників є нестабільною, особливо починаючи з 2020 року, на що вказує різке зростання значень та їх зменшення протягом наступного року.

5. Показниками ефективності діяльності підприємства є його рентабельність. Протягом проаналізованого періоду ОДД «АПС Планконсалтинг» втрачає чистий прибуток, через скорочення обсягів виробництва та реалізації, зростання рівня собівартості продукції. Тенденція за всіма показниками – це їх нижче 0, що вказує на те, що діяльність компанії є неефективною за усіма аспектами.

Окремо зосереджено увагу, що у період 2020-2021 рр. (перший рік відновлення після пандемії Covid-19) було запроваджено дії керівництва, які були направлені на підвищення рівня рентабельності діяльності компанії. Незважаючи на те, що чистий прибуток підприємства у 2021 році все одно був від'ємним – позитивні зміни вплинули на збільшення фінансових результатів компанії. Однак, вже у 2022 році показники рентабельності впали нижче за рівень 2020 року, що також зумовлено впливом зовнішніх факторів.

Таким чином, зроблено висновки, що фінансова безпека підприємства, за індикаторною методикою оцінювання, має незадовільний рівень та вказує на наявність суттєвих проблем підприємства, які в першу чергу вказують на спроможність виживання компанії у сучасних умовах та її неспроможність адаптувати внутрішні процеси до змін.

Фінансову безпеку ОДД «АПС Планконсалтинг» також було оцінено на основі методики аналізу показників імовірності банкрутства. В першу чергу, розрахунок проводився за декількома відомими дискримінантними моделями, зокрема, іноземних науковців – модель оцінки імовірності банкрутства на основі Z-критерію Е. Альтмана; модель оцінки фінансового стану Р. Ліса та модель банкрутства Р. Таффлера та Г. Тішоу (рис. 2.16-2.17).

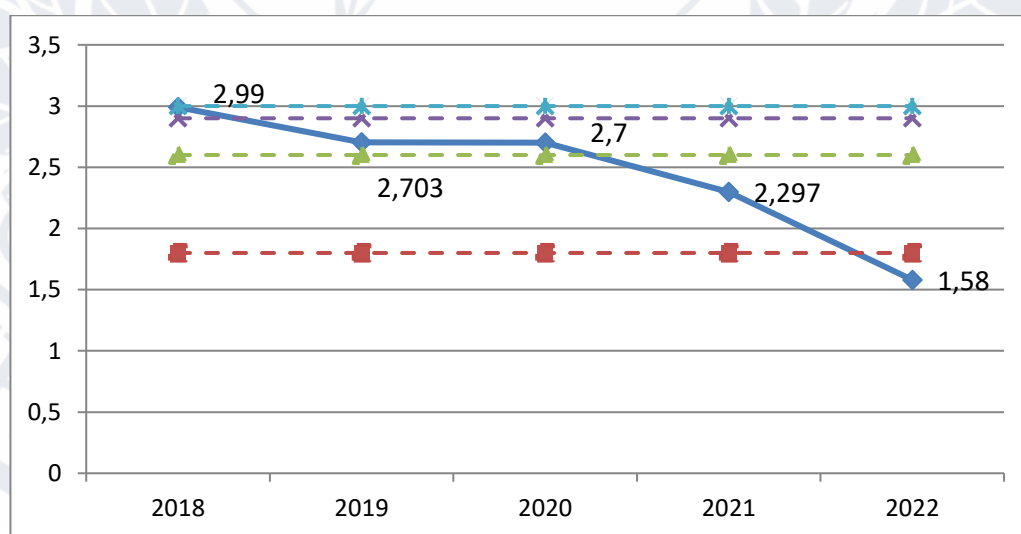

Рисунок 2.16 – Розрахунок імовірності банкрутства ОДД «АПС Планконсалтинг» за моделлю Альтмана

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 10 – А. 11 Додаток А

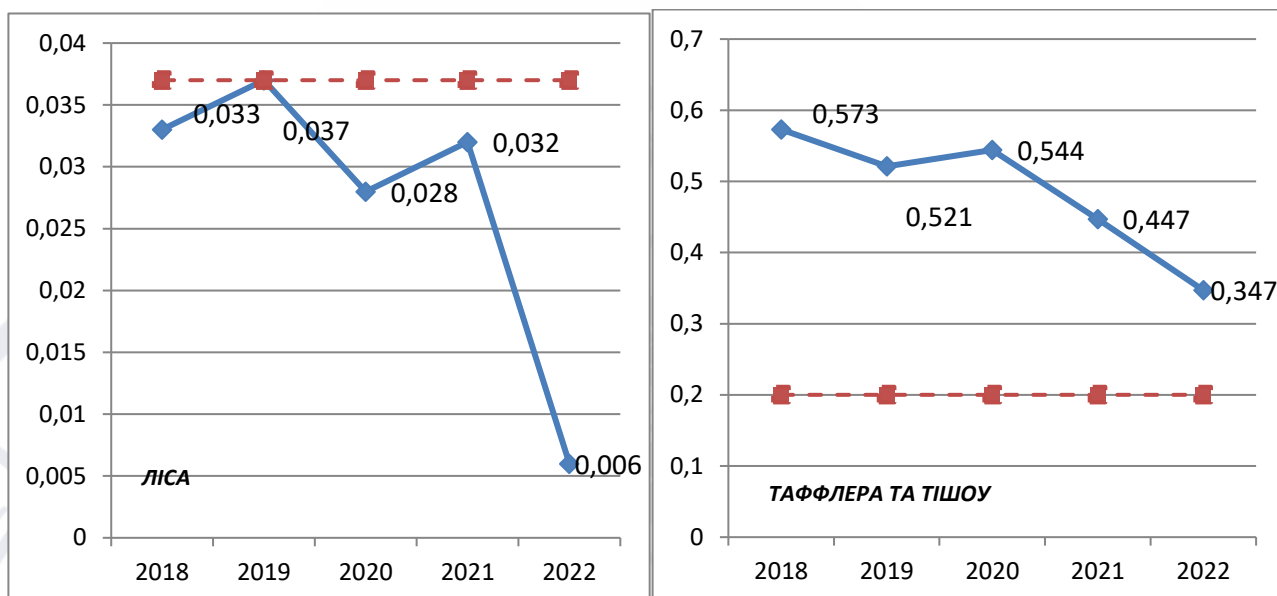

Рисунок 2.17 – Розрахунок імовірності банкрутства ОДД «АПС Планконсалтинг» за моделлю Ліса та моделлю Таффлера

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 10 – А. 11 Додаток А

За узагальнюючим показником Z моделі Альтмана, ОДД «АПС Планконсалтинг» мала невеликий рівень імовірності банкрутства протягом 2018-2019 рр. та вже з 2020 року по 2022 рік включно імовірність зростала досягнувши рівня дуже високої імовірності банкрутства.

За моделлю Ліса протягом 2018-2022 рр. компанія мала високу імовірність банкрутства, тоді як модель Таффлера і Тішок вказує на відсутність імовірності банкрутства ОДД «АПС Планконсалтинг».

Важливо підкреслити, що дискримінантні моделі з іноземних джерел можуть не враховувати зовнішні елементи ризику, що переважають у перехідних економіках. Такі аспекти, як інфляція, розвиток фінансових ринків, податкове навантаження та стабільність грошово-кредитної системи не беруться до уваги. Отже, ретельна оцінка фінансового стану підприємства повинна включати комплексний аналіз. Він має охоплювати не лише міжнародні методики інтегральної оцінки, але й включати вітчизняні методики. Тому під час аналізу фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» було

використано додатково ще дві моделі – А. В. Матвійчука та О. О. Терещенко (рис. 2.18).

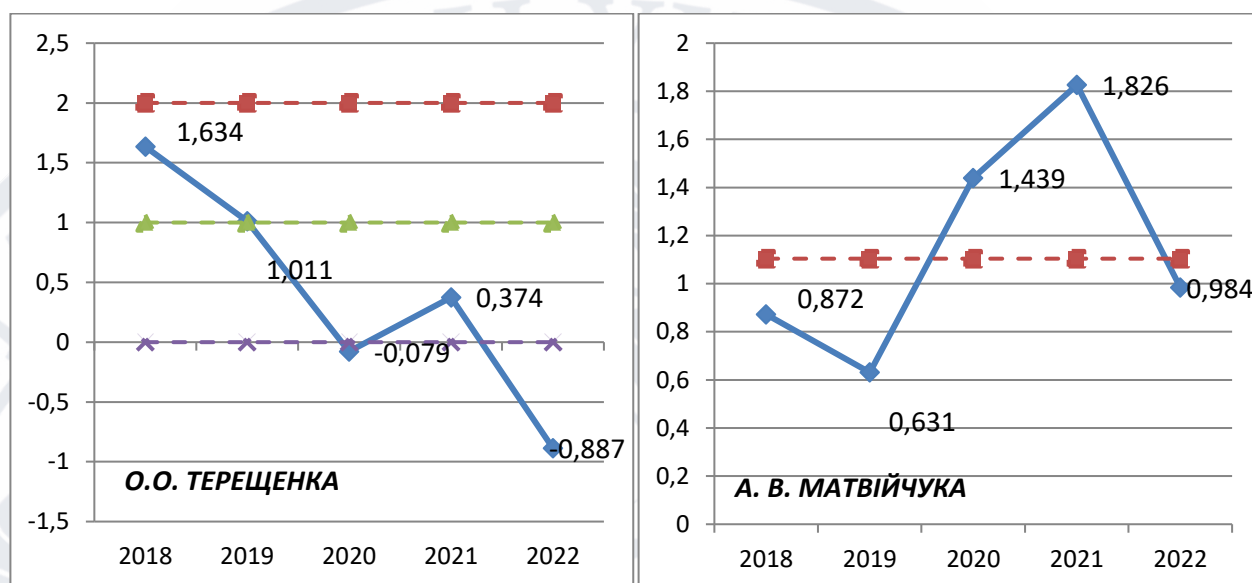

Рисунок 2.18 – Розрахунок імовірності банкрутства ОДД «АПС Планконсалтинг» за моделлю Терещенка та Матвійчука

Джерело: розроблено автором за даними табл. табл. А. 10 – А. 11 Додаток А

Модель О. О. Терещенко визначила, що у 2020 році та 2022 році ОДД «АПС Планконсалтинг» стала напівбанкрутом. Компанія підвищила рівень фінансової безпеки у 2021 році, коли зі стану напівбанкрута вийшла на рівень наявності загрози банкрутства. Проте погіршення фінансового стану підприємства у 2022 році знову підвищив імовірність банкрутства.

За моделлю А. В. Матвійчука 2020 рік навпаки оцінюється як «стійкий фінансовий стан», але у 2022 році виникає загроза фінансового стану, що вказує на підвищення рівня імовірності банкрутства.

Ю. О. Швець та К. С. Цикало [50] у дослідження підходів оцінки рівня фінансової безпеки запропонували індикаторний підхід власної розробки, що ґрунтується на показника, що характеризують фінансовий стан, виробничу ефективність та динаміку економічного розвитку промислового підприємства, що створюють підґрунтя для забезпечення стабільного економічного та фінансового розвитку. Варто враховувати, що за цією методикою, усі

показники є стимуляторами, що означає, що чим більше значення окремого коефіцієнту, тим вище рівень фінансової безпеки підприємства.

У табл. Є.1 проведено розрахунок показників інтегральної моделі Ю. О. Швець та К. С. Цикало. Для визначення вагових значень у табл. 2.10 Було використано формулу Фішберна (2.1), що надає змогу розрахувати їх за допомогою ранжування показників:

$$W_i = \frac{2(m - i + 1)}{m(m + 1)} \quad (2.1)$$

де W_i – питома вага i -го показника в інтегральному показнику;
 i – місце у рангу окремого показника;
 m – загальна кількість показників.

Отримана оцінка ваги коефіцієнтів необхідна для подальшого розрахунку інтегрального показника рівня фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг», який розраховується за формулою (2.2):

$$I_{FS} = \sum_{i=1}^m W_i * K_i \quad (2.2)$$

де I_{FS} – показник фінансової безпеки;
 W_i – питома вага i -го показника в інтегральному показнику;
 K_i – розрахункове значення i -го показника.

Розрахований загальний показник відображає сучасний рівень фінансової безпеки підприємства. Отже, кінцевим кроком у оцінці фінансової безпеки підприємства за інтегральним підходом є інтерпретація отриманого результату інтегрального значення фінансової безпеки (табл. Є.2).

Запропонована Ю. О. Швець та К. С. Цикало методика оцінки фінансової безпеки підприємства надає змогу з меншими витратами часу оцінити сучасний

рівень фінансової безпеки для визначення слабких місць на внесення відповідних коректив та розробки стратегії удосконалення.

На рис. 2.19 наведено динаміку інтегрального показника фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

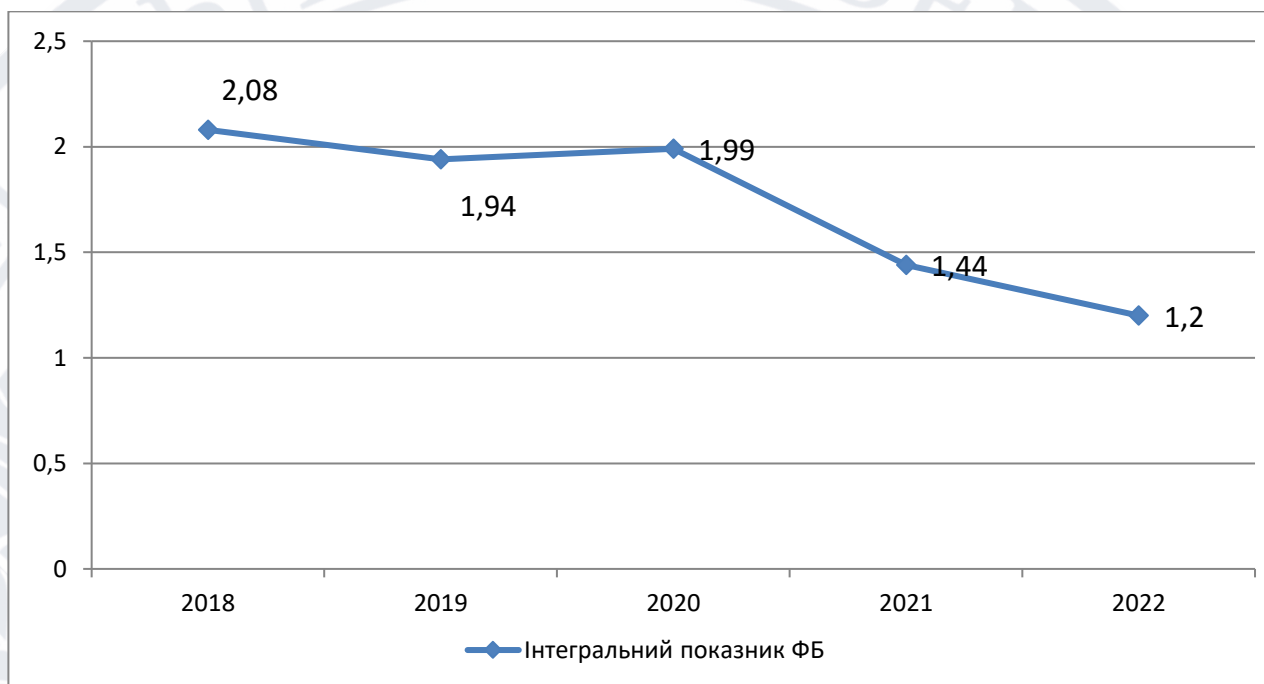

Рисунок 2.19 – Динаміка інтегрального показника фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 12 – А. 14 Додаток А

Протягом 2018-2019 рр. спостерігається падіння інтегрального показника фінансової безпеки підприємства. Хоча у 2020 році інтегральний показник фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» зростає, подальші два роки показник стрімко знижується. Незважаючи на це, відповідно до запропонованої системи оцінювання рівня фінансової безпеки – ОДД «АПС Консалтинг» дотримується найвищого рівня інтегрального показника, який дорівнює 1,17, що вказує, що компанія має відмінний рівень фінансової безпеки. Стрімке зниження показника констатує факт наближення до незадовільного або критичного рівня фінансової безпеки.

Загалом отримані результати аналізу та оцінки фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» вказують на незадовільний стан фінансової безпеки підприємства та необхідність подальшої розробки стратегії, яка буде зосереджена на удосконаленні системи забезпечення фінансової безпеки. Основними орієнтирами для неї повинні бути – збільшення рівня фінансової незалежності підприємства, нейтралізація впливу зовнішніх чинників, пошук та визначення резервів для підвищення рентабельності підприємства.

Висновки до розділу 2

У даному розділі кваліфікаційної роботи досліджено методи оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання, які поділяються на традиційні та нетрадиційні. Традиційні методи, серед яких дослідження грошових потоків, оцінка фінансової стійкості, прогнозування банкрутства, інтегральні показники, фінансові індикатори та ресурсно-функціональний підхід, широко використовуються завдяки своїй простоті та всебічному охопленню.

Загалом ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр. показала здатність протистояти зовнішнім загрозам. Компанія протягом 2021 року проводила необхідні дії, що дозволили вийти на шлях поступового виходу з кризового стану. Завдяки цьому на підприємстві було знижено кредиторську заборгованість, збільшено частку власного капіталу у структурі пасивів, удосконалено управління активами, зменшено собівартість продукції, підвищено чистий дохід від реалізації продукції та у результаті зменшено чистий збиток.

Однак події, що відбулися у 2022 році викликають занепокоєння та прямі загрози стану фінансової безпеки підприємства.

РОЗДІЛ 3

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ОДД «АПС ПЛАНКОНСУЛТИНГ»

3.1. Концепція удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства

Концепція вдосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства, такого як ОДД «АПС Планконсалтинг», є багатоетапним процесом. Він передбачає системне об'єднання контролю, планування, зворотного зв'язку та інформаційного забезпечення.

1. Контроль – це процес спостереження за діяльністю компанії, щоб переконатися, що вона здійснюється відповідно до плану. Це включає нагляд за фінансовими операціями, забезпечення дотримання нормативних вимог та управління ризиками.

2. Планування передбачає постановку цілей і визначення найкращого способу їх досягнення. Воно включає фінансове планування, яке передбачає прогнозування доходів, витрат і прибутків, та стратегічне планування, яке передбачає постановку довгострокових цілей і визначення ресурсів, необхідних для їх досягнення.

3. Зворотний зв'язок – це процес використання інформації, отриманої в процесі контролю, для коригування планів і діяльності компанії. Зворотній зв'язок включає коригування фінансових прогнозів на основі фактичних результатів або зміну стратегічних планів на основі нової інформації чи змін у бізнес-середовищі.

4. Інформаційна підтримка передбачає використання інформаційних систем для підтримки процесів контролю, планування та зворотного зв'язку. Це можуть бути фінансові інформаційні системи, управлінські інформаційні системи та системи підтримки прийняття рішень.

Розроблена концепція удосконалення системи управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг» базується на виявлених під час аналізу сучасного рівня фінансової безпеки недоліках та ризиках підприємства.

Для підвищення фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» необхідно вжити певних заходів, щодо врегулювання слабких місць.

1. Ефективність використання оборотного капіталу. Удосконалення виробничих процесів або технологій може призвести до більш ефективного використання оборотного капіталу. Наприклад, інвестиції в нове обладнання чи програмне забезпечення, яке пришвидшує робочі процеси, або навчання персоналу більш ефективним методам. Результатом є прискорення оборотності запасів, що покращує грошові потоки та зменшує кількість грошей, пов'язаних із запасами.

2. Зниження витрат за рахунок автоматизації. Автоматизація може значно скоротити витрати на робочу силу, замінивши ручні завдання автоматизованими процесами. Наприклад, за допомогою чат-ботів для обслуговування клієнтів на основі штучного інтелекту можна обробляти рутинні запити, звільняючи персонал для більш складних завдань. Це не лише зменшує витрати на робочу силу, але й підвищує ефективність та задоволеність клієнтів.

3. Перегляд фінансової політики. Перегляд фінансової політики компанії може виявити нові джерела доходу. Крок включає в себе диверсифікацію асортименту продукції чи послуг компанії або пошук способів монетизації наявних активів. Наприклад, якщо компанія має велике приміщення, вона може здавати в оренду невикористовувані площі. Або ж запропонувати консалтингові послуги, спираючись на свій досвід.

4. Зменшення зобов'язань. Зменшення зобов'язань, особливо кредиторської заборгованості, може покращити ліквідність компанії. Процес включає в себе переговори про кращі умови з постачальниками або покращення управління запасами, щоб запаси не лежали без діла. Вища ліквідність означає,

що компанія має більше можливостей для виконання своїх короткострокових зобов'язань, що підвищує її фінансову безпеку.

5. Стратегічне управління. Стратегічне управління передбачає встановлення довгострокових цілей та прийняття рішень щодо розподілу ресурсів компанії для досягнення цих цілей. Йдеться про погляд на «загальну картину» і переконання, що компанія рухається в правильному напрямку. Наприклад, компанія може вирішити зосередитися на швидкозростаючих ринках або розробити нові продукти, які відповідають споживчим тенденціям. Ефективне стратегічне управління призведе до підвищення прибутковості та зростання бізнесу, що, в свою чергу, покращує фінансову безпеку.

Отже, вдосконалення системи управління фінансовою безпекою такого підприємства, як ОДД «АПС Планконсалтинг», передбачає системний підхід, що інтегрує контроль, планування, зворотний зв'язок та інформаційну підтримку, а також враховує специфіку діяльності та послуг компанії. Система управління вимагає безперервної роботи, ретельного планування та безперешкодної інтеграції в загальну структуру управління підприємством. Таким чином, система дозволить компанії управляти фінансовими ризиками, оптимізувати фінансові показники та досягти своїх стратегічних цілей.

Для побудови ефективної системи управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг» необхідне ретельне вивчення факторів, що впливають на її стабільність. Це включає в себе специфічні для галузі міркування, такі як ринкові тенденції, конкурентні сили, регуляторні зміни та технологічні розробки. За результатами галузевого аналізу проводиться класифікація загроз і можливостей для розвитку підприємства

За даними табл. Б.1 Додаток Б побудовано схему факторів впливу, що створюють можливості та загрози для ОДД «АПС Планконсалтинг» (рис. 3.1).

Одним з інструментів механізму управління фінансовою безпекою підприємства є підсистема моніторингу та контролінгу. На майбутнє для ОДД «АПС Планконсалтинг» необхідною дією є удосконалення моніторингу за фінансовою безпекою, враховуючи різкі зміни зовнішнього середовища, що

впливають на фінансовий стан підприємства. При створенні або удосконаленні системи управління фінансовою безпекою доцільно дотримуватися наступних критеріїв:

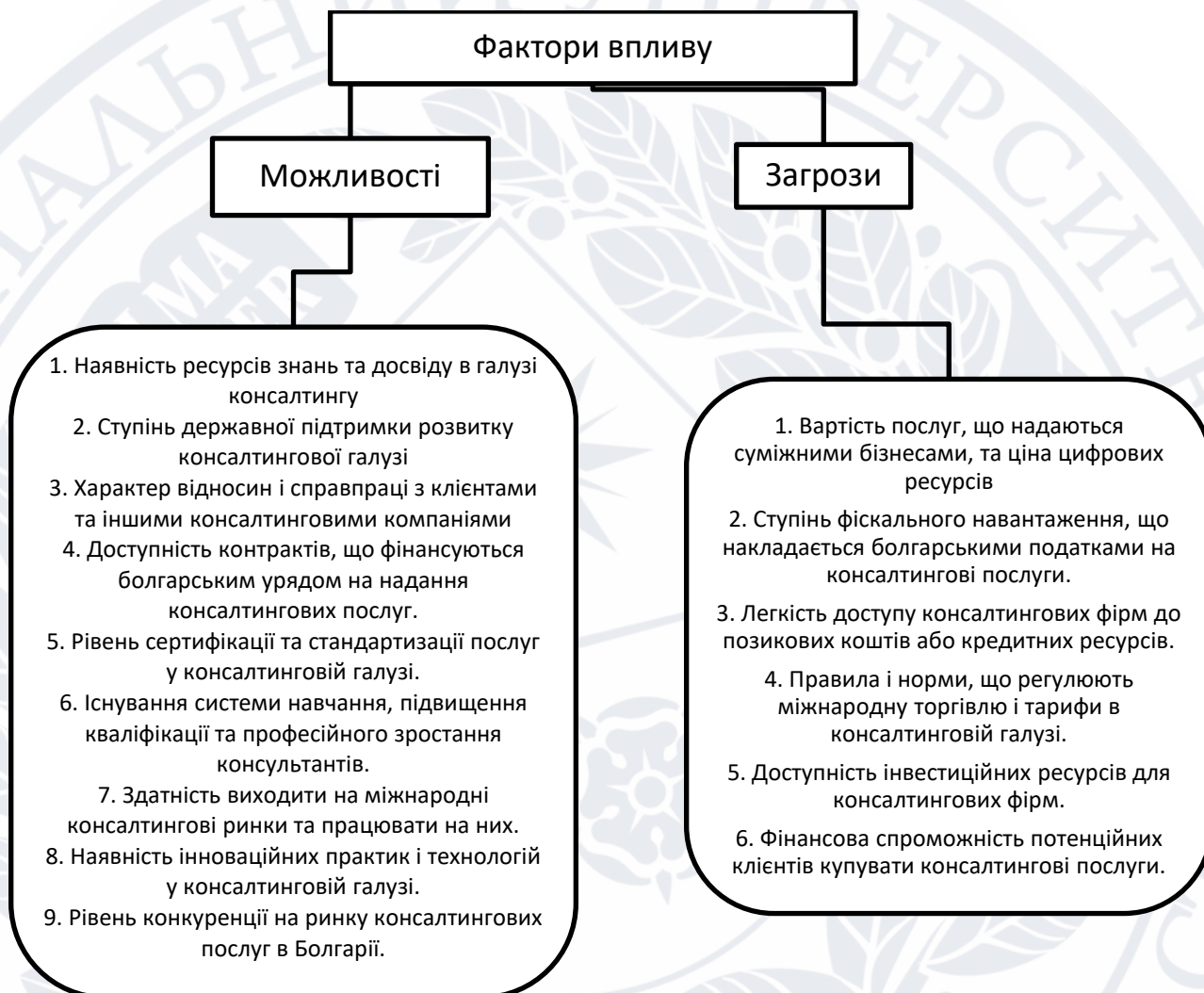

Рисунок 3.1 – Можливості та загрози зовнішнього середовища, що впливають на фінансову безпеку ОДД «АПС Планконсалтинг»

Джерело: розроблено автором за даними табл. Б. 1 Додаток Б

- підсистема повинна працювати безперервно, надаючи інформацію та аналіз в режимі реального часу для підтримки прийняття рішень;

- вона повинна бути ретельно спланована, з чіткими цілями, визначеними обов'язками та встановленими процедурами;

- підсистема повинна бути функціонально незалежною, але при цьому легко інтегрованою в загальну структуру управління підприємством. Це означає, що вона повинна мати власні ресурси і повноваження, але її діяльність повинна бути скоординована з діяльністю інших підрозділів організації.

Враховуючи, що ОДД «АПС Планконсалтинг» також займається консалтинговою діяльністю, фінансовим аналізом і прогнозуванням, фінансовим консультуванням, проведенням навчальних курсів, організацією вітчизняних і міжнародних семінарів, конференцій, форумів, операціями з об'єктами інтелектуальної власності, авторськими консультаційними роботами, регіональним плануванням, проектуванням і програмуванням та іншими видами діяльності та послуг, не забороненими законодавством, ці фактори також повинні бути враховані в системі управління фінансовою безпекою. Наприклад, система може включати модулі для управління фінансовими аспектами цих видів діяльності, такі як бюджетування та контроль витрат для консалтингових проектів, фінансовий аналіз для дорадчих послуг, управління доходами від проведення навчальних курсів та семінарів.

Підсистема моніторингу для такої консалтингової компанії, як ОДД «АПС Планконсалтинг», має бути адаптована до її специфічних потреб та особливостей. Завдання підсистеми моніторингу зображено на рис. 3.2.

Процес управління фінансовою безпекою проілюстровано на рис. 3.3.

Отже, підсистема моніторингу повинна бути розроблена з урахуванням унікальних викликів і можливостей консалтингової галузі, допомагаючи ОДД «АПС Планконсалтинг» орієнтуватися в складному фінансовому середовищі та забезпечувати його фінансову безпеку.

На рис. 3.4 зображено розроблену змістовну модель організації та функціонування системи контролінгу та моніторингу в контексті механізму управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг».

Рисунок 3.2 – Завдання підсистеми моніторингу ОДД « АПС Планконсалтинг»

Рисунок 3.3 – Процес управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг»

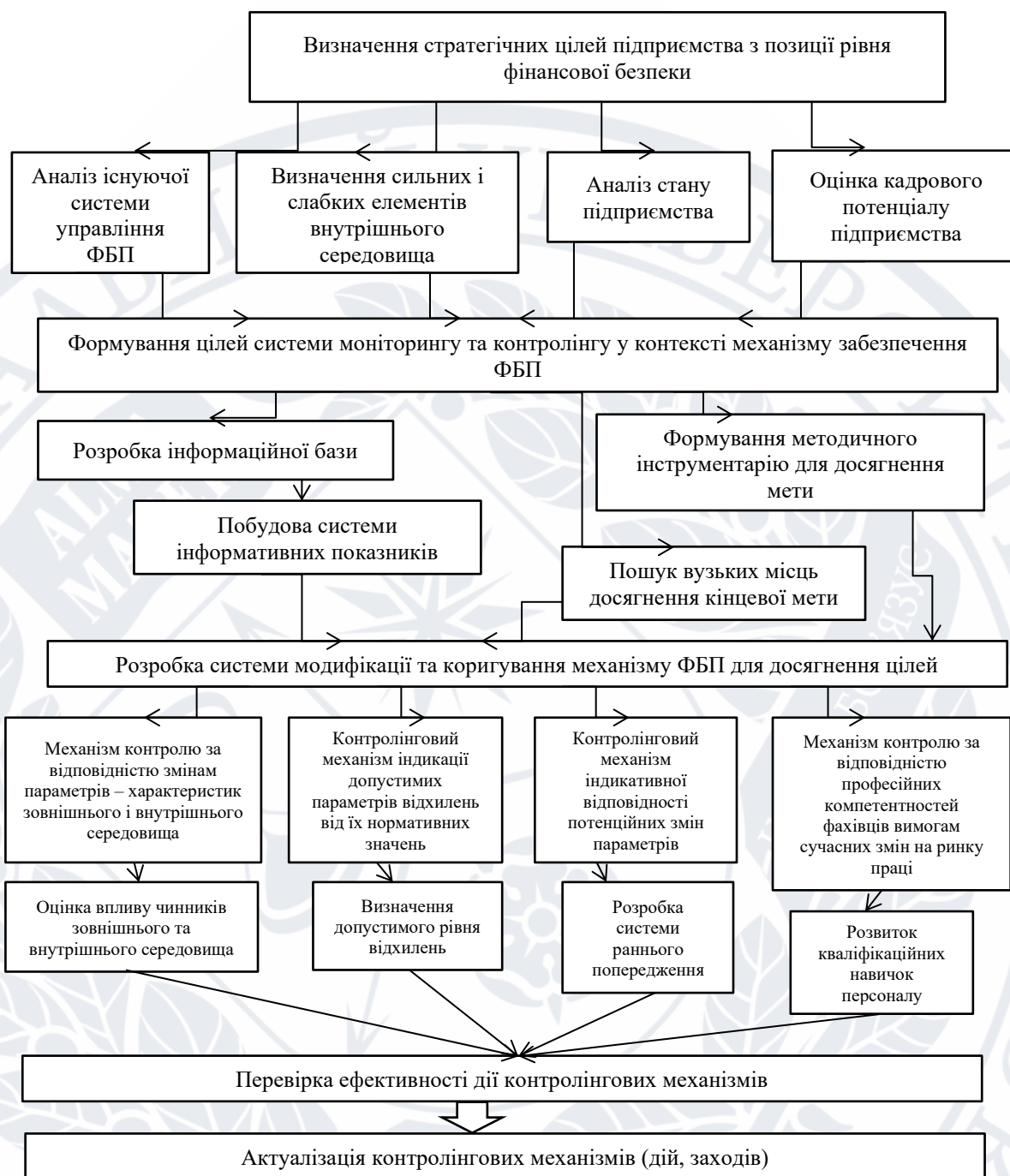

Рисунок 3.4 – Змістовна модель організації та функціонування системи моніторингу в контексті управління ФБ ОДД «АПС Планконсалтинг»

Базуючись на отриманій інформації стосовно аспектів побудови концепції удосконалення системи управління фінансовою безпекою побудовано схему, що складається з мети, завдань, принципів, інструментів управління та критеріїв оцінки ефективності запропонованої концепції (рис. 3.5).

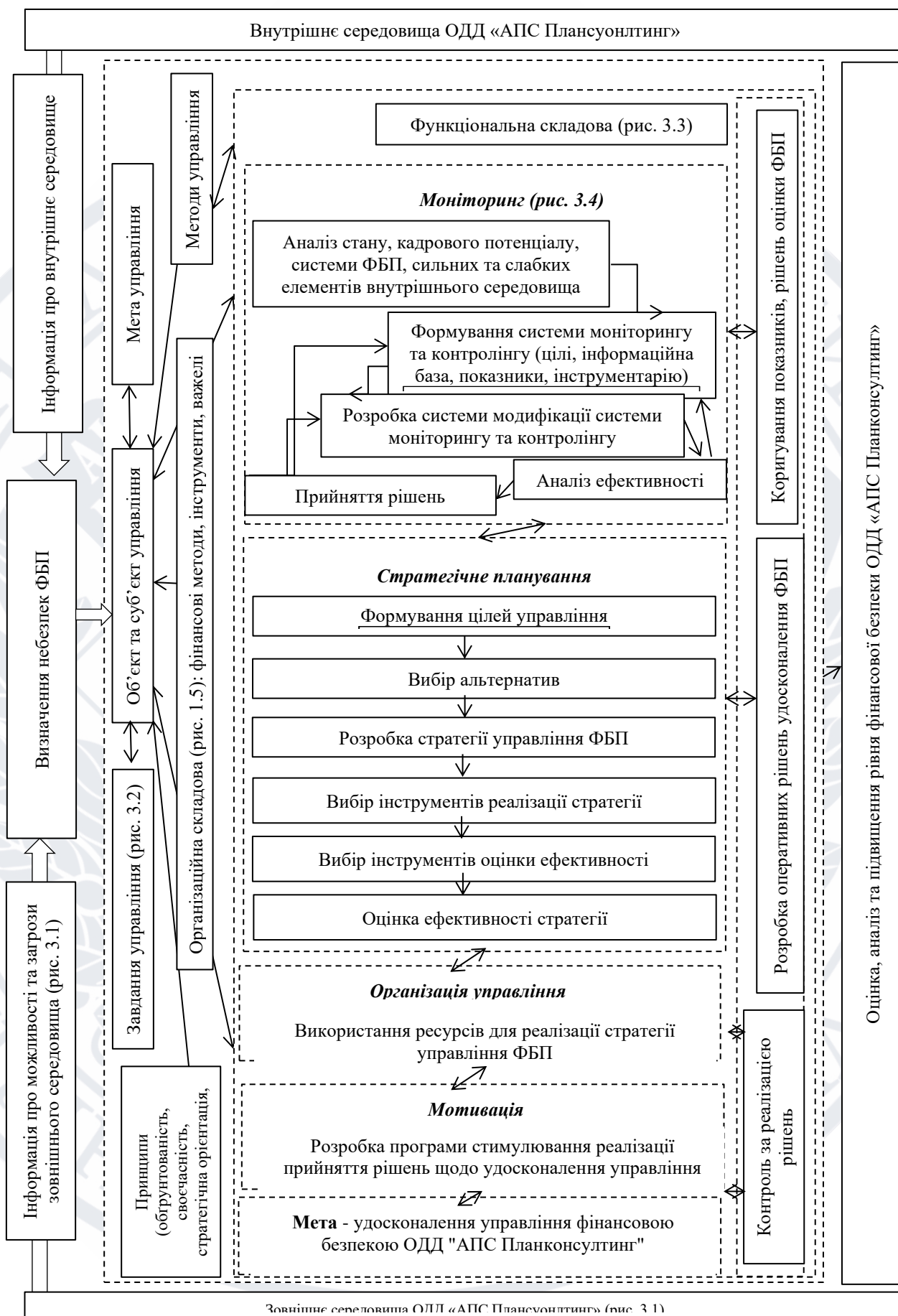

Рисунок 3.5 – Концепція удосконалення системи управління ФБП ОДД «АПС Плансунлінг»

3.2 Стратегічні напрямки удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства

Враховуючи унікальні особливості консалтингової галузі, розробка комплексної моделі управління фінансовою безпекою для ОДД «АПС Планконсалтинг» передбачає детальну розбивку цих складових або підсистем. Це означає, що кожна складова глибоко аналізується з урахуванням таких факторів, як характер консалтингових послуг, динаміка ринку консалтингу, а також специфічні потреби та особливості ОДД «АПС Планконсалтинг».

На рис. 3.6 наведено стратегічні напрями, спрямовані на зміцнення фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг».

Згідно з порадами експертів, що спеціалізуються на управлінні фінансовою безпекою, прийняття добре продуманої стратегії сприяє підвищенню ключових показників ефективності, що відображають рівень фінансової безпеки, одночасно створюючи надійну мережу захисту. Стратегічний підхід до фінансової безпеки компанії повинен органічно поєднуватися як із загальною, так і з фінансовою стратегіями підприємства. Він повинен охоплювати методологію і практику генерування фінансових ресурсів, а також ретельне планування і забезпечення фінансової стабільності в ринкових умовах. Успішна реалізація цієї стратегії залежить від досягнення її основних цілей.

На етапі стратегічного розвитку належну увагу слід приділяти динаміці макроекономічних процесів, тенденціям розвитку внутрішніх фінансових ринків та потенційним шляхам диверсифікації. Отже, враховуючи зовнішні та внутрішні елементи, що впливають на фінансову безпеку, та спираючись на аналіз фінансових показників, пов'язаних з ОДД «АПС Планконсалтинг», у поєднанні з оцінкою ймовірності банкрутства, можна зробити висновок про необхідність розробки стратегії фінансової безпеки для підприємства.

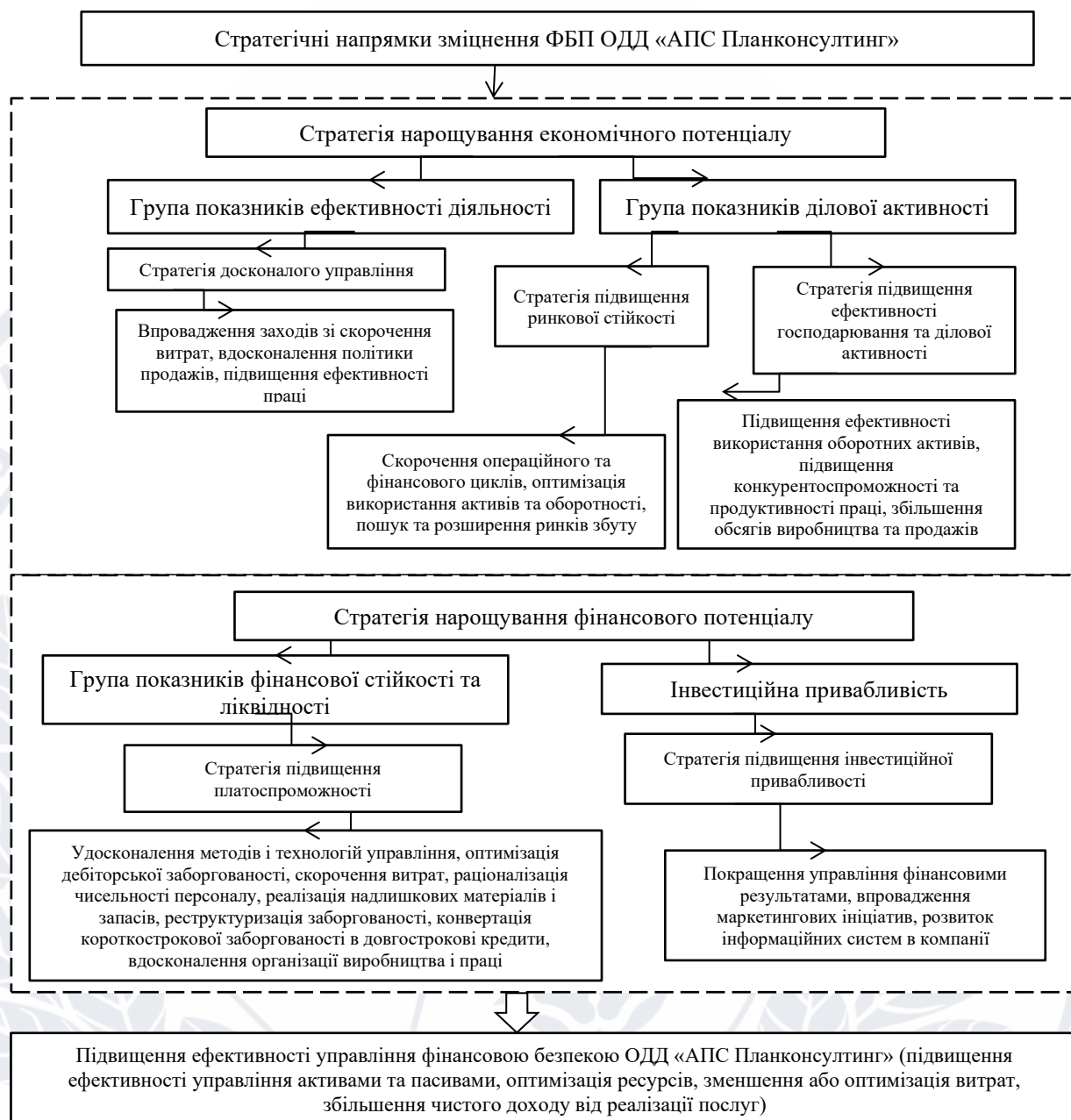

Рисунок 3.6 – Стратегічні напрямки, спрямовані на зміцнення фінансової безпеки

Ця стратегія повинна бути підпорядкована загальній бізнес-стратегії. Враховуючи виявлену недостатність фінансового потенціалу підприємства, найбільш оптимальним варіантом дій є реалізація стратегії, спрямованої на нарощування фінансового потенціалу, у поєднанні з цілеспрямованим підходом до зміцнення фінансової безпеки підприємства, зокрема, через посилення уваги до платоспроможності. Крім того, для підвищення економічного потенціалу з одночасним зміцненням фінансової безпеки необхідно звернути увагу на

вдосконалення системи управління. Враховуючи наявні стратегічні напрямки побудовано стратегічну карту удосконалення управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг» (рис. 3.7).

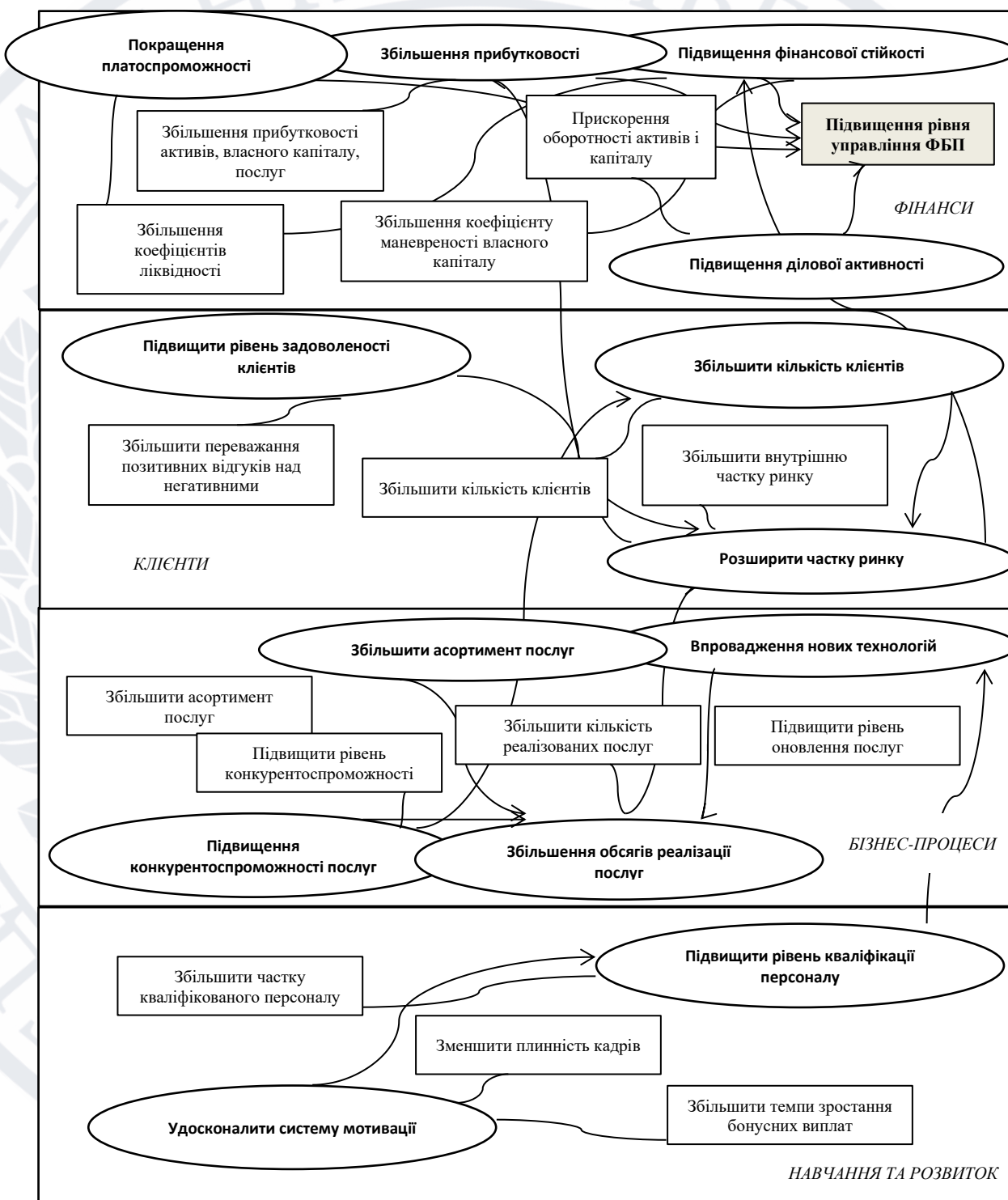

Рисунок 3.7 – Стратегічна карта удосконалення управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг»

Структура наведеної стратегічної карти охоплює чотири рівні: фінансовий стан організації, відносини з клієнтами та позиціонування на ринку, внутрішні бізнес-процеси, а також розвиток компанії та її персоналу. Ці рівні слугують основою для аналізу та реалізації стратегії компанії.

Взаємозв'язок цілей у межах кожного компонента утворює павутину причинно-наслідкових зв'язків. Узгодження цілей цих компонентів є фундаментальним інструментом для створення цінності та забезпечення цілеспрямованої і цілісної стратегії. Ця причинно-наслідкова архітектура, що пов'язує компоненти збалансованої системи показників, слугує фундаментальною структурою для стратегічної карти.

Фінансовий сегмент стратегічної карти відображає фінансовий стан компанії, забезпечуючи оптимальну фінансову стабільність і всеосяжні стратегії зростання та ефективності. Сегмент «клієнти» окреслює те, як компанія прагне бути сприйнятою своїми клієнтами, відіграючи ключову роль у визначенні позиції компанії на ринку та ключових відносин з клієнтами.

Сегмент «внутрішні бізнес-процеси» суттєво впливає на сферу бізнес-процесів, формуючи ключові внутрішні процеси, в яких організація повинна досягти успіху, щоб перевершити конкурентів і реалізувати свою конкурентну пропозицію. Сегмент «навчання та розвиток персоналу» окреслює основні елементи культури компанії, технології та навички співробітників. Ця перспектива вимагає реалізації цілей, спрямованих на підвищення продуктивності праці через мотивацію та вдосконалення навичок працівників.

Сприяння створенню позитивної атмосфери в колективі, де результати роботи винагороджуються, спонукає працівників прагнути до досконалості, що призводить до підвищення продуктивності праці. Підвищена продуктивність формує основу для покращення якості обслуговування в рамках бізнес-процесів, що узгоджується з цілями компанії в сегменті «фінанси». Цілі включають оптимізацію управління прибутком, ліквідністю та рентабельністю, а також підвищення фінансової стійкості та зменшення поточних зобов'язань, серед інших цілей фінансової оптимізації підприємства.

Для підвищення рівня фінансової безпеки та сприяння стійкій фінансовій стабільності доцільно дотримуватись певних рекомендацій (рис. 3.8).

Рисунок 3.8 – Рекомендації підвищення рівня фінансової безпеки та сприяння стійкій фінансовій стабільності ОДД «АПС Планконсалтинг»

Таким чином, можна зробити висновок, що проблема фінансової безпеки значно загострилася для багатьох підприємств на тлі економічних обставин, що склалися. Менеджери та підприємці повинні визначати пріоритетність цього питання, приділяючи належну увагу цільовим індикаторам фінансової безпеки при формуванні загальної фінансової стратегії підприємства. Інакше кажучи, фундаментальною передумовою підтримання прийняттого рівня фінансової безпеки на підприємстві є досягнення фінансової стійкості. І навпаки, досягнення фінансової безпеки можливе лише через реалізацію фінансової стабільності підприємства.

3.3 Прогнозування фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» та визначення економічної доцільності запропонованих стратегічних пріоритетів

Прогнозування фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» та визначення економічної доцільності запропонованих стратегічних пріоритетів базується на конкретизації змін, що відбуватимуться на підприємстві після реалізації стратегії удосконалення системи управління фінансовою безпекою.

На рис. 3.9 відображено вплив запропонованих змін системи управління фінансовою безпекою на фінансові показники підприємства.

Рисунок 3.9 – Схема впливу стратегічних пріоритетів удосконалення системи управління ФБ на фінансові показники ОДД «АПС Планконсалтинг»

На схемі відображено основні пропозиції, які реалізовано у стратегічних пріоритетах удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства. Кожен з кроків має свій вплив на фінансові показники підприємства. Отже, запропоновані кроки дозволили знизити рівень кредиторської заборгованості та дебіторської заборгованості на ОДД «АПС Планконсалтинг». Окрім того, кроки удосконалення системи управління фінансовою безпекою впливають на рівень рентабельності активів, структуру активів та пасивів (основні засоби та додатковий капітал, у якому враховується кількість інвестицій, що були направлені на модернізацію, або закупівлю основних засобів). За результатами реалізації стратегічних пріоритетів прогнозовано зростання чистого доходу від реалізації та скорочення собівартості послуг, завдяки автоматизації процесу надання послуг та диверсифікації послуг для збільшення кількості

На рис. 3.10 відображено зміну чистого прибутку від реалізації послуг та собівартості в умовах прогнозування результатів впровадження запропонованих заходів удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства.

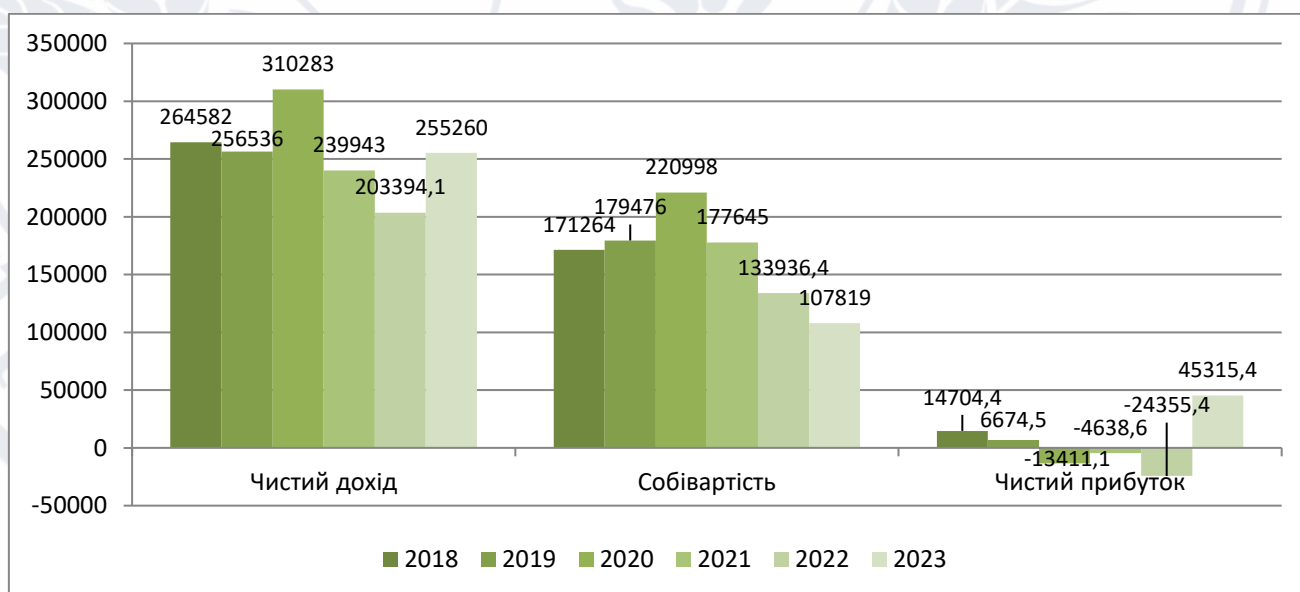

Рисунок 3.10 – Динаміка показників фінансових результатів ОДД «АПС Планконсалтинг» після впровадження запропонованих заходів

Основним результатом є ліквідація чистого збитку у прогнозований період за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації послуг та зменшення собівартості.

Економічну доцільність запропонованих стратегічних пріоритетів для фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» показано на результатах оцінювання за двома методами: інтегральний метод оцінювання та метод оцінки, що базується на аналізі імовірності банкрутства.

Для порівняння прогнозованих результатів розраховано значення інтегрального показника на 2023-2024 рр. за умови відсутності змін в управлінні фінансовою безпекою підприємства (рис. 3.11).

Рисунок 3.11 – Прогнозована динаміка інтегрального показника фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2023-2024 рр.

Прогнозоване значення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства, за умов відсутності змін, розраховується за рівнянням поліноміальної лінії тренду, що було обрано з урахуванням найбільшого значення R^2 . У даному рівнянні «x» розраховується як порядковий номер року, що вноситься на графік. Тобто, значення інтегрального показника на 2023 та 2024 роки дорівнює:

$$y_{2023} = -0,0571 * (6^2) + 0,1169 * 6 + 2,008 = 0,65$$

$$y_{2024} = -0,0571 * (7^2) + 0,1169 * 7 + 2,008 = 0,03$$

Враховуючи попередній темп зниження інтегрального показника фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» - отримані результати є виправданими. Проте необхідно перевірити похибку розрахунку прогнозу показника. Дані для розрахунку похибки прогнозу наведено у табл. Б.2 Додаткок Б.

Середньоквадратична похибка прогнозу розраховується за формулою (3.1):

$$M.S.E. = \sqrt{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (y_i - y_i^*)^2} \quad (3.1)$$

Для ОДД «АПС Планконсалтинг» середньоквадратична похибка прогнозу інтегрального показника фінансової безпеки становить:

$$M.S.E. = \sqrt{\frac{1}{5} * 0,04} = 0,09$$

Середня відносна похибка прогнозу обчислюється за формулою (3.2):

$$M.A.P.E. = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \frac{|y_i - y_i^*|}{y_i} \cdot 100 \quad (3.2)$$

Для ОДД «АПС Планконсалтинг» середня відносна похибка прогнозу інтегрального показника фінансової безпеки становить:

$$M.A.P.E. = \frac{1}{5} \sum_{i=1}^n 0,23 \cdot 100 = 4,6 \%$$

Отже, отримане значення середньої відносної похибки у розрахунках прогнозу інтегрального показника фінансової безпеки підприємства становить 4,6%, що забезпечує високу якість прогнозу, оскільки рівень похибки не перевищує 10%. Таким чином, зроблено висновок, що за відсутності змін,

інтегральний показник ОДД «Планконсалтинг» протягом 2023-2024 рр. зменшиться до 0,65 (незадовільний рівень) та 0,03 (критичний рівень), що є менше за нормативне значення, яке було встановлено авторами під час моделювання інтегральної методики оцінки фінансової безпеки (табл. А.13 Додаток А).

На рис. 3.12 відображено прогнозований результат інтегрального показника фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» за умови впровадження запропонованих змін.

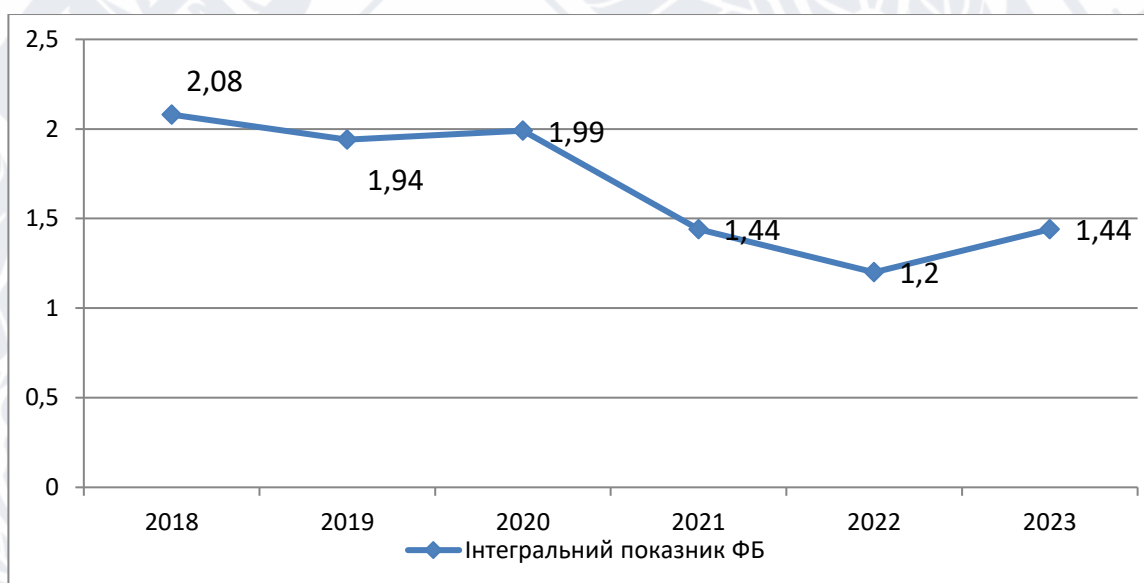

Рисунок 3.12 – Динаміка інтегрального показника фінансової безпеки за результатами впровадження запропонованих заходів

Джерело: розроблено автором за даними табл. Б. 3 Додаток Б

Отримане прогнозоване значення становить 1,44, що перевищує показник 2022 року та повертається до рівня 2021 року з головною відмінністю – відсутність чистого збитку у підприємства.

На рис. 3.13 зображено зміну результатів розрахунків моделей імовірності банкрутства за умов впровадження змін в управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг».

Для порівняння було обрано дві моделі, що надають більше уявлення про зміни фінансової безпеки підприємства за рахунок більшої кількості показників у розрахунках узагальнюючого показника Z. Отримані значення за моделлю О.

О. Терещенка вказують, що за прогнозами підприємство не буде мати загроз банкрутства. Результат моделі Альтмана відображає прогнозовану відсутність імовірності банкрутства.

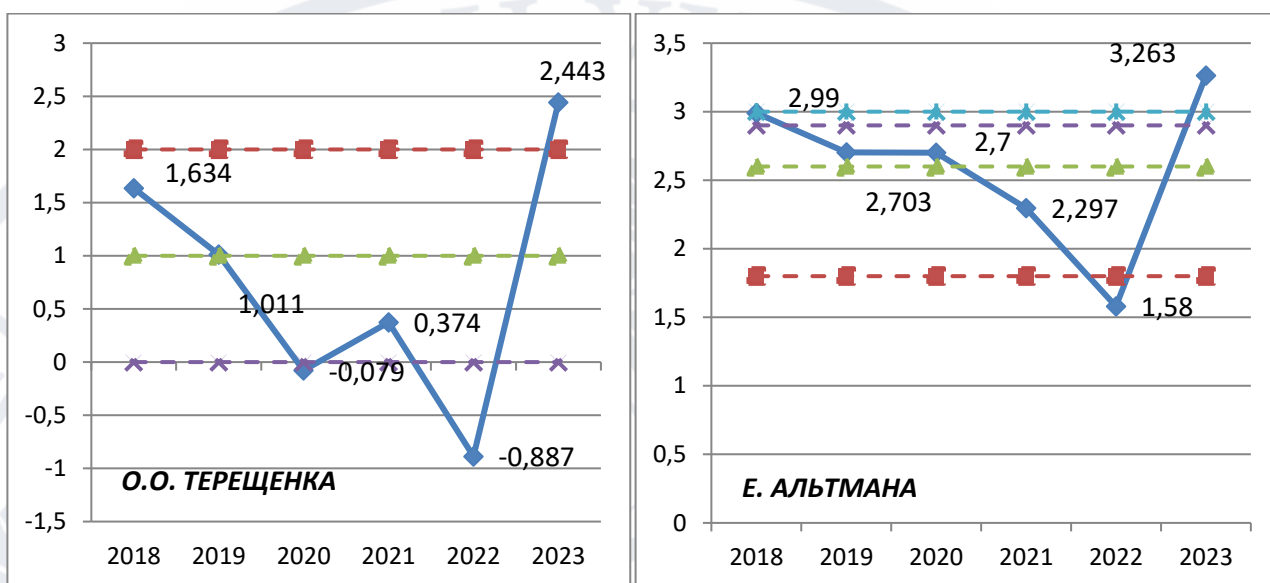

Рисунок 3.13 – Прогнозована динаміка оцінки імовірності банкрутства ОДД «АПС Планконсалтинг» за моделями Альтмана та Терещенка

Джерело: розроблено автором за даними табл. Б. 4 Додаток Б

Таким чином, запропоновані заходи удосконалення системи управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг» вважаються економічно доцільними, адже відбулася оптимізація активів та пасивів підприємства, підвищився інтегральний показник фінансової безпеки, зникла загроза ймовірного банкрутства підприємства у порівнянні з минулими періодами.

Висновки до розділу 3

Даний розділ кваліфікаційної роботи присвячено удосконаленню системи управління фінансовою безпекою компанії ОДД «АПС Планконсалтинг» за допомогою концепції, що включає в себе контроль, планування, зворотній зв'язок та інформаційну підтримку. Концепція складається з зовнішнього та внутрішнього середовища, що формує небезпеки, з суб'єкту та об'єкту, мети, завдань, принципів та методів, організаційної та функціональної складової,

системи контролю та процесу підвищення ефективності системи управління фінансовою безпекою.

Враховуючи унікальні особливості консалтингової галузі Болгарії, розробка концепції передбачає розробку стратегії досягнення мети. Стратегічні напрямки включають збільшення економічного та фінансового потенціалу. Стратегічна карта з чотирма рівнями - фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання та розвиток персоналу - сприяє досягненню головної мети – удосконаленню системи управління фінансовою безпекою підприємства.

Прогнозування оцінки фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» проводилось за допомогою двох методик: інтегральний метод оцінки фінансової безпеки та оцінка ймовірності банкрутства підприємства. Запропоновані стратегічні пріоритети удосконалення системи управління фінансовою безпекою є ефективними, що підтверджується результатами розрахунків.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження виконано усі поставлені завдання для досягнення мети магістерської роботи.

1. Під час дослідження теоретичних аспектів управління фінансовою безпекою підприємства розглянуто сучасні погляди на формування фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Українські та іноземні автори розглядають фінансову безпеку з декількох точок зору: як складову економічної безпеки підприємства, як рівень фінансового стану підприємства, як здатність ефективно використовувати потенціал, як ефективну фінансову стратегію, як діяльність з управління ризиками, як специфічний вид економічних відносин. Фінансова безпека слугує захисним щитом від потенційних фінансових загроз як внутрішнього, так і зовнішнього характеру та забезпечує фінансову стабільність і стійкість підприємства.

2. Враховуючи сучасні думки авторів побудовано схему механізму управління фінансовою безпекою підприємства, яка складається з суб'єкту та об'єкту управління, мети та завдання управління, організаційної складової (фінансові методи, інструменти та важелі), функціональної складової (алгоритму управління), системи забезпечення механізму та функцій управління. У дослідженнях багатьох науковців неодноразово висвітлювалась думка про вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на систему управління фінансовою безпекою. Загалом зовнішні фактори поділяються на загрози бюджетної сфери, грошово-кредитного сектору економіки, боргової політики, валютного ринку, страхового ринку, фондового ринку тощо. Внутрішні загрози поділяються на три рівні: перший рівень – організаційні ризики (недоліки в управлінні підрозділами, недостатня трудова дисципліна тощо), другий рівень – недоліки планування та стратегії (помилки стратегічного планування, неоптимальна маркетингова політика, прорахунки в ціноутворенні тощо), третій рівень – технічні фактори (недостатнє технічне забезпечення, відсутність планів та практичних кроків модернізації, застарілі технологічні процеси тощо).

3. Досліджено, що існує безліч методик оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Аналіз методик виявив можливість поділу їх на дві основні групи – традиційні та нетрадиційні. Українські науковці визначають такі традиційні методи оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання: на основі дослідження грошових потоків, на основі оцінки фінансової стійкості підприємства, на основі методів прогнозування банкрутства, на основі визначення інтегральних показників, на основі фінансових показників, на основі ресурсно-функціонального підходу. Інтегральний підхід дозволяє об'єднати сукупність показників в єдиний результат, що визначає ступінь фінансової безпеки, завдяки чому інтегральні методи залишаються актуальними для підприємств будь-якої галузі. Індикаторні методи є більш специфічними, адже зосереджуються на окремих складових фінансової безпеки та застосовуються в конкретних сценаріях. Незважаючи на це, даний підхід є найбільш поширеним, що пояснюється простотою розрахунку та комплексним охопленням різних аспектів діяльності підприємств. Рівень граничних значень для цього методу визначається шляхом проведення методу аналогій, нормативного методу або експертного методу.

4. Аналіз фінансових результатів діяльності ОДД «АПС Планконсалтинг» визначив ряд зовнішніх факторів, що мали вплив на фінансові результати підприємства протягом 2018-2022 рр: економічне зростання та уповільнення, інфляція та зростання цін на енергоносії, зростання відсоткових ставок, послаблення ділових настроїв, зовнішні кризи (Covid-19, повномасштабне вторгнення на територію України), послаблення зовнішнього попиту.

Динаміка стану та структури активів підприємства вказує на зменшення необоротних активів та довгострокових фінансових інвестицій, високу частку дебіторської заборгованості, низьку частку грошових коштів, високу частку запасів, що мають негативні наслідки для фінансової безпеки підприємства, зокрема появу кредитного ризику, застарівання запасів та появу, пов'язаних з цим витрат. Динаміка стану та структури пасивів вказує на зменшення нерозподіленого прибутку, високу частку поточних зобов'язань та зростання

довгострокових зобов'язань. Стан пасивів має безпосередній вплив на фінансову безпеку, зокрема створює ризики ліквідності, обмеження здатності реінвестувати та покривати майбутні збитки. Непропорційне падіння чистого доходу від реалізації та собівартості викликало появу чистого збитку у підприємства протягом 2020-2022 рр., що є наслідком впливу зовнішніх економічних та політичних факторів Болгарії. Ключовою проблемою підприємства є зменшення чистого прибутку, що може спричинити банкрутство компанії.

5. Для аналізу показників фінансової безпеки підприємства було використано три методи: індикаторний, метод аналізу імовірності банкрутства, інтегральний. За результатами усіх методів ОДД «АПС Планконсалтинг» має проблеми із фінансовою безпекою, що особливо проявилися протягом 2020-2022 рр. Індикаторний підхід акцентує увагу на проблемах ліквідності, наявності фінансової залежності та нестабільності ділової активності. Аналіз імовірності банкрутства за моделями іноземних та українських авторів визначив загалом високий рівень імовірності банкрутства протягом 2020-2022 рр., із незначним покращенням ситуації у 2021 році. Інтегральний показник фінансової безпеки підприємства має негативну динаміку протягом 2020-2022 рр., однак дотримується нормативного значення. Стрімке зниження показника констатує факт наближення до незадовільного або критичного рівня фінансової безпеки.

6. Визначено, що концепція удосконалення системи управління фінансовою безпекою підприємства повинна об'єднувати в собі контроль, планування, зворотній зв'язок та інформаційне забезпечення. Базуючись на основних слабких місцях підприємства з точки зору аналізу рівня фінансової безпеки, визначено основні заходи, які необхідно вжити: підвищення ефективності використання оборотного капіталу, зниження витрат за рахунок автоматизації, перегляд фінансової політики, зменшення зобов'язань, впровадження стратегічного управління. Концепція удосконалення системи управління фінансовою безпекою ОДД «АПС Планконсалтинг» включає в себе:

мету, завдання системи управління, принципи формування системи, методи управління, організаційну складову (фінансові методи, інструменти, важелі), функціональну складову (процес моніторингу, стратегічного планування, організації та мотивації), процесів контролінгу за фінансовою безпекою підприємства, процесу формування управлінських рішень для підвищення ефективності системи управління фінансовою безпекою підприємства. Завдяки побудованій концепції з'ясовано, що важливу роль у системі відіграє підсистема моніторингу та контролінгу фінансової безпеки. Базуючись на завданнях підсистеми та процесах управління розроблено змістовну модель організації та функціонування підсистеми контролінгу та моніторингу у контексті забезпечення фінансової безпеки підприємства.

7. Враховуючи унікальні особливості консалтингової галузі у Болгарії, розробка концепції удосконалення фінансової безпеки передбачає розробку стратегічних напрямків для досягнення мети. Стратегічні напрямки зміцнення фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» складаються із стратегії нарощування економічного потенціалу (стратегії досконалого управління, стратегії підвищення ринкової стійкості, стратегії підвищення ефективності господарювання та ділової активності) та стратегії нарощування фінансового потенціалу (стратегія підвищення платоспроможності, стратегія підвищення інвестиційної привабливості). Враховуючи наявні стратегічні напрямки побудовано стратегічну карту, що має чотири рівні: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання та розвиток персоналу. Кожен з перелічених рівнів сприяє досягненню основної мети удосконалення управління фінансовою безпекою підприємства.

8. Прогнозування оцінки фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» проводилось за допомогою двох методик: інтегральний метод оцінки фінансової безпеки та оцінка ймовірності банкрутства підприємства. Запропоновані стратегічні пріоритети удосконалення системи управління фінансовою безпекою є ефективними, що підтверджується результатами розрахунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блажевич О. Г. Финансовая безопасность предприятий: определение минимально необходимого уровня. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2010. № 3. С. 25–31.
2. Васильченко З. М., Васильченко І. П. Теоретична концепція оцінки економічної безпеки банку. *Банківська справа*. 2006. № 4, 36–38.
3. Гайдуков М. О., Шуміло О. С. Визначення суті поняття «фінансова безпека підприємства» та загроз для неї. *БізнесІнформ*. 2021. № 3. С. 87-93.
4. Гетманець О. П. Фінансова безпека як об'єкт правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 218-223.
5. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / Київський національний університет технологій та дизайну. Київ, 2006. 174 с.
6. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2007. 191 с.
7. Даниленко А. І. Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації. Київ : Фенікс, 2008. 467 с.
8. Дрибас М. В. Організаційні аспекти формування системи фінансово-економічної безпеки підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 303-306.
9. Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: монографія. Київ: НАУ, 2010. 232 с.
10. Єршова Н. Ю., Ткаченко М. О., Гаркуш В. О. Моніторинг та оцінка господарської діяльності для забезпечення економічної безпеки підприємств ресторанного бізнесу. *Modern Economics*. 2018. Вип. 11. С. 66-71.
11. Желізко О. О. Система економічної безпеки підприємництва : сутність, характеристика, теоретичні підходи до формування та структуризації. *Науковий вісник МГУ*. 2017. № 26. С. 96-100.

12. Журавльова І.В., Лелюк С.В. Морфологічний аналіз фінансової безпеки суб'єкта підприємництва. Вісник НТУ «ХПІ». 2013. № 49 (1022). С. 51–60.
13. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2021. 607 с.
14. Заросило В. О. Загрози фінансовій безпеці та їх класифікація. *Наукові праці МАУП*. 2017. № 1. С. 17-22.
15. Зоріна О.А. Основні показники аналізу фінансового стану акціонерних товариств. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 4(54). С. 82–88.
16. Інформація про компанію. URL: <https://paragal.bg/eik/104651721/c14e> (дата звернення 11.10.2023).
17. Кокнаєва М.О. Особливості формування методичного інструментарію дослідження фінансово-економічної безпеки торговельних підприємств. *Економічний часопис-XXI*. 2012. № 5. С. 53–55.
18. Корецька О. В., Ширяєва Л. В. Моделювання індикаторного підходу до оцінки фінансово-економічної безпеки стивідорних компаній. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2019. № 3 (68). С. 137-148.
19. Кость К. О. Сутність фінансової безпеки підприємств хімічної промисловості. *Студентський вісник НУВГП*. 2015. № 2(4). С. 162-165.
20. Кракос Ю. Б., Разгон Р. О. Управління фінансовою безпекою підприємств. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2008. № 1 (1). С. 86–97.
21. Крючко Л. С. Теоретичні засади фінансової безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 15. С. 49–52.
22. Кудрицька Ж. В. Система управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=897>. (дата звернення 24.11.2023).
23. Кузенко Т. Б., Мартюшева Л. С., Грачов О. В., Литовченко О. Ю. Фінансова безпека підприємства: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2010. 304 с.

24. Кузенко Т. Б., Прохорова В. В., Сабліна Н. В. Управління фінансовою безпекою на підприємстві. *БізнесІнформ*. 2007. № 12 (1). С. 27–29.
25. Кузенко Т. Б., Сабліна Н. В. Фінансова безпека підприємства: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.
26. Малик О. В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою безпекою підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 4(20). С. 82-87.
27. Малик О. В. Концептуальні основи формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства. *Університетські наукові записки*. 2017. № 64. С. 207-218.
28. Малик О. В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький, 2015. 263 с.
29. Матушевський О., Матвійчук В.І. Поняття та забезпечення фінансової безпеки у вітчизняних банківських установах. *Актуальні питання економіки, фінансів, менеджменту та права в сучасних умовах: Міжнарод. наук.-практ. конф. (10 січн. 2023 р., м. Рівне)*. Рівне, 2023. С. 48-50.
30. Мельник С. І. Особливості формування та розвитку системи управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/112.pdf (дата звернення: 29.12.2023).
31. Молодецька О.М. Методологічні особливості оцінки технікоекономічної безпеки підприємств. *Економічні науки*. 2010. № 7 (2). С. 313–322.
32. Парфентій Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності: монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 184 с.
33. Петренко Л. М. Моделювання процесів управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00. 11. Київ, 2010. 20 с.

34. Погосова, М. Ю. Діагностування безпеки промислового підприємства у трирівневій системі фінансових відносин: монографія. Харків : ХНЕУ, 2011. 264 с.

35. Полторак А. С. Класифікація факторів впливу на рівень фінансової безпеки. *Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: освітньо-наукові та виробничі засади* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 22–24 листопада 2019 р.). Миколаїв : МНАУ, 2019.

36. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки. *Збірник наукових праць ДПУ*. 2012. № 1. С. 345–355.

37. Почечун О. І. Проблеми методики оцінки стану і рівня системи фінансової безпеки підприємств залізничного транспорту. *Вісник ДНУЗТ ім. В. Лазаряна*. 2012. № 41. С. 212-216.

38. Пустовгар П.А. Визначення рівнів неплатоспроможності підприємств металургійної галузі України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 6/1. С. 15–21.

39. Родіонов О.В. Формування фінансової безпеки підприємства: монографія. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2011. 248 с.

40. Ставерська Т. О., Шевчук І. Л. Механізм управління забезпеченням фінансової безпеки підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/253.pdf> (дата звернення: 30.12.2023).

41. Стащук О. В. Зовнішні та внутрішні загрози фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. *Наукові записки НУ «Острозька академія»*. 2012. № 19. С. 220-222.

42. Ступка Н.М. Окремі аспекти оцінки фінансової стійкості підприємств. *Університетські наукові записки*. 2005. № 4. С. 348–354.

43. Сусіденко О. В. Сучасні підходи до оцінки фінансової безпеки підприємства. *Економічні науки*. 2014. №4. С. 75-79.

44. Тимощенко К. С. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів підприємництва: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Дніпро, 2015. 310 с.
45. Утенкова К. О. Сутнісна характеристика функціональних складових економічної безпеки. *Облік і фінанси*. 2018. № 3(81). С. 146-156.
46. Феценко О. П. Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахуванням нових форм фінансової звітності. *БізнесІнформ*. 2015. № 2. С. 229–236.
47. Хижняк Ю. О. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. № 23. С. 305-312.
48. Чернега О. М. Критерії та показники фінансово-економічної безпеки підприємства. Науково-методичні аспекти забезпечення економічної безпеки : монографія. Одеса : Атлант, 2013. С. 56–61.
49. Чорна М.В. Проектний аналіз : навч. посіб. Харків : Консум, 2003. 228 с.
50. Швець Ю. О., Цикало К. С. Методичний підхід до оцінки рівня фінансової безпеки промислових підприємств. *Науковий вісник МГУ*. 2017. № 25 (1). С. 162-168.
51. Шлемко В. Т., Бінько І. Ф. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення. Київ : НІСД, 1997. 144 с.
52. Bieniasz A., Czerwinska-Kayzer D. (2016). Bezpieczeństwo finansowe przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce. *J. Agribus. Rural Dev.* 2(40), 239–247.
53. Blank I. A. (2009). *Management of financial security of the enterprise*. Kiyv: Elga.
54. Blakytta G., Ganushchak T. (2018). Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. *Investment management and financial innovations*. 15(2), 248-256.
55. Bulgaria selected issues (2022). Washington: International Monetary Fund Country Report. 27 p.

56. Delas V., Nosova E., Yafinovych O. (2015). Financial Security of Enterprises. Economic Prospects in the Context of Growing Global and Regional Interdependencies: *22nd International Economic Conference*, 248-266.

57. Fedorenko T., Dolynskiy S., Zahorodnia A. (2022) An Evolutionary Approach to The Interpretation of The Term «Economic Security of Enterprises». *International Journal of Innovative Technologies in Economy*. 4(40). Pp. 1-6.

58. Kozitsyn, A. A., Dudinskaya, M. V. (2015). Competitiveness and economic security - Priority problems of the region's metallurgical complex and its leaders in the conditions of instability. *Economy of Region*. vol. 3, Pp. 204-215,

59. Matushevskiy O. V. The state of financial security of business entities in the context of digitalization. *Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 55-річчю кафедри фінансів і банківської справи (27 квіт. 2023 р., м. Вінниця)*. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2023. С.81–83.

60. O. N. Sorokina O. N. (2011). Essential characteristics of the financial security of the enterprise. *Almanac of modern science and education*. 6, 224-225.

61. OECD Economic Outlook, 2022. Bulgaria. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/f6da2159-en/1/3/2/6/index.html?itemId=/content/publication/f6da2159-en&_csp_=761d023775ff288a22ebcaaa183fbd6c&itemIGO=oecd&itemContentType=book (дата звернення: 30.12.2023).

62. Pilipenko N. M., Pilipenko V. V. (2017). Economic security as a dynamic characteristic of an enterprise. *Економіка і суспільство*. 10, 338-342.

63. Rushchyshyn N., Nikonenko U., Kostak Z. (2017). Formation of financial security of the enterprise based on strategic planning. *Baltic Journal of Economic Studies*. 3(4), 231-237.

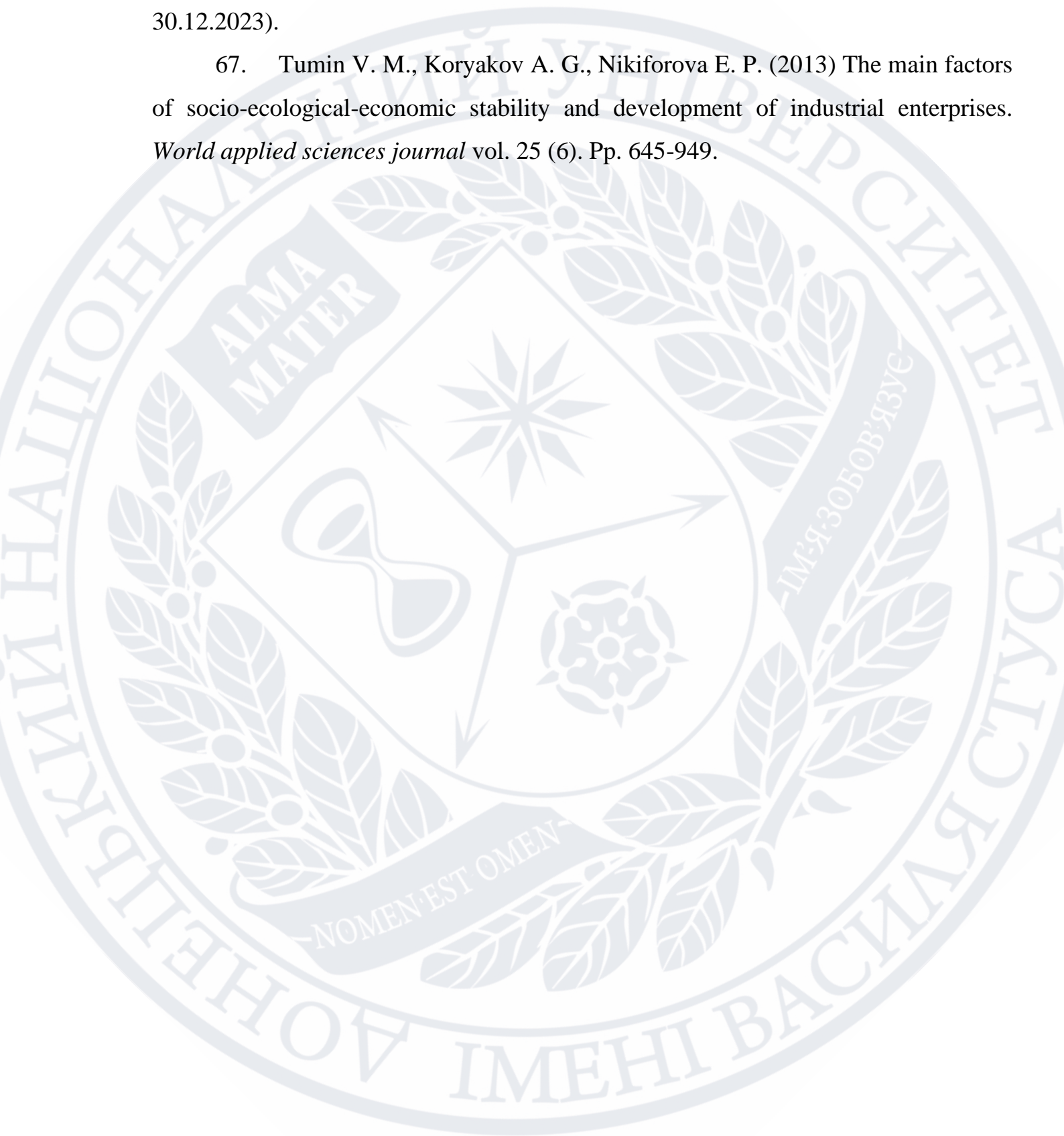
64. Schinasi, Garry J. (2014) Definition of financial stability. *IMF Working Paper Series*, WP/04/187, 1–16.

65. Semenog A. Y. (2018) The essence and significance of the financial security of the state. *Scientific Bulletin of Kherson State University*. 29 (2), 117–120.

66. The World Bank In Bulgaria.

URL: <https://www.worldbank.org/en/country/bulgaria/overview> (дата звернення: 30.12.2023).

67. Tumin V. M., Koryakov A. G., Nikiforova E. P. (2013) The main factors of socio-ecological-economic stability and development of industrial enterprises. *World applied sciences journal* vol. 25 (6). Pp. 645-949.

ДОДАТОК А

Фінансова звітність ОДД «АПС Планконсалтинг»

Таблиця А.1 – Фінансова звітність (станом на 31.12.2020)

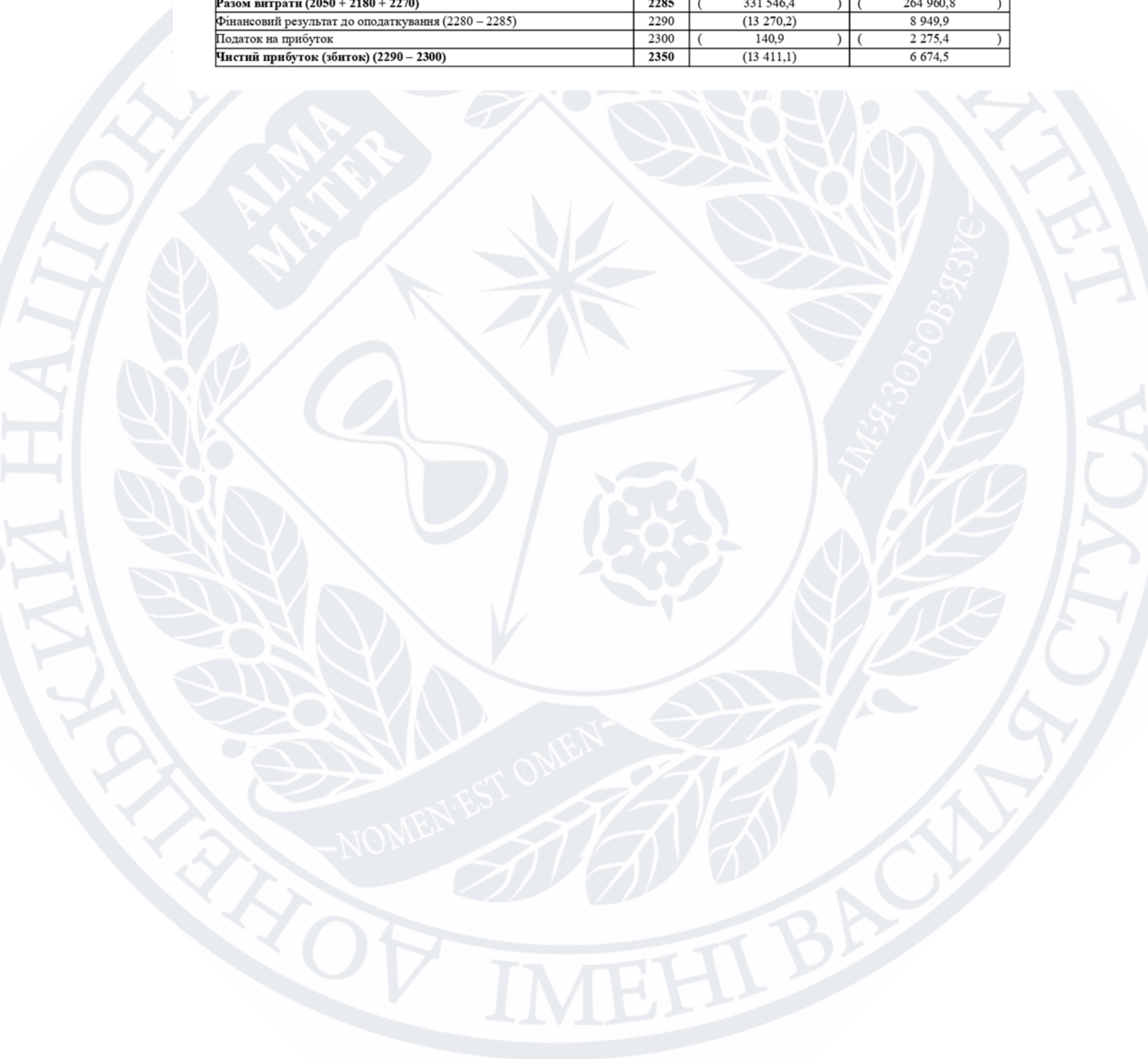
1.Баланс на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	956,7	870,2
первісна вартість	1001	1 818,8	1 980,9
накопичена амортизація	1002	(862,1)	(1 110,7)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	4 890,3	5 543,6
первісна вартість	1011	11 879,4	13 845,6
знос	1012	(6 989,1)	(8 302,0)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	24 183,3	22 337,3
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	30 030,3	28 751,1
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	32 814,0	54 872,5
у тому числі готова продукція	1103	15 926,3	16 794,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	107 035,8	105 603,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	124,1	2 721,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	164,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	27 689,3	27 175,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 226,3	2 109,9
Витрати майбутніх періодів	1170	218,7	291,6
Інші оборотні активи	1190	663,1	894,4
Усього за розділом II	1195	169 771,3	193 668,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	199 801,6	222 419,3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	28,1	28,1
Додатковий капітал	1410	19 093,8	19 093,8
Резервний капітал	1415	562,2	562,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	48 972,8	35 584,4
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	68 656,9	55 268,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	104 432,6	137 984,4
розрахунками з бюджетом	1620	389,4	3,9
у тому числі з податку на прибуток	1621	229,0	-
розрахунками зі страхування	1625	-	2,1
розрахунками з оплати праці	1630	-5,4	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	15 154,0	15 602,3
Усього за розділом III	1695	119 970,6	153 592,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	199 801,6	222 419,3

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020 р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	310 283,3	256 535,9
Інші операційні доходи	2120	7 992,9	15 076,2
Інші доходи	2240	-	2 298,6
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	318 276,2	273 910,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(220 997,8)	(179 476,0)
Інші операційні витрати	2180	(107 086,9)	(82 647,6)
Інші витрати	2270	(3 461,7)	(2 837,2)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(331 546,4)	(264 960,8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(13 270,2)	8 949,9
Податок на прибуток	2300	(140,9)	(2 275,4)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(13 411,1)	6 674,5

Таблиця А.2 – Фінансова звітність (станом на 31.12.2021)

1.Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
		На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	870,2	794,9
Первісна вартість	1001	1 980,9	1 528,4
Накопичена амортизація	1002	(1 110,7)	(733,5)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	5 543,6	6 725,1
первісна вартість	1011	13 845,6	14 001,4
знос	1012	(8 302,0)	(7 276,3)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	22 337,3	22 337,3
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	28 751,1	29 857,3
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	54 872,5	54 533,6
у тому числі готова продукція	1103	16 794,4	15 813,4
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	105 603,6	92 877,6
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	2 721,2	1 771,2
у тому числі з податку на прибуток	1136	164,9	164,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	27 175,0	8 433,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 109,9	5 609,3
Витрати майбутніх періодів	1170	291,6	320,0
Інші оборотні активи	1190	894,4	179,0
Усього за розділом II	1195	193 668,2	163 724,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	222 419,3	193 581,8

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	28,1	28,1
Додатковий капітал	1410	19 093,8	19 093,8
Резервний капітал	1415	562,2	562,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	35 584,4	30 784,2
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	55 268,5	50 468,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	137 984,4	101 531,3
розрахунками з бюджетом	1620	3,9	-
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	2,1	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	15 602,3	26 598,8
Усього за розділом III	1695	153 592,7	128 130,1
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	222 419,3	193 581,8

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2021 _____ р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	239 942,9	310 283,3
Інші операційні доходи	2120	21 229,9	7 992,9
Інші доходи	2240	92,8	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	261 265,6	318 276,2
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(177 644,6)	(220 997,8)
Інші операційні витрати	2180	(86 336,3)	(107 086,9)
Інші витрати	2270	(1 923,3)	(3 461,7)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(265 904,2)	(331 546,4)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(4 638,6)	(13 270,2)
Податок на прибуток	2300	(-)	(140,9)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(4 638,6)	(13 411,1)

Таблиця А.3 – Фінансова звітність (станом на 31.12.2022)

1.Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД		1801006
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	794,9	539,7
Первісна вартість	1001	1 528,4	1 528,4
Накопичена амортизація	1002	(733,5)	(988,7)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	6 725,1	7 748,8
первісна вартість	1011	14 001,4	16 994,6
знос	1012	(7 276,3)	(9 245,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	22 337,3	22 337,3
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	29 857,3	30 625,8
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	54 533,6	36 823,6
у тому числі готова продукція	1103	15 813,4	12 628,2
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	92 877,6	85 820,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1 771,2	215,8
у тому числі з податку на прибуток	1136	164,9	164,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 433,8	8 184,1
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	5 609,3	15 114,3
Витрати майбутніх періодів	1170	320,0	350,9
Інші оборотні активи	1190	179,0	352,1
Усього за розділом II	1195	163 724,5	146 860,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	193 581,8	177 486,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	28,1	28,1
Додатковий капітал	1410	19 093,8	19 093,8
Резервний капітал	1415	562,2	562,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	30 784,2	6 180,2
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	50 468,3	25 864,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	101 531,3	107 838,9
розрахунками з бюджетом	1620	-	531,7
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	-
розрахунками з оплати праці	1630	-	1,1
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	26 598,8	24 755,0
Усього за розділом III	1695	128 130,1	133 126,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	193 581,8	177 486,6

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2022 _____ р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	203 394,1	239 942,9
Інші операційні доходи	2120	24 692,0	21 229,9
Інші доходи	2240	-	92,8
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	228 086,1	261 265,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(133 936,4)	(177 644,6)
Інші операційні витрати	2180	(117 645,3)	(86 336,3)
Інші витрати	2270	(859,8)	(1 923,3)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(252 441,5)	(265 904,2)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	(24 355,4)	(4 638,6)
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	(24 355,4)	(4 638,6)

Таблиця А.4 - Методи інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства

Методи	Сутність	Переваги	Недоліки
Ресурсно-функціональний метод оцінки фінансової безпеки підприємства (К. С. Горячева, І. В. Журавльова)	Визначення рівня ФБП шляхом оцінки ступеня використання фінансових ресурсів у межах кожної функціональної складової підприємства. Згодом, шляхом експертного оцінювання розрахункових показників, отриманих під час такого аналізу, виводиться інтегральний показник	Зручність у використанні та комплексне охоплення всіх функціональних сфер діяльності підприємства	Високий рівень наближення та відсутність конкретних кількісних виразів, з тенденцією до максимального значення. Крім того, метод схильний до значного суб'єктивного впливу думок експертів
Програмно-цільовий метод оцінки фінансової безпеки підприємства (І. В. Журавльова)	Передбачає інтеграцію низки індикаторів. Оцінка фінансової безпеки використовує різні рівні інтеграції індикаторів, використовуючи такі методи, як кластерний аналіз та багатовимірний аналіз.	Отримання високооб'єктивних і надійних результатів в оцінці фінансової безпеки	Складність, пов'язана з математичними та статистичними інструментами, що можуть обмежувати його практичне застосування
Скоринговий метод оцінки фінансової безпеки підприємства за показниками фінансового стану (О. Ю. Литовченко, Г. О. Портнова)	Передбачає багаторівневу інтеграцію індикаторів, які точно відображають індекс фінансової безпеки, з використанням кластерного та багатовимірного аналізу для їх оцінки	Комплексне охоплення всього спектру індикаторів фінансової стабільності та можливість включення до розрахунку якісних індикаторів	Жорстка прив'язка до нормативних значень індикаторів та необхідність використання експертних оцінок при оцінці якісних факторів

Джерело: складено автором на основі [5, 12, 36, 23]

Таблиця А. 5 – Методи індикаторної оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання

Методи	Сутність	Переваги	Недоліки
Порівняльний методи оцінки фінансової безпеки підприємства	Оцінка рівня фінансової безпеки передбачає використання індикаторів як еталонних значень, що відображають різні функціональні аспекти діяльності підприємства. Показники розраховуються та порівнюються з встановленими стандартами або показниками конкурентів	Можливість оцінити конкурентоспроможність підприємства на ринку	Необ'єктивність оцінок через брак інформації від підприємств-аналогів, складність у визначенні аналогів та вплив суб'єктивних факторів
Метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм мінімізації сукупного збитку, який наноситься безпеці	Встановлення певного порогового значення рівня фінансової безпеки підприємства, відхилення від якого сигналізує про негативні тенденції, що потенційно можуть призвести до банкрутства	Відображає загальну ефективність заходів, що забезпечують фінансову складову, та слугує агрегованим показником фінансової безпеки підприємства і потенціалу зростання	Вузька сфера застосування, що не охоплює всіх аспектів фінансової безпеки, а також потребує додаткового обліку через відсутність необхідних даних.
Метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм достатності обігових коштів для здійснення господарської діяльності	Оцінка фінансової безпеки на основі достатності власних або позикових оборотних коштів для здійснення виробничо-збутової діяльності з урахуванням таких показників, як наявність запасів і витрат за джерелами їх фінансування	Визначення ресурсної забезпеченості підприємства, оцінка раціональності структури капіталу, визначення платоспроможності та фінансової стійкості	Вузька спрямованість на окремі види фінансової діяльності
Метод оцінки фінансової безпеки підприємства за критерієм вартості підприємства	Визначення рівня фінансової безпеки на основі потенціалу підвищення капіталізації підприємства та зростання його ринкової вартості	Оцінка ефективності діяльності та інвестиційної привабливості	Не враховуються всі показники діяльності підприємства

Джерело: складено автором на основі [5, 53, 9, 44]

Таблиця А. 6 – Сутність методів оцінки фінансової безпеки підприємства на основі аналізу банкрутства

Методи	Автори	Сутність	Переваги	Недоліки
Зарубіжні моделі: Z-моделі Е. Альтмана Модель У. Бівера Модель Р. Таффлера Г. Тішоу Модель Г. Спрінгейта Модель Дж. Фулмера	E. Altman, W. Beaver, G. Depallens, R. Taffler, H. Tishaw, G. Springate, J. Fulmer	Оцінка рівня фінансової безпеки передбачає комплексний аналіз значного набору фінансових коефіцієнтів. Результатом цього процесу є порівняння отриманого показника з критичним значенням, що визначає ймовірність того, що компанія зіткнеться з банкрутством у майбутніх періодах. Методики дозволяють своєчасно виявляти випадки фінансової неспроможності, що є ключовим індикатором фінансової безпеки.	Простота розрахунку, висока точність прогнозу, чіткі та обґрунтовані етапи розрахунку, можливість оцінити ступінь ризику, пов'язаного з фінансовою безпекою	Недостатня адаптованість методу до нюансів сучасної економіки, нездатність діагностувати показники моделі за допомогою нових статистичних даних або вносити необхідні корективи, ігнорування галузевих особливостей економіки та використання обмеженої кількості показників у розрахунках
Українські моделі: Модель Матвійчук Метод Саблука Модель Терещенка	А.В. Матвійчук, П.Т. Саблук, О.О. Терещенко			

Джерело: складено автором на основі [53, 17]

Таблиця А. 7 – Показники фінансової безпеки підприємства

Показник	Оцінка показника	
	Порогове значення	Оптимальна динаміка
1. Показники майнового стану		
Коефіцієнт постійності активів	0,5	Збільшення
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5	Зменшення
Питома вага дебіторської заборгованості у майні	0,2	Зменшення
Коефіцієнт мобільності активів	1,0	Збільшення
2. Показник ліквідності		
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,25	Збільшення
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,0	Збільшення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,275	Збільшення
3. Показники фінансової незалежності		
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,5	Збільшення
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,0	Збільшення
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85	Збільшення
4. Показники ділової активності		
Оборотність коштів у розрахунках (дні)	30	Зменшення
Оборотність запасів (дні)	15	Зменшення
Оборотність кредиторської заборгованості (дні)	30	Зменшення
Оборотність власного капіталу (обороті)	1,5	Збільшення
Оборотність мобільних активів (обороті)	1,5	Збільшення
Оборотність сукупного капіталу (обороті)	1	Збільшення
5. Показники ефективності діяльності		
Рентабельність сукупного капіталу, %	2,5	Збільшення
Рентабельність власного капіталу, %	5,0	Збільшення
Рентабельність основних засобів, %	6,0	Збільшення
Валова рентабельність реалізованої продукції, %	20	Збільшення
Чиста рентабельність реалізованої продукції, %	5,0	Збільшення

Джерело: складено автором на основі [47, 50, 1]

Таблиця А. 8 – Основні показники рентабельності ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

Показник	Роки					Відхилення, +/-
	2018	2019	2020 р.	2021 р.	2022 р.	
Рентабельність продажу, %	2,52	2,60	-4,32	-1,93	-11,97	-14,50
Рентабельність активів, %	3,37	3,34	-6,03	-2,40	-13,72	-17,09
Рентабельність власного капіталу, %	65,40	59,73	-98,92	-30,96	-131,68	-197,08
Рентабельність послуг %	4,12	3,72	-6,07	-2,61	-18,18	-22,30

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 1 – А. 3 Додаток А

Таблиця А.9 – Результати розрахунків основних показників, що визначають фінансову безпеку ОДД «АПС Планконсалтинг»

Показник	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
1. Показники майнового стану					
Коефіцієнт постійності активів	0,14	0,15	0,13	0,15	0,17
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,61	0,59	0,60	0,52	0,54
Питома вага дебіторської заборгованості у майні	0,70	0,67	0,61	0,53	0,53
Коефіцієнт мобільності активів	6,38	5,65	6,74	5,48	4,80
2. Показник ліквідності					
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,34	1,42	1,26	1,28	1,10
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,10	1,15	0,90	0,85	0,83
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,01	0,04	0,11
3. Показники фінансової незалежності					
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,30	0,34	0,25	0,26	0,15
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,43	0,52	0,33	0,35	0,17
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,36	0,40	0,31	0,34	0,25
4. Показники ділової активності					
Оборотність коштів у розрахунках (дні)	1,55	1,51	1,60	1,47	1,38
Оборотність запасів (дні)	5,64	5,73	5,10	3,25	2,93
Оборотність кредиторської заборгованості (дні)	1,50	1,65	1,82	1,48	1,28
Оборотність власного капіталу (обороті)	4,50	4,01	5,01	4,54	5,53
Оборотність сукупного капіталу (обороті)	1,34	1,29	1,47	1,15	1,10
5. Показники ефективності діяльності					
Рентабельність сукупного капіталу, %	7,46	3,34	-6,03	-2,40	-13,72
Рентабельність власного капіталу, %	24,85	9,72	-24,27	-9,19	-94,17
Рентабельність основних засобів, %	324,09	136,48	-	-68,97	-
Валова рентабельність реалізованої продукції, %	7,41	3,49	4,28	-1,93	-11,97
Чиста рентабельність реалізованої продукції, %	5,56	2,60	-4,32	-1,93	-11,97

Рисунок А. 1 – Результати розрахунків показників майнового стану ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

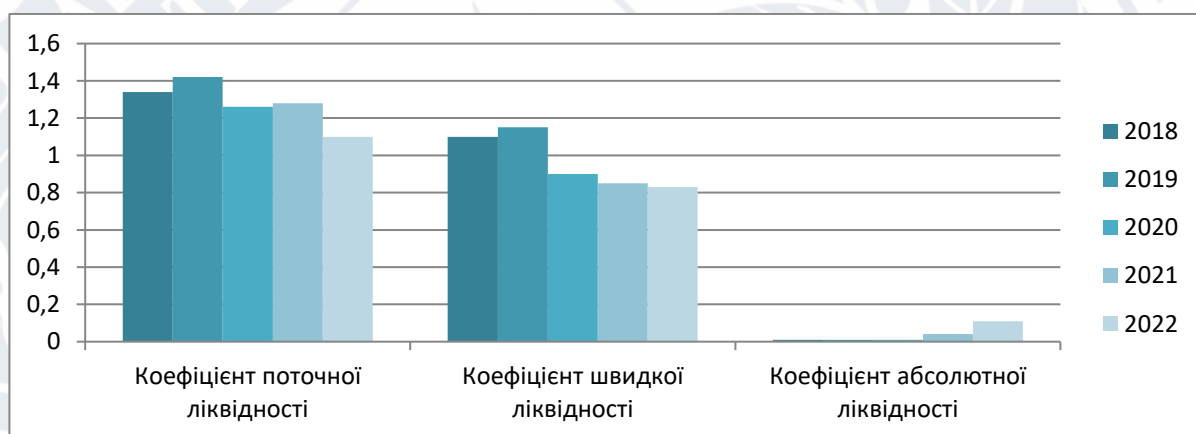

Рисунок А. 2 – Результати розрахунків показників ліквідності ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

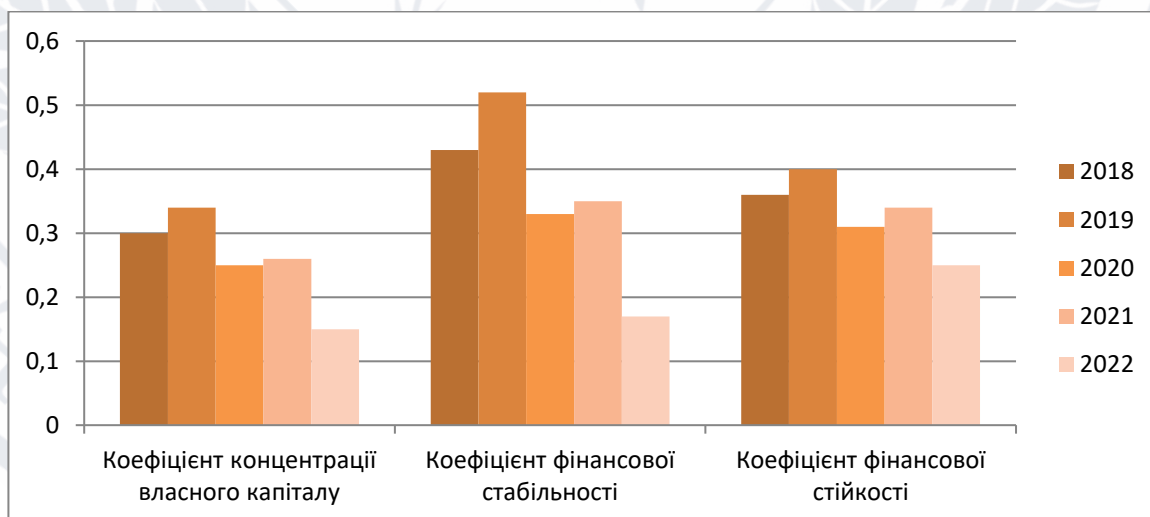

Рисунок А. 3 – Результати розрахунків показників фінансової незалежності ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

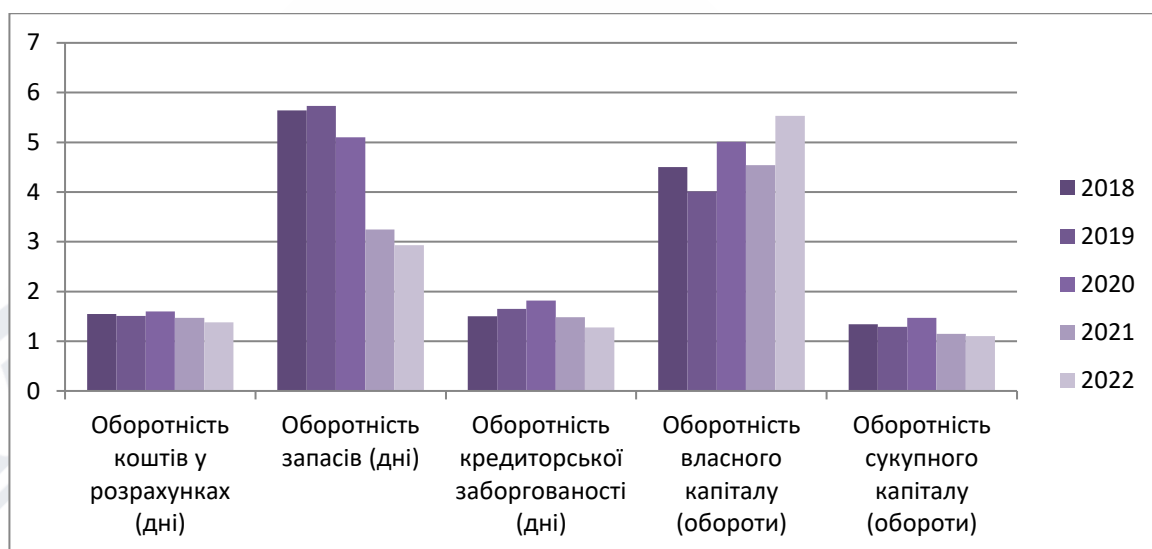

Рисунок А. 4– Результати розрахунків показників ділової активності ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

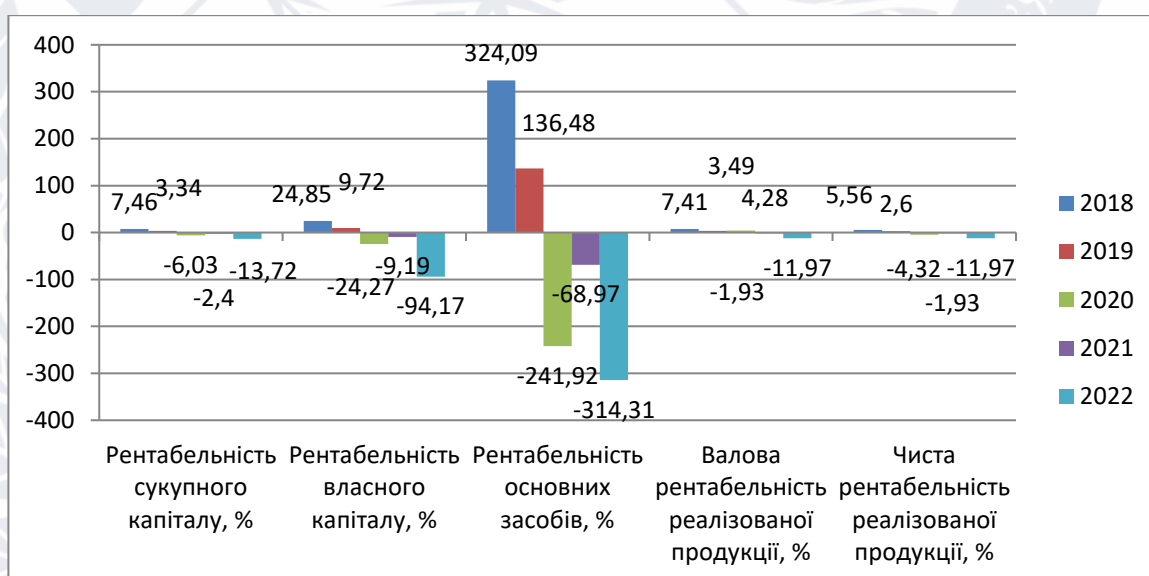

Рисунок А. 5– Результати розрахунків показників ефективності діяльності ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

Таблиця А.10 – Розрахунок показників імовірності банкрутства ОДД
«АПС Планконсалтинг»

Показник	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
за моделлю Альтмана					
X ₁ – оборотний капітал / всього капітал	0,865	0,850	0,871	0,846	0,827
X ₂ – чистий прибуток/всього активи	0,075	0,033	-0,060	-0,024	-0,137
X ₃ – прибуток до оподаткування/всього активи	0,099	0,045	0,060	-0,024	-0,137
X ₄ – власний капітал/всього активи	0,300	0,344	0,248	0,261	0,146
X ₅ – чистий дохід/всього активи	1,342	1,284	1,395	1,239	1,146
Узагальнюючий показник Z	2,990	2,703	2,700	2,297	1,580
Імовірність банкрутства	Невелика	Невелика	Невелика	Середня	Дуже висока
за моделлю Ліса					
X ₁ – оборотний капітал/сума активів	0,865	0,850	0,871	0,846	0,827
X ₂ – операційний прибуток/сума активів	-0,361	-0,338	-0,446	-0,336	-0,524
X ₃ – нерозподілений прибуток/сума активів	0,200	0,245	0,250	0,159	0,035
X ₄ – власний капітал/позиковий капітал	0,429	0,524	0,331	0,353	0,171
Узагальнюючий показник Z	0,033	0,037	0,028	0,032	0,006
Імовірність банкрутства	Висока	Висока	Висока	Висока	Висока
за моделлю Таффлера і Тішоу					
X ₁ – прибуток до оподаткування/поточні зобов'язання	0,154	0,075	0,086	-0,036	-0,183
X ₂ – оборотні активи/зобов'язання	1,235	1,295	1,159	1,144	0,969
X ₃ – поточні зобов'язання/сума активів	0,645	0,600	0,691	0,662	0,750
X ₄ – виручка від реалізації/сума активів	1,342	1,284	1,395	1,239	1,146
Узагальнюючий показник Z	0,573	0,521	0,544	0,447	0,347
Імовірність банкрутства	Низька	Низька	Низька	Низька	Низька

Таблиця А. 11 – Розрахунок показників імовірності банкрутства ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр. на основі моделей українських науковців

Показник	Роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
за моделлю А. В. Матвійчука					
X ₁ – Коефіцієнт мобільності активів	6,384	5,653	6,736	5,484	4,795
X ₂ – Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,502	1,650	1,819	1,483	1,276
X ₃ – Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4,501	4,014	5,008	4,538	5,329
X ₄ – Коефіцієнт окупності активів	12,944	29,740	-15,741	-44,841	-7,618
X ₅ – Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,190	0,228	0,137	0,126	-0,032
X ₆ – Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,700	0,656	0,752	0,739	0,854
X ₇ – Коефіцієнт покриття боргів власним капіталом	0,429	0,524	0,331	0,353	0,171
Узагальнюючий показник Z	0,872	0,631	1,439	1,826	0,984
Імовірність банкрутства	Загроза фінансової кризи	Загроза фінансової кризи	Стійкий фінансовий стан	Стійкий фінансовий стан	Загроза фінансової кризи
за моделлю О. О. Терешенка					
X ₁ – грошові кошти/залучений капітал	0,009	0,009	0,013	0,039	0,100
X ₂ – валюта балансу/залучений капітал	1,429	1,524	1,331	1,353	1,171
X ₃ – чистий прибуток/валюта капіталу	0,075	0,033	-0,060	-0,024	-0,137
X ₄ – чистий прибуток/виручка від реалізації продукції	0,056	0,026	-0,043	-0,019	-0,120
X ₅ – виробничі запаси/виручка від реалізації	0,117	0,124	0,177	0,227	0,181
X ₆ – виручка від реалізації/основний капітал	4,472	3,736	5,614	4,754	7,864
Узагальнюючий показник Z	1,634	1,011	-0,079	0,374	-0,887
Імовірність банкрутства	Фінансова стійкість порушена	Фінансова стійкість порушена	Є напів-банкрутом	Загроза банкрутства	Є напів-банкрутом

Таблиця А. 12 – Розрахунок показників інтегральної моделі оцінювання рівня фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг»

Показник	Нормативне значення	Ранг	Вагове значення
Фондовіддача	>1 [50]	13	0,03
Коефіцієнт придатності основних засобів	$\geq 0,5$ [6, 31]	15	0,01
Коефіцієнт покриття	≥ 2 [46, 48]	6	0,08
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$0,6 \leq K \leq 0,8$ [46,48]	5	0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$0,2 \leq K \leq 0,5$ [46,48]	4	0,09
Коефіцієнт автономії	≥ 2 [46,48]	2	0,1
Коефіцієнт фінансової стійкості	>1 [6]	1	0,11
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	$0,7 \leq K \leq 0,8$ [6,42]	3	0,1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$>0,5$ [46]	8	0,07
Співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості	≈ 1 [37]	7	0,07
Коефіцієнт зміни оборотності оборотних коштів	>0 [6, 38]	14	0,02
Коефіцієнт зміни валюти балансу	>0 [15]	16	0,01
Коефіцієнт зміни чистого прибутку	>0 [15]	9	0,06
Рентабельність власного капіталу	$>0,15$ [6,49]	12	0,03
Рентабельність активів	$>$ Індексу інфляції [6]	11	0,04
Рентабельність продажу	$>0,24$ [49]	10	0,05

Джерело: розроблено автором на основі [50]

Таблиця А. 13 – Оцінка рівня фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг»

Рівень фінансової безпеки	Значення I_{FS}	Характеристика стану
Відмінний	$1,17 < I_{FS} >$	Підприємство вправно протистоїть як зовнішнім, так і внутрішнім викликам, закладаючи підґрунтя для послідовного прогресу та успішного виконання стратегічних планів компанії у майбутніх періодах
Задовільний	$0,93 < I_{FS} < 1,17$	Підприємство має стійкість до зовнішніх та внутрішніх викликів, що забезпечує її постійний розвиток у майбутньому
Незадовільний	$0,56 < I_{FS} < 0,93$	Підприємство не має достатньої спроможності протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, що створює ризик для його ефективної діяльності в найближчі періоди
Критичний	$I_{FS} < 0,56$	Підприємство не здатне протидіяти зовнішнім та внутрішнім загрозам, що підвищує ймовірність фінансової нестабільності та потенційного банкрутства

Джерело: розроблено автором на основі [50]

Таблиця А. 14 – Оцінка фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг»
за допомогою інтегрального підходу

Показник	2018		2019		2020		2021		2022	
	Розраховане значення	Зважене значення	Розраховане значення	Зважене значення	Розраховане значення	Зважене значення	Розраховане значення	Зважене значення	Розраховане значення	Зважене значення
Φ_0	59,00	1,770	54,42	1,633	59,48	1,784	39,11	1,173	28,10	0,843
$K_{пр.оз}$	0,39	0,012	0,41	0,012	0,40	0,012	0,48	0,014	0,46	0,014
$K_{покp}$	1,34	0,040	1,42	0,042	1,26	0,038	1,28	0,038	1,10	0,033
$K_{шв.л}$	1,10	0,033	1,15	0,034	0,90	0,027	0,85	0,026	0,83	0,025
$K_{абс.л}$	0,01	0,0003	0,01	0,0003	0,01	0,0004	0,04	0,001	0,11	0,003
$K_{авт.}$	0,47	0,014	0,57	0,017	0,36	0,011	0,39	0,012	0,19	0,006
$K_{ф.ст}$	0,43	0,013	0,52	0,016	0,33	0,010	0,35	0,011	0,17	0,005
$K_{ф.нез}$	0,70	0,021	0,66	0,020	0,75	0,023	0,74	0,022	0,85	0,026
$K_{м.вк}$	0,73	0,022	0,73	0,022	0,73	0,022	0,71	0,021	0,53	0,016
$K_{дз/кз}$	2,00	0,060	2,01	0,060	2,15	0,064	2,08	0,062	1,79	0,054
$K_{об.оа}$	3,10	0,093	3,02	0,091	3,20	0,096	2,93	0,088	2,77	0,083
$K_{вал.бал}$	0,00	0,0001	0,01	0,0004	0,11	0,003	-0,13	0,004	-0,08	0,002
$K_{чп.}$	-0,21	-0,006	-0,55	-0,016	-3,01	-0,090	-0,65	0,020	4,25	0,128
$P_{вк}$	0,25	0,007	0,10	0,003	-0,24	-0,007	-0,09	0,003	-0,94	0,028
P_A	0,07	0,002	0,03	0,001	-0,06	-0,002	-0,02	0,001	-0,14	0,004
$P_{прод}$	0,06	0,002	0,03	0,001	-0,04	-0,001	-0,02	0,001	-0,12	0,004
Інтегральний показник	2,08		1,94		1,99		1,44		1,20	

Джерело: розроблено автором на основі [50]

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Фактори впливу зовнішнього середовища ОДД «АПС
Планконсалтинг» станом на 2023 рік

Фактори	Вагомість фактору	Загрози	
		Загрози (-)	Можливості (+)
1. Наявність ресурсів знань та досвіду в галузі консалтингу	0,07		0,3
2. Ступінь державної підтримки розвитку консалтингової галузі	0,05		0,1
3. Вартість послуг, що надаються суміжними бізнесами, та ціна цифрових ресурсів	0,04	-0,9	
4. Характер відносин і співпраці з клієнтами та іншими консалтинговими фірмами	0,06		0,5
5. Ступінь фіскального навантаження, що накладається болгарськими податками на консалтингові послуги	0,07	-0,8	
6. Доступність контрактів, що фінансуються болгарським урядом на надання консалтингових послуг	0,05		0,3
7. Рівень сертифікації та стандартизації послуг у консалтинговій галузі	0,05		0,8
8. Існування системи навчання, підвищення кваліфікації та професійного зростання консультантів	0,07		0,6
9. Здатність виходити на міжнародні консалтингові ринки та працювати на них	0,07		0,9
10. Легкість доступу консалтингових фірм до позикових коштів або кредитних ресурсів	0,09	-0,9	
11. Правила і норми, що регулюють міжнародну торгівлю і тарифи в консалтинговій галузі	0,06	-0,5	
12. Доступність інвестиційних ресурсів для консалтингових фірм	0,08	-0,1	
13. Фінансова спроможність потенційних клієнтів купувати консалтингові послуги	0,10	-0,85	
14. Наявність інноваційних практик і технологій у консалтинговій галузі	0,06		0,2
15. Рівень конкуренції на ринку консалтингових послуг в Болгарії	0,08		0,8
Загалом	1,00	-0,296	0,292

Таблиця Б. 2 – Вихідні дані для розрахунку похибок прогнозу інтегрального показника фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» протягом 2018-2022 рр.

t	Рік	Інтегральний показник ФБП		Різниця	$ y_i - y_i^* / y_i$	$(y_i - y_i^*)^2$
		фактичне значення (y_i)	теоретичне значення (y_i^*)			
1	2018	2,08	2,07	0,01	0,01	0,0001
2	2019	1,94	2,01	-0,07	0,04	0,005
3	2020	1,99	1,84	0,15	0,07	0,021
4	2021	1,44	1,56	-0,12	0,08	0,015
5	2022	1,2	1,17	0,03	0,03	0,001
Загалом		8,65	8,65	-0,003	0,23	0,04

Таблиця Б. 3 – Прогнозована оцінка фінансової безпеки ОДД «АПС Планконсалтинг» за допомогою інтегрального підходу на 2023 р.

Показник	2023	
	Розраховане значення	Зважене значення
Φ_o	33,82	1,015
$K_{\text{пр.оз}}$	0,49	0,015
$K_{\text{покр}}$	1,14	0,034
$K_{\text{шв.л}}$	0,77	0,023
$K_{\text{абс.л}}$	0,15	0,005
$K_{\text{авт.}}$	0,27	0,008
$K_{\text{ф.ст}}$	0,22	0,007
$K_{\text{ф.нез}}$	0,82	0,025
$K_{\text{м.вк}}$	0,52	0,016
$K_{\text{дз/кз}}$	3,19	0,096
$K_{\text{об.оа}}$	4,51	0,135
$K_{\text{вал.бал}}$	-0,25	-0,008
$K_{\text{чп.}}$	1,72	0,052
$P_{\text{вк}}$	0,49	0,015
P_A	0,09	0,003
$P_{\text{прод}}$	0,05	0,002
I	1,44	

Джерело: розроблено автором за даними табл. А. 12 – А. 14 Додаток А

Таблиця Б. 4 – Прогнозована оцінка імовірності банкрутства ОДД «АПС Планконсалтинг» за моделями Альтмана та Терещенка на 2023 р.

Показник	Рік
	2023
за моделлю Альтмана	
X ₁ – оборотний капітал / всього капітал	0,784
X ₂ – чистий прибуток/всього активи	0,089
X ₃ – прибуток до оподаткування/всього активи	0,097
X ₄ – власний капітал/всього активи	0,183
X ₅ – чистий дохід/всього активи	1,769
Узагальнюючий показник Z	3,263
Імовірність банкрутства	Дуже низька
за моделлю Терещенка	
X ₁ – грошові кошти/залучений капітал	0,127
X ₂ – валюта балансу/залучений капітал	1,224
X ₃ – чистий прибуток/валюта капіталу	0,089
X ₄ – чистий прибуток/виручка від реалізації продукції	0,050
X ₅ – виробничі запаси/виручка від реалізації	0,143
X ₆ – виручка від реалізації/основний капітал	9,662
Узагальнюючий показник Z	2,443
Імовірність банкрутства	Банкрутство не загрожує

Джерело: розроблено автором за даними табл. А .10 – А. 11 Додаток А